

2014

HEMSEDAL KOMMUNE

ÅRSMELDING

INNHALD

INNHALD.....	2
RÅDMANNENS KOMMENTAR	3
ORGANISASJONSKART HEMSEDAL KOMMUNE	4
KOMMUNESTYRET	5
FOKUSOMRÅDE BEFOLKNING, SAMFUNN OG NÆRING	6
FOKUSOMRÅDE ØKONOMI	12
FOKUSOMRÅDE FOLKEHELSE	18
FOKUSOMRÅDE BARN OG UNGE	20
FOKUSOMRÅDE MEDARBEIDARAR	21
TENESTEOMRÅDE KULTUR OG OPPVEKST	26
TENESTEOMRÅDE HELSE OG OMSORG	44
TENESTEOMRÅDE TEKNISK	53
TENESTEOMRÅDE ADMINISTRASJON.....	61
INVESTERINGAR.....	64
DRIFTSREKNESKAPEN 2014	65
INVESTERINGSREKNESKAPEN 2014.....	66
BALANSEN 2014.....	67
KOSTRA 2014	68
ÅRSRAPPORT IKT - HALLINGDAL.....	69
SOSIALTENESTA (NAV).....	71
ÅRSMELDING 2014 FOR HALLINGDAL BARNEVERNTENESTE.....	73

RÅDMANNENS KOMMENTAR

Hemsedal kommune kan sjå tilbake på eit svært godt år på mange av dei prioriterte områda. Dette gjeld både økonomisk resultat, tenesteproduksjon og folketalsutvikling. Folketalet har auka med 49 personar til 2345 personar ved nyttår 2014. I den siste femårsperioden har folketalet i Hemsedal auka med 257 personar. Dette er den prosentvise største veksten i Buskerud.

Driftsrekneskapan viser eit godt resultat for tredje året på rad. Nøkkeltalet netto driftsresultat er kr. 3 776 902. Korrigert for investeringsmomsen (kr -254 914) og ekstraordinær overføring til to spelemiddelprosjekt til Hemsedal idrettslag (kr 1 400 000) er netto driftsresultat kr. 4 921 988. Årets resultat er som tidlegare år positivt påverka av premieavvik, men i mindre grad enn tidlegare. Årets premieavvik kr -2 159 549 pluss amortisering av tidlegare års premieavvik kr. 1.013.276. gir eit endeleg korrigert netto driftsresultat på kr. 3 775 715.

Netto driftsresultat er negativt påverka av at vi har kostnadsført kr. 1 243 019 meir i avdrag av langsiktig gjeld enn budsjettert. Dette er gjort på bakgrunn av forenkla metode for berekning av minsteavdrag anbefalt av kommunerevisjonen. Den totale langsiktige gjelda blir etter denne berekninga nedbetalt over 22,2 år

Årets rekneskapsmessige overskot på kr. 5.254.425 blir føreslege overført til disposisjonsfondet. Dersom kommunestyret gjer vedtak om dette vil disposisjonsfondet bli på kr. 26 464 279. Kommune har i løpet av dei siste tre åra styrka disposisjonsfondet med kr 14 360 042 samtidig som kommunen har overført kr. 1 900 000 til tre spelemiddelprosjekt i regi av Hemsedal idrettslag. Disposisjonsfondet utgjer 12,5 % av brutto inntekter, noko som er innanfor anbefalt nivå. Men kommunen har lite av andre fond slik at likviditeten til kommunen er under gjennomsnittet for vår kommunegruppe.

Hemsedal kommune investerte kr. 22 494 306 i 2014. Hovuddelen av dette er opparbeiding av bustadfeltet Trøim sør (kr. 10,3 mill.) og etablering av gangbru langsmed Thorsetbrua (kr. 8,4 mill.) Det siste prosjektet er i hovudsak finansiert ved anleggsbidrag frå private.

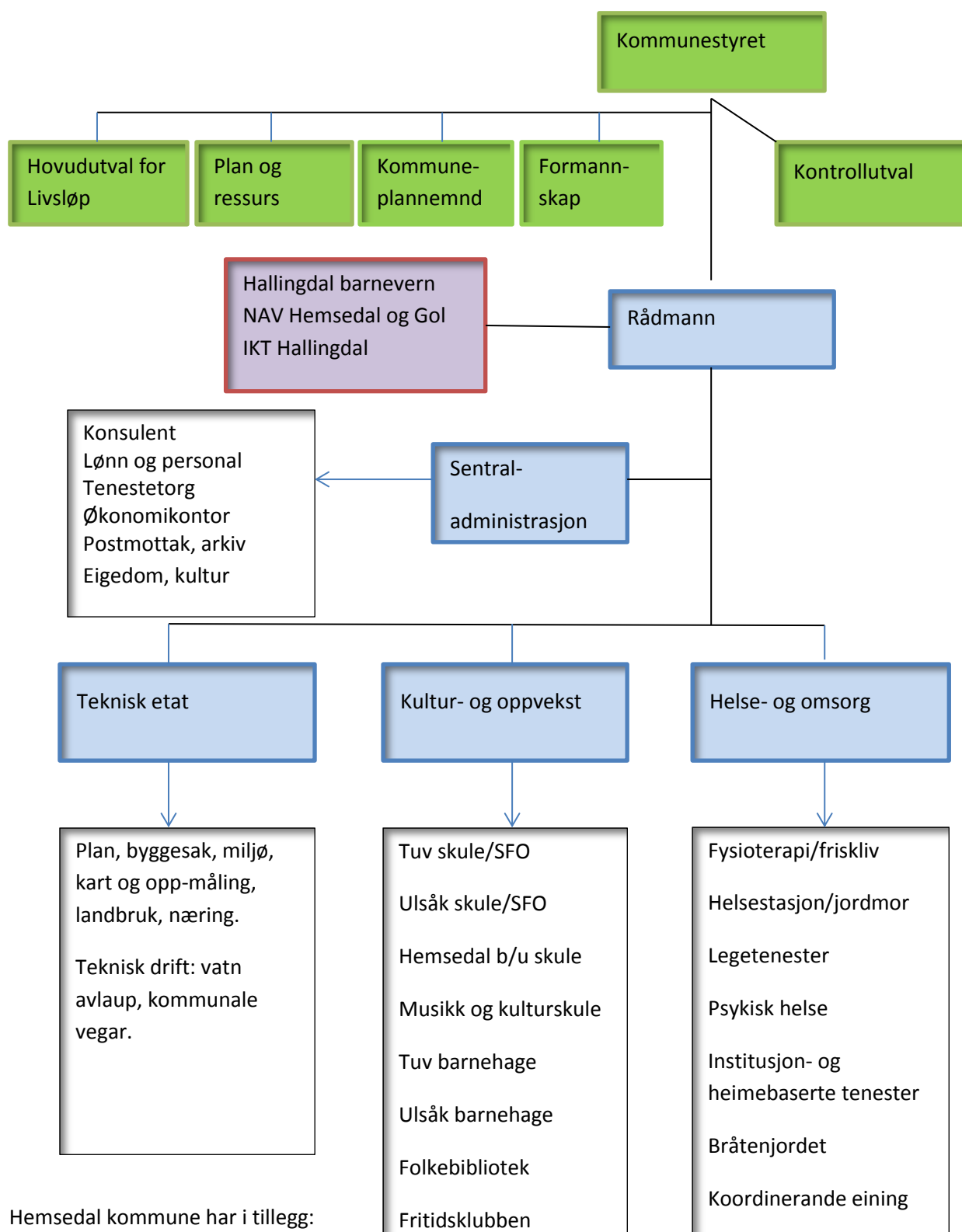
Kommunes langsiktige lånegjeld er tilnærma lik ved årets slutt som ved starten av året. Netto lånegjeld (langsiktig gjeld minus startlån og ubrukte lånemidlar) utgjer 68,8 % prosent av brutto driftsinntekter. Dette er på nivå med gjennomsnittet i vår kommunegruppe, men i det øvre sjiktet i Buskerud. Vurdert mot aktiva i balansen, spesielt VAR-området og bustadtomter for sal, er den langsiktige lånegjelda for kommunen litt betre enn gjennomsnittet for vår kommunegruppe.

Innanfor tenesteområda oppnådde kommunen mange gode resultat i år som tidlegare år. Det er stor aktivitet på nær alle områder. For mange tenester har vi målingar som viser gode resultat. For ein del tenester har vi ikkje gode nok metoder for målstyring, men det er likevel rådmannens oppfatning at det er produsert gode tenester og at vi har godt fornøgdde brukarar. Rådmannen meiner kommunen utpeikar seg ved å vera jamn god på alle områder.

Dyktige tilsette er den viktigaste faktoren for å kunne tilby gode tenester. Resultatet av dette er fornøgdde brukarar og gode resultat. Det god grunn til å takke alle medarbeidarane for innsatsen i 2014.

Det er og grunn til å framheve det gode samarbeidet med frivillige lag og organisasjonar i Hemsedal. Kommunen sin tenesteyting saman med frivillige arbeid er viktig for bulyst i bygda.

ORGANISASJONSKART HEMSEDAL KOMMUNE

KOMMUNESTYRET

Oddvar Grøthe	Ordfører	Senterpartiet
Tove Eggen Lien		Senterpartiet
Pål Rørby		Senterpartiet
Knut H Ulsaker		Senterpartiet
Torstein Tuv		Senterpartiet
Jan Egil Halbjørhus		Høgre
Odd Holde		Høgre
Marte Steimler Thorset		Høgre
Iren Halbjørhus		Høgre
Tore Flaget		Høgre
Helene Sagabråten	Varaordfører (til 10. okt.)	Arbeiderpartiet
Jon Grøthe	(frå 10. okt.)	Arbeiderpartiet
Olav Syversbråten		Arbeiderpartiet
Olav Støyten	Varaordfører (frå 10. okt.)	Kristeleg Folkeparti
Håvard Venås		Kristeleg Folkeparti
Tor Grøthe		Framstegspartiet
Tronn Inge Tuv		Framstegspartiet
Elin Tangen etter		Sosialistisk Venstreparti

Kommunestyremøta blir overført på Radio Hallingdal og sakspapir og møteprotokollar blir gjort tilgjengelege på kommunens heimeside www.hemsedal.kommune.no.

Tal handsama saker	2011	2012	2013	2014
Kommunestyret	155	151	72	92
Formannskap	104	98	73	92
Hovudutval Plan og ressurs	110	105	84	105
Hovudutval Livsløp	52	77	37	39

Hemsedal kommune fekk elektroniske distribusjon av sakspapir og vedlegg til møter for politikarar i starten av 2013. Kvar av politikarane i faste råd og utval, samt enkelte vararepresentantar, fekk Ipad som arbeidsverktøy. Ipadene i seg sjølv førte med seg ein kostand for kommunen i forhold til innkjøp, men reduserte utgiftene til kopiering av politiske papir, samt porto til utsending, vil utlikne desse eingongskostnadene på kort tid. Effektiviseringa som elektroniske møter har ført med seg har også ført til at personressursar har blitt nytta andre stader. Det gamle systemet var tidkrevjande og dyrt. Det nye systemet er effektivt og raskt.

FOKUSOMRÅDE BEFOLKNING, SAMFUNN OG NÆRING

Kommuneplanen sin samfunnsdel skildrar kommunen sine overordna mål, og etterfølgjande oversikt syner ei kort resultatskildring i høve overordna mål.

Utbyggingsstrategi:

«I Hemsedal vil me ha ein bevisst utbyggingspolitikk som tek omsyn til bærekraft, miljø og framtidige generasjonar.»

I samband med handlingsplan for 2014 vart «Kommunal planstrategi 2012-2015» på ny oppdatert. Planstrategien fastsett kva for planoppgåver kommunen må starte opp, eller gjennomføre for å leggje til rette for ønskja utvikling i kommunen.

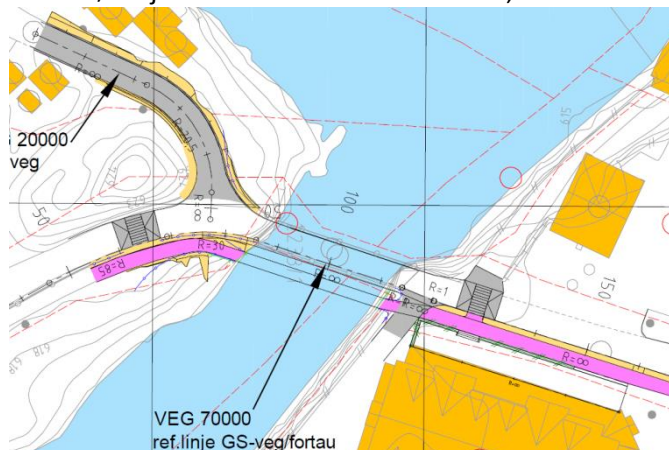

Kart som syner forslag til lokasjon av nye heiser.

I **Trøym sentrum** vest - har spesielt spørsmål om gondol og sikring av areal for framtidig fylkesveg stått sentralt. Planforslaget tok omsyn til mogelege utbyggingsområder omkring ein framtidig gondollokalisering, samt forslag til korleis dei samferdselsmessige utfordringane burde løysast. Framdrifta i dette arbeidet vart påverka av Statens Vegvesen og NVE sidan dei retta motsegn til planframlegget. Trafikk-teljingar (vinterferie- påske) samt ny politisk prioritering i høve lokalisering av heiser/ gondol la sommaren grunnlaget for ein ny start på planarbeidet. Den politiske bestillinga inkluderer no pulsgondol frå området Øya Camping til Fjellandsbyen, i tillegg til fleire heiser/ ein gondol rett til fjells frå området omkring Bruhaug.

I gjeldande reguleringsplan for Totteskogen vart det sikra trase for **alpin nedfart til sentrum**.

Skistar ønskja å etablere denne nedfarten, men bestemte rekkjefølgjekrav i plan ville utsette eit

slikt tiltak. For å sikre ei utvikling i Trøym sentrum vart det gjennom ulike prosesser ovafor Statens Vegvesen dispensert frå rekkjefølgjekrav mellom anna på vilkår av at det vart bygd ei frittståande gangbru over Heimsila sør for Fanitullen. Kommunen jobba aktivt for å få etablert ei heilt ny Skogstad bru inkl trase for gang/ sykkelveg, men dette fekk ikkje gehør hjå Statens Vegvesen. Etter ei gjennomføringsavtale med

Statens Vegvesen vart grunnlaget for ei etablering lagt. Anbud synte ei totalkostnad på om lag kr. 8.4 millionar inkl mva for frittståande gangbru samt tiltak for gang/ sykkelveg fram til RV 52.

Utbyggingsavtala med Magne Olav Thorset og Skistar sikra gjennomføring. Samstundes vart det

gjeve byggjeløyve til Skistar for etablering av alpin nedfart til Trøym sentrum etter at kommunen etter ein lang og komplisert grunneigaravklaring sikra tiltrede til grunn i tråd med gjeldande reguleringsplan. Før ny vintersesong var både gangbru inkl, gang/sykkelveg fram til RV 52, samt alpin nedfart ferdig etablert.

Kommunen har samstundes starta opp **områdeplan for Trøym aust**,- ein plan

som har som føremål å klarleggje framtidige areal for offentlege føremål omkring reinseanlegg, brannstasjon, Hemsedal Borne- og Ungdomsskule, samt Bygdeheim. Framdrifta i dette planarbeidet er mellom anna avhengig av kva for skulestruktur kommunen bestemmer seg for. For å sikre tilstrekkeleg areal for gravplasser vart det parallelt utarbeide ein detaljreguleringsplan for utviding av ny **Kyrkjegard/ gravlund**.

Slutthandsaming av områdeplan for Ulsåk sikra nærings- og utvidingsareal, samt samferdselsmessige løysningar omkring oppvekstsenteret. Arealføremål omkring Fossheim hotell og Camping vart teke ut av planen for ein nærmare avklaring i høve grad av fritid/ næringsføremål.

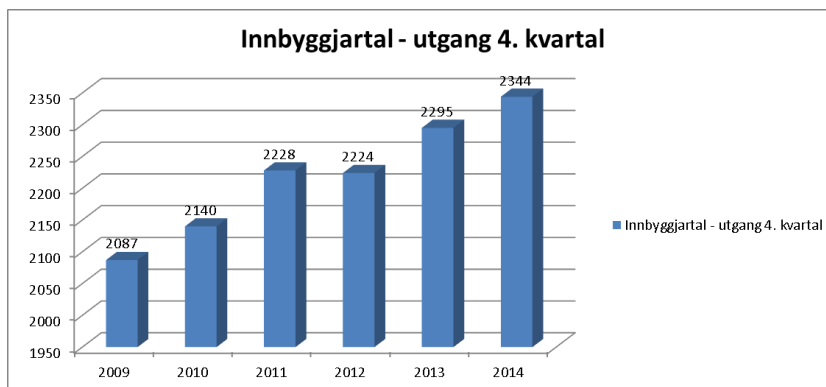
Etter utlegging av **kommunedelplan for Lykkja/ Markegardslia** vart det registrert 28 innspel på planframlegg. Etter ein gjennomgang av innspela samt påfølgjande synfaringar tilrådde kommuneplannemnda endringar med mellom anna noko fortetting, og flytting av tomter. Desse endringane ville innebere krav om ny utlegging, eit val kommunestyret fekk seg førelagt rett på nyåret 2015. Ny plan vert venta vedteke i løpet av 2015.

Butilbod:

«I Hemsedal vil me at alle som bur, eller ynskjer å bu skal finne attraktive, varierte og tenlege butilbod.»

Utviklinga av **folketalet** er framleis positiv. Etter eit lite kvileskjær i 2012 har me vokse med 49 Hemsedølingar siste året, - til saman 120 dei siste to åra. Mange opplever kommunen som ein attraktiv fjellkommune – sentralt mellom aust og vest. Med bra tilgang på bustadtomter, og bornehageplassar er det no viktig å leggje til rette for fleire arbeidsplassar. Det er framleis viktig å vurdere framskrivings modeller av folketalet utviklinga kritisk i høve kommuneøkonomi.

Arbeidet med å opparbeide **kommunale bustadtomter** går etter planen. Nytt bustadfeltet på

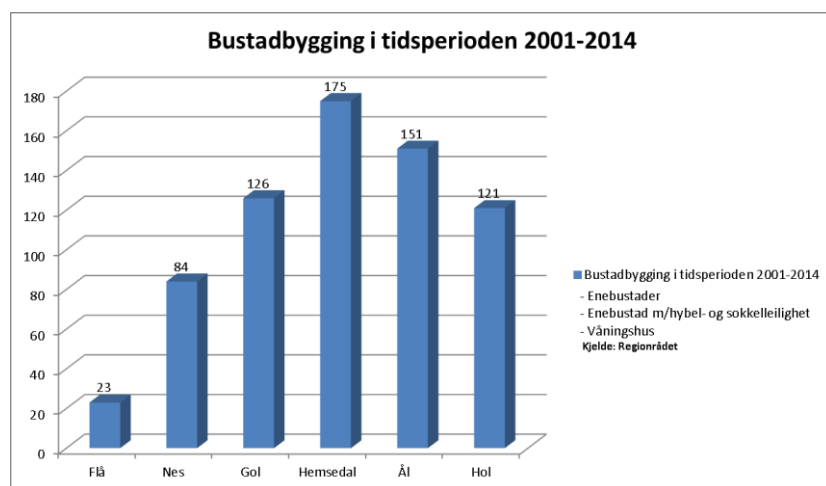

Fiskum er ferdigstilt. Alle tomter vert selt til sjølvkost. Etter ei omregulering vart det opna opp for 7 fleire bu-einingar slik at totalkostnaden vert fordelt på fleire einingar.

Samstundes reviderte

kommunen retningslinjer for sal av kommunale bustadtomter slik at også lokale eigedomsutviklarar no kan kjøpe tomter for fleirmannsbustader, eller bestemte tomter for einebustad i kommunale bustadfelt. Ved utgangen av året hadde kommunen selt to 2-mannsbustader, og ein einebustadtomt på Fiskum, samt 5 einebustadtomter på Svøo III.

Totalt sett er kommunen nå godt rusta kva gjeld tilbod av sentrumsnære eine-/ fleirmannsbustadtomter på Ulsåk og Trøym, mens det står att hydrogeologiske undersøkingar på Tuv for å

kunne fastsette kor ein kan regulere/- lokalisere bustader utan å komme i konflikt med ny planlagt drikkevasskjelde. Det er framleis eit sterkt ønskje å hindre at bustader vert brukt som fritidsbustader,- ein bruk som både kan påverke bustad pris, men også føre med seg ulike miljøproblem spesielt i

bustadfelt. To gonger kvart år vert det gjennomført ein kontroll mot folkeregisteret for å sjekke manglande busetjing. Det har ikkje vore registrert mykje brot på buplikta i 2014.

Samferdsel og kommunikasjon:

«I Hemsedal vil me ha ein effektiv, trygg og miljøvennleg infrastruktur som sikrar næringslivet og innbyggjarane i kommunen.»

Trafikken gjennom Hemsedal er framleis aukande og det har ved fleire høve vore reist spørsmål om kva kommunen kan gjere for å få til ei fullgod gang- og sykkelveg langs RV 52 fram til og med Tuv. Eit innbyggjarinitiativ var starten på ein prosess der ordførar har forsøkt å få til ein frivillig avtale for etablering av ein enkel gang-/ sykkelveg på sørsida av Heimsila mellom Tuv og Holdebakken. Samstundes vart reguleringsplan for etablering av ein gang- og sykkelveg på nordsida av RV 52 mellom Trøym – Holde bru vedteke. Statens Vegvesen har stadfesta at ei realisering av gang- og sykkelvegen vert starta opp hausten 2016.

Arbeidet med **trafikktryggleik** har høg prioritert. Etter lokalt påtrykk har Statens Vegvesen stadfesta etablering av fartshump, samt forlenga 40 km/t sona på RV 52 mellom Moen bru og Ulsåk sentrum. Tiltaket er påstarta, og vert avslutta i 2015. Dei har også lova betre oppmerking for mjuke trafikkantar i krysset mellom RV-52 og FV-233 ved Moen Camping. Det er også gjennomført betre merking/sikring av GS-veg fra FV 233 (Torsetvegen) og opp til Fiskumvegen.

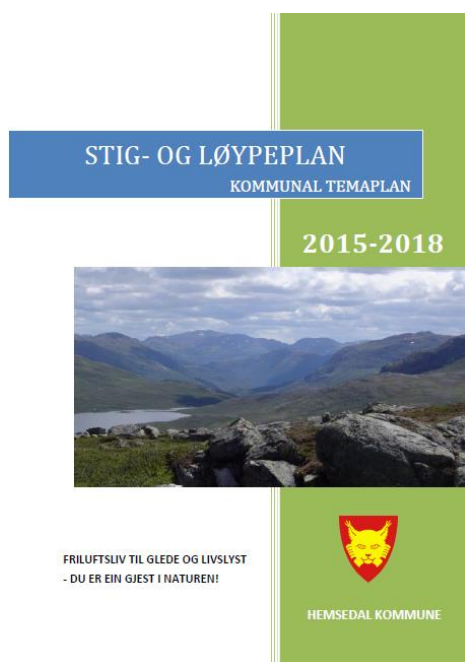
Politisk har det vore jobba aktivt for å synleggjere RV- 52 som prioritert fjellovergang mellom aust og vest. Det er uvisse knytta til korleis tyngre samferdselsmessige tiltak vil påverke køyremønsteret gjennom Hemsedal. Arbeidet med å utbetre Venås bru er godt i gang,- tiltak som følgjer vedteke plan.

Etter initiativ frå Lykkja Grunneigarlag har kommunen påverke Telenor slik at tilgang på **breiband** vert sikra for fastbuande i Lykkja. Telenor har jobba for å auke sambandskapasiteten til sine sentralar, mellom anna ved å forsterke fibertraseen fram til Hovstøl. Lokalt initiativ sikra at det no er lagt opp til 6 avtappingspunkt frå denne traseen. I samarbeid med regionrådet vart det fremja ein søknad til Post og teletilsynet om stønad til fiberetablering for i Lykkja. Søknaden vart ikkje prioritert i 2014.

Miljø:

«I Hemsedal vil me at miljøet skal takast vare på slik at landskapsbilete/landskapet og naturverdiane kan vidareførast til neste generasjon utan forringing.»

Sti- og løypeplan vart vedteke etter folkemøter og stort engasjement. Planen har gjort alle meir medveten på kva me har av stiger- og løyper, kven som har ansvar for desse, og ikkje minst fått avklart kva me ønskjer i åra som kjem. Planprosessen har synt kor viktig sti- og løyper er både for fastbuande og turistar. Planen vert eit viktig reiskap for samfunns- og næringsutvikling, og vil vere

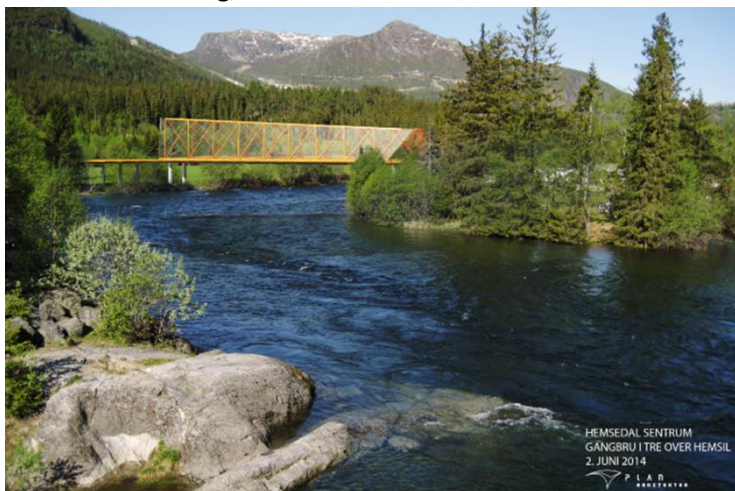

eit reiskap til fremje for folkehelse. Som turistbygd er særskilt tilgangen, men også ein bærekraftig bruk av naturen viktig. Kommunen har eit overordna forvaltningsansvar, og planen er retningsgjevande for korleis kommunen, grunneigarar og næringsliv skal forvalte desse ressursane. Planen synleggjer også moglege interessekonfliktar, og har forslag til korleis desse skal løysast. Bruken av stiger og løyper er også avhengig av god merking.

Gjennom samarbeid med Hemsedal Turisttrafikklag, Hemsedal Turlag og Hemsedal Skiforening er det løyst ut kr. 685.000,- i statlege tilskot til skilting og infotavler frå alle sentrumsnære områder med utgangspunkt for langsrenn, tur- og sykkelstiger.

Oppfølging av **Energi- og Klimaplanen er krevjande** – ein

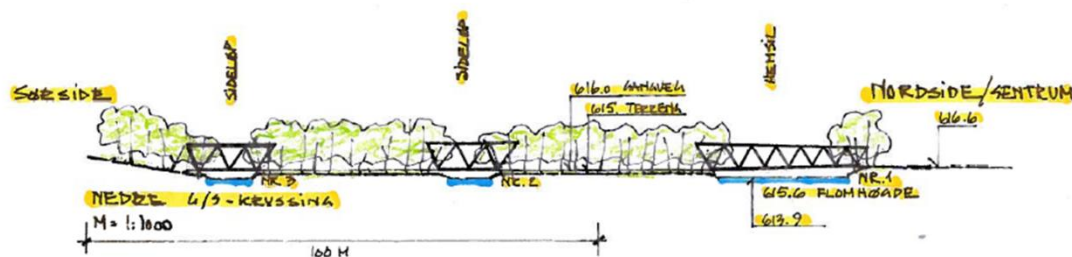
ser at mange av måla er ambisiøse. Likevel, Hemsedal har no rykka opp til 1. plass over tall miljøfyrtårnverksemder i høve innbyggjartalet i Noreg. I planen er også auka bruk av tre som råstoff prioritert. Trøym sentrum har mange fine miljøelement, spesielt i og langs vasstrengen. Det var difor naturleg å sjå nærmare på korleis ein kan auke tilgjengelegheita til elva og friluftslivet omkring, som motvekt mot den sterkt aukande trafikken på RV 52. Dette gav ideen til

«Trebruprojektet». Ei bru kan i seg sjølv vere ei viktig estetisk oppleving, og i Trøym sentrum har ein potensial for 8 elvekryssingar. Gjennom felles arbeidsmøter med arkitekt, bruingeniørar samt representantar frå næringslivet har ein med støtte frå Innovasjon Norge forsøkt å identifisere «Hemsedalsbrua». Parallelt har ein jobba vidare med ideen om

«Øy hopping» i sentrum, og resultatet no er ei 40- års avtale med grunneigarane som sikrar at «Bruøyne» kan sikrast som friluftsområder.

Illustrasjon under, elveløpet mellom Skandinavisk på nordsida, Bruøyne, og dei 2 sideløpa i sør.

I samarbeid med Hemsedal Energi er det satt fokus på **ladestasjonar for El-bil**, mellom anna på felles frokostmøte. Hemsedal Energi har søkt om tilskot frå Transnova til etablering av ladestasjon i sentrum, men fekk avslag grunna mangel på midlar. Kommunen har i samband med nyetablering av parkeringsplassar rundt kommunehuset etablert ein ladestasjon for kundar til legekontor, kultursal eller kommunehuset.

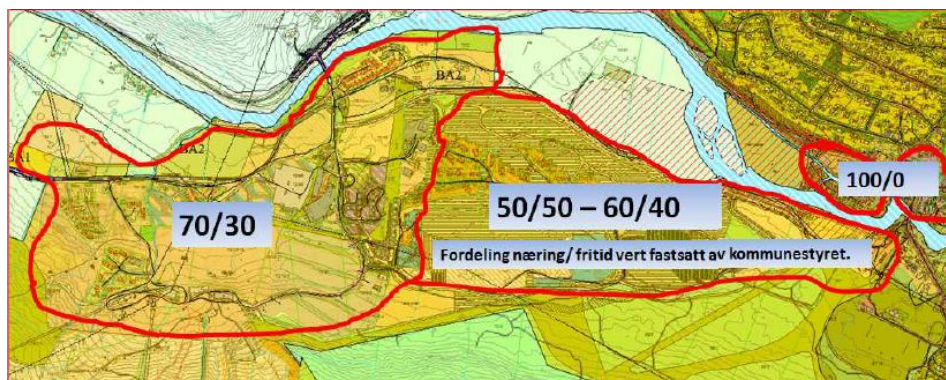
Næringsliv:

«I Hemsedal vil me dyrke eit nyskapande næringsliv.»

I samarbeid med næringsaktørar har kommunen arrangert ei rekkje **møteplassar** for både næringsliv og hyttefolk. Ein tett dialog og samarbeid er avgjerande for å sikre føresegelege rammer, i tillegg til infrastruktur som samfunnet etterspør for å sikre vidare utvikling.

Kommunen har vore delaktiv i ulike nærings tiltak gjennom året. Det er vanskeleg å peike på enkeltsaker, men ein kan likevel nemne nye lokalar for Kiwi samt utviding av parkeringstilhøva omkring desse lokalitetane. Noregs nest største KIWI-butikk på Ulså fortel noko om kva for handelsgrunnlag det er i Hemsedal. I Trøym sentrum finn ein spennande nyetableringar som Sjokoladefabrikk og Helselab,-spennande innslag som kryddrar tilboda. Reiselivsutviklinga i Fjellandsbyen held fram, mellom anna nye lodge bygg, og restaurant i Tinden,- satsinga vitnar om ny optimisme og investeringslyst.

Arbeidet med **Strategisk næringsplan** har gjennom året vore to-delt. Det har vore lagt vekt på felles prosesser, mellom anna ein felles arbeidsdugnad med ulike næringsaktørar der ein har ønska å avklare dei 3 viktigaste satsingsområdene for næringslivet på kort og lang sikt. Samstundes har arbeidet vore konsentrert om å fastsette kva for kritisk masse av senger i næring, populært kalla varme senger, som må sikrast i kjerneområdet mellom Trøym sentrum – Fjellandsbyen - Røggjelia. I gjeldande planer ligg det i dag eit restpotensiale på 23 000 senger. Av

desse må minst 8650 bli regulert til senger i næring for å ivareta ein kritisk masse på 15000 i eit 30 års perspektiv. Forslag til Strategisk Næringsplan inkl

forslag til overordna utbyggingspolitikk for senger i næring vert lagt ut på høyring vinteren 2015.

Hemsedal kommune opprettheld arbeid med beredskap. **Overordna ROS-analyse** er ein gjennomgang og oversikt over alvorlege kriser og ulykker som kan ramme Hemsedalssamfunnet. Formålet med analysa er å gje ein grov oversikt over risiko og sårbarheit, eit lokalt risikobilette, som er eit grunnlag for plan- og beredskapsarbeid i kommunen. Analysa gjev fag- og sektorområda økt kunnskap og oversikt over risiko og sårbarheit. Arbeidet er starta opp, og vert avslutta i 2015.

FOKUSOMRÅDE ØKONOMI

Driftsresultat

	R 2011	R 2012	R 2013	B 2014	R 2014
Skatt på inntekt og formue	53 345	55 826	57 290	58 000	60 492
Eigedomsskatt	7 393	11 353	9 832	10 000	10 039
Rammetilskot	45 741	54 605	66 669	69 900	66 513
Øvrige driftsinntekter	61 857	59 643	68 227	53 713	75 135
Sum driftsinntekter	168 336	181 427	202 018	191 613	212 179
Løns-og sosiale kostnader	110 226	117 584	126 420	121 001	131 690
Varer og tenester til egen prod.	25 670	24 444	26 513	25 760	29 742
Varer og tenester til erst. egen prod.	21 062	23 963	29 767	31 762	32 872
Overføringer til andre	14 735	14 293	11 720	15 658	13 998
Avskrivninger	8 914	9 291	9 963	8 647	10 078
Fordelte utgifter	-212	-64	-90	0	-66
Sum driftsutgifter	180 395	189 511	204 293	202 828	218 314
Brutto driftsresultat	-12 059	-8 084	-2 275	-11 215	-6 135
netto renter, utbytte	-6 590	-8 105	-6 570	-5 480	-6 383
netto avdrag	6 652	6 263	5 287	5 307	6 550
utlån over drift.regnsk.	113	12	0	0	0
motpost avskrivninger	8 914	9 291	9 963	8 647	10 078
Netto driftsresultat	-3 320	3 037	8 971	-2 395	3 776

Driftsresultat i tabellen er rekna ut frå standard oppsett. Dette er i nokon grad misvisande i høve til privat rekneskapsføring. Mellom anna vil det vere ein del inntekter som ikkje er til fri disposisjon (øyremerka) og der mindreforbruk må avsetast til fond og omvendt; ein del kostnader som skal dekkast av fond. Interne finansieringstransaksjonar er ikkje ein del av tabellen.

Netto driftsresultat

Resultatmål:	R 2011	R 2012	R 2013	B 2014	R 2014
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-1,97 %	1,67 %	4,44 %	-1,25 %	1,78 %

Netto driftsresultat er eit mål på kommunen si handlefridom, direkte og indirekte. Eit positivt netto driftsresultat syner i kva for grad drifta aleine greier å bidra til eit overskot. Kommunaldepartementet har uttalt at kommunane bør ha eit høgare netto driftsresultat enn 3 % av brutto driftsinntekter. For Hemsedal skulle resultatet vore ca. kr.6.4 mill. Hemsedal kommune har i 2014 eit netto driftsresultat på ca. 3,8 mill. kr.

Driftsinntektene har auka frå 2013 til 2014 med 10,1 mill. kr. Dette utgjer 5%. Målt mot budsjett kan det sjå ut som ein har hatt ein stor vekst i inntekter. Dog er refusjon sjukepengar ikkje budsjettert. Desse postane utgjer over 5,3 mill. kr. Vidare har me ca. 8,4 mill. meir i overføringar/tilskot frå staten, 1,6 mill. meir i kommunale årsgebyr, 0,6 mill. meir i brukerbetalinger og 2,5 meir på skatt.

Driftsutgiftene

Driftsutgiftene syner ei auke på 6,9 % frå 2013 til 2014. I kroner utgjer dette 14 mill. kr. Av dette utgjer løn 5,3 mill. Overføringar gjekk ned med 1,1 mill. Varer og tenester som b e inngår og erstattar tenesteproduksjon auka med til saman 2,7 mill.

Ansvar	Regnskap	Per.b(end)	Avvik(per.)	Ref.sjukep.	Reelt avvik	Regnskap	Per.b(end)	Avvik(per.)	Ref.sjukep.	Reelt avvik
	2 014	2 014	0	2 014	2 014	2 013	2 013	0	2 013	2 013
Rådmann	10 006 106	4 504 000	5 502 106	-33 922	5 468 184	8 548 279	4 391 000	4 157 279	-1 807	4 155 472
Personal	1 616 520	1 526 000	90 520	-32 422	58 098	1 460 809	1 529 000	-68 191	0	-68 191
Tenestetorg, m.m.	1 753 313	1 793 000	-39 687	-122 814	-162 501	1 654 875	1 745 000	-90 125	-37 445	-127 570
�konomisjef	1 483 190	1 506 000	-22 810	-1 496	-24 306	1 339 596	1 791 000	-451 404	-21 190	-472 594
Skatt/ramme/andre	-1 146 273	0	-1 146 273		-1 146 273	-522 545	0	-522 545		-522 545
Kultur og oppvekstsjef	4 368 429	4 249 000	119 429	-473 329	-353 900	3 933 879	4 014 000	-80 121	-84 560	-164 681
Rektor Hemsedal barne- og ungdomsskole	17 721 026	16 047 000	1 674 026	-862 100	811 926	17 371 031	16 788 000	583 031	-717 359	-134 328
Rektor Tuv skole	5 988 502	5 604 687	383 815	-202 405	181 410	5 826 529	4 861 000	965 529	-501 063	464 466
Styrer Tuv barnehage	8 931 378	8 733 000	198 378	-673 828	-475 450	9 640 219	8 947 000	693 219	-482 546	210 673
Rektor Ulsåk skule	5 455 566	4 949 452	506 114	-126 127	379 987	4 955 173	4 446 000	509 173	-289 902	219 271
Styrer Ulsåk barnehage	9 258 980	8 246 000	1 012 980	-364 261	648 719	8 024 350	7 373 000	651 350	-430 128	221 222
Rektor kultur og musikksskole	1 289 985	1 288 000	1 985	-30 772	-28 787	1 257 487	1 241 000	16 487	-1 112	15 375
Leiar Helse	5 785 064	6 705 300	-920 236	-325 275	-1 245 511	6 658 266	6 595 000	63 266	-81 298	-18 032
Helsestasjon og jordmor	455 985	0	455 985	-64 628	391 357	0	0	0	0	0
Fysioterapi	287 267	0	287 267		287 267	0	0	0	0	0
Psykisk helse	540 816	0	540 816	-29 928	510 888	0	0	0	0	0
Legetj., kommuneoverlege og miljøretta helsevern	103 311	0	103 311		103 311	0	0	0	0	0
Leiar sosial	0	0	0	0	0	23 977	0	23 977	-9 839	14 138
Leiar PLO	3 546 683	3 800 800	-254 117	-21 124	-275 241	3 723 295	3 591 000	132 295	-92 967	39 328
Leiar Bygdeheimen	14 778 899	13 554 000	1 224 899	-419 354	805 545	14 716 624	13 001 000	1 715 624	-435 566	1 280 058
Leiar heimebaserte tenester	9 689 821	9 657 200	32 621	-590 559	-557 938	18 850 107	16 235 000	2 615 107	-769 075	1 846 032
Leiar omsorgsbustader	9 778 132	9 367 800	410 332	-541 479	-131 147	0	0	0	0	0
Koordinerande eining	297 810	0	297 810		297 810	0	0	0	0	0
Teknisk sjef	6 135 102	6 172 000	-36 898	-40 185	-77 083	5 721 174	5 979 000	-257 826	-42 904	-300 730
Leiar eigedom	7 357 973	7 349 000	8 973	-258 818	-249 845	7 250 301	7 189 000	61 301	-169 837	-108 536
Leiar teknisk drift	4 297 479	4 107 000	190 479	-100 963	89 516	4 038 424	4 180 000	-141 576	-52 820	-194 396
Leiar landbruk, næring og miljø	1 402 119	1 316 000	86 119		86 119	1 371 657	1 276 000	95 657		95 657
TOTALT	131 183 183	120 475 239	10 707 944	-5 315 789	5 392 155	125 843 507	115 172 000	10 671 507	-4 221 418	6 450 089
Reguleringspremie					5 800 000					6 306 000
Total avvik for kommunen i 2014					-407 845					144 089

Oversikt løn viser at kommunen har relativt god kontroll på lønskostnadane i 2014. Veksten i løn og sosiale kostnader i 2014 var 5,3 mill. eller 4 %. Veksten i løn og sosiale kostnader i 2013 var på 8,8 mill. eller 7,5 %. Veksten i løn og sosiale kostnader i 2012 var på 7,3 mill. kr. eller 6,7 %. I 2011 auka dei same kostnadane 4 %, som utgjør kr. 4,3 mill.

Etat	Regnskap	Per.b(end)	Avvik(per.)	Ref.sjukep.	Reelt avvik	Regnskap	Per.b(end)	Avvik(per.)	Ref.sjukep.	Reelt avvik
	2014	2014	0	2014		2013	2013	0	2013	
Sentraladm	13 712 856	9 329 000	4 383 856	-190 654	4 193 202	12 481 013	9 456 000	3 025 013	-60 442	2 964 571
Kultur og oppvekst	53 013 867	49 117 139	3 896 728	-2 732 822	1 163 906	51 008 668	47 670 000	3 338 668	-2 506 670	831 998
Helse og omsorg	45 263 787	43 085 100	2 178 687	-1 992 347	186 340	43 972 268	39 422 000	4 550 268	-1 388 745	3 161 523
Teknisk	19 192 673	18 944 000	248 673	-399 966	-151 293	18 381 557	18 624 000	-242 443	-265 561	-508 004
TOTALT	131 183 183	120 475 239	10 707 944	-5 315 789	5 392 155	125 843 506	115 172 000	10 671 506	-4 221 418	6 450 088
reguleringspremie					5 800 000					6 306 000
Totalt avvik 2014					-407 845					144 089

Tabellen syner bruk av løn i dei ulike etatane i forhold til budsjett. Kostnadane med pensjonsutgiftene er budsjettet under sentraladministrasjon.

Lønskostnader i høve til sum driftsinntekter

(i % av sum driftsinntekter:)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Løn og sosiale kostnader/driftsinntekter	62,1 %	62,6 %	64,8 %	65,3 %

Tabellen og tala syner i kva for grad driftsinntektene er knyta opp mot reine lønskostnader. Lønskostnadene er som oftast ein fast post som er vanskeleg å gjere noko med på kort sikt og evt. som oftast har direkte med kommunal tenesteproduksjon å gjere. Ein reduksjon av lønskostnader vil normalt medføre at stillingar ikkje blir besett og at oppgåver ikkje blir gjort sidan kommunal tenesteproduksjon i stor grad handlar om menneskelege ressursar. Reduksjon i 2014 har vore på 0,5 % i høve til i fjor.

Skatt på inntekt og formue i høve til sum driftsinntekter

(i % av sum driftsinntekter:)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Skatt på inntekt og formue/driftsinntekter	28,5 %	28,3 %	30,8 %	31,7 %

Skatteinntektene utgjør ein stor del av driftsinntektene men forholdstalet minkar. Det er bra, men slike tal kan sjølvstøtt tolkast på fleire måtar; ein måte å sjå det på er at eigenfinansieringa aukar og at ein er mindre avhengig av andre inntekter – skatt bør på ein måte vere ein vesentleg inntektskjelde i eit offentleg budsjett. Sett utanfrå kan det sjå ut som at inntektene hjå våre innbyggjarar går ned (reduert aktivitet) og at næringslivet går mindre bra (reduert skattetrekk og redusert skatt frå verksemdene). Generelt sett kan ein seie at det er **bra** dersom skatteinntektene sin del av totale driftsinntekter aukar i ein kommune, men det seier ikkje heile sanninga.

Det er nemleg slik at det ikkje er at all auke i skatteinntektene som tilfall kommunen. Skattesystemet er eit sinnrikt system med varierende fordelingstal mellom stat, fylke og kommune som gjer at ein ikkje utan vidare veit kor mykje kommunen vil sitte att med av

skatteinntekter når inntektsåret er over. Ein annan sak er at det også føregår andre korreksjonar som sørgjer for at ikkje all aktivitetsauke blir att i kommunen. Ei korreksjon som blir gjort frå staten er fortløpande justering av rammetilskotet – der meir skatteinntekter enn berekna når rammetilskotet vart tildelt, medfører redusert rammetilskot. Dog har reduserte/økte skatteinntekter blitt kompensert/justert ved høgre/lågare rammetilskot. jfr. neste punkt.

Rammetilskot i høve til sum driftsinntekter

(i % av sum driftsinntekter:)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Rammetilskot/driftsinntekter	31,3 %	33,0 %	30,1 %	27,2 %

Skjønsmidlar barnehagar er no innlemma i rammetilskotet.

Som tabellen syner, så er det reduksjon i rammetilskotet i høve til totale driftsinntekter. Ein får her justert for økte skatteinntekter om ikkje krone for krone.

Investeringsrekneskapen

Investeringsrekneskapen syner at det er nytta like i underkant av 22,5 mill. kr. til investeringar i 2014. I tillegg kjem interne finansieringstransaksjonar som utlån, avsetning av tomtesalsinntekter og aksjar til fond (totalt ca kr.12,6.mill). Dette siste er meir å rekne som ein vurderingsendring frå tidlegare år der det blir føreslege å sette av salsinntekter frå tomter og eigedomar til fond som deretter er nytta til å finansiere investeringar. Dette for å ha klarare oversyn over kva ein har til reell disposisjon til finansiering slik at ein unngår "mogelege" inntekter som finansiering av årets investeringar. I 2014 er dette gjort for sal av tomtar for ca. kr. 5,4 mill. Samla inntekter er ca. kr. 11 mill.

De største investeringar er miljøprioritert gjennomkjøring R52, Trøim Sør (Fiskum) og ny bru Torset. Investeringane og interne finansieringstransaksjonar (om lag kr.24 mill. kr. for 2014) er finansiert slik

Finansieringsbehov	24 090 932
Dekket slik:	
Bruk av lån	16 036 550
Salg av aksjer og andeler	0
Mottatte avdrag på utlån	892 705
Overført fra driftsregnskapet	254 914
Bruk av tidligere års udisponert	0
Bruk av disposisjonsfond	0
Bruk av bundne driftsfond	200 000
Bruk av ubundne investeringsfond	6 107 000
Bruk av bundne investeringsfond	0
Sum finansiering	23 491 169
Udekket/udisponert	-599 763

BALANSEN – NOKRE VIKTIGE SAMANHENGER**Fondskapital**

Type fond	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Disposisjonsfond	21 209 855	16 318 824	12 104 238	15 527 588
Bundne driftsfond	8 241 315	8 773 751	8 369 792	10 224 436
Ubundne investeringsfond	997 943	89 769	3 206 062	4 473
Bundne investeringsfond	5 281 676	3 340 434	2 671 464	2 300 000
Sum	35 730 789	28 522 778	26 351 555	28 056 497

Fondsmidlar er inndelt i 4 grupper. Det er nokre vurderingar som må gjerast mellom nokre av gruppene, men det er meir marginalt i oversynet. Gruppene har nokre særpreg:

Bundne driftsfond er øymerka midlar som berre kan nyttast til drift og dei føremål dei er meint å dekke ved overføringa til kommunen. Når midlane er sett av til fond, så er det fordi dei ikkje er nytta til føremålet fullt ut i rekneskapsåret dei er motteke. Midlane er ikkje til fri disposisjon for kommunestyret.

Bundne investeringsfond er øymerka til spesielle investeringsføremål. Kommunestyret kan ikkje omprioritere desse midlane.

Ubundne investeringsfond kan berre nyttast til investeringar og ikkje til driftstiltak. Kommunen kan sjølv disponere midlane.

Disposisjonsfond kan nyttast både til driftstiltak og til investeringstiltak. Kommunestyret bestemmer kva midlane skal nyttast til.

Eit "problem" med fondskapitalen slik den er sett opp i tabellen er at den ikkje syner kva som er til disposisjon til nye tiltak. Dei aller fleste fonda er allereie nytta til spesielle tiltak eller spesielle investeringar. Det er eit mål å få klarare oversyn over kva som er reelt til fri disposisjon til nye tiltak. "Hovudproblemet" er likevel at det er altfor lite fondsmidlar – handlefridomen er for liten til å finansiere naudsynlege tiltak som dukkar opp under veis.

Dette kan ein også sjå i tabellen nedanfor – arbeidskapital (i % av sum driftsinntekter)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Arbeidskapital i kroner	38 130 258	41 187 412	38 553 226	21 045 681
Arbeidskapital/sum driftsinntekter	18,0 %	20,4 %	21,2 %	12,5 %

Arbeidskapitalen er forskjellen mellom omløpsmidlar og kortsiktig gjeld og seier oss noko om i kva for grad vi greier å gjere opp for oss. Har vi ein negativ arbeidskapitel vil vi ikkje kunne greie oss utan å måtte bruke av "dyr" kassakreditt eller så klart be om betalingsutsetting. Det er ikkje bra at arbeidskapitalen er under 20 %.

Likviditetsgrad 1

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Omløpsmidlar	77 891 009	75 725 830	74 206 183	50 831 806
Kortsiktig gjeld	39 760 750	34 538 418	35 652 957	29 786 126
Likviditetsgrad 1:	1,96	2,19	2,08	1,71

Likviditetsgrad 1 er eit nøkkeltal som seier noko om i kva for grad kommunen evner å betale dei kortsiktige forpliktingane – i kva for grad ein evner å gjere opp for seg. Talet bør vere høgare enn 2. I omløpsmidlar inngår også kortsiktige fordringar som ikkje utan vidare kan gjerast om til pengar for å betale kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 2

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Mest likvide omløpsmidlar (bankinnskot)	49 275 383	49 657 390	48 602 451	29 788 476
Kortsiktig gjeld	39 760 750	34 538 418	35 652 957	29 786 126
Likviditetsgrad 2:	1,24	1,44	1,36	1,00

Likviditetsgrad 2 er eit nøkkeltal som seier noko om i kva for grad kommunen evner å betale dei kortsiktige forpliktingane her og no. I omløpsmiddel inngår stort sett berre bankinnskot. I det private er dette ofte nytta som måltal og ein seier at **dette talet bør vere høgare enn 1**.

Gjeld – i kroner (eks. pensjonsforplikting)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Lånegjeld	152 643 922	152 460 318	140 976 861	110 428 516

Gjeld – i % av brutto driftsinntekter (eks. pensjonsforplikting)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	71,9 %	75,5 %	77,7 %	65,6 %

Gjeld – i kroner pr. innbygger (eks. pensjonsforplikting)

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Lånegjeld pr. innbygger(2.344 i 2014)	65 121	66 432	63 275	51 602

Kommentarar:

Ein har i oversynet teke berre omsyn til langsiktig gjeld til låneinstitusjonar. Det er ikkje uvanleg å ta med også pensjonsforplikting i oversynet over langsiktig gjeld.

Direkte samanliknbare tal for kommunane i Hallingdal er ikkje lett å finne. Nokre har lita lånegjeld, andre har organisert eigedomane annleis i eksterne aksjeselskap, medan andre har høgare lånegjeld. Det seier seg sjølv at høg lånegjeld er ei belastning og ein risiko for kommuneøkonomien. Slik situasjonen har vore dei siste to åra har kapitalkostnadene likevel vore til å leve med. Men ein er utsatt for renterisiko og den langsiktige lånegjelda redusera handlefridomen til kommunen. Ein stor del av lånegjelda er i stor grad sjølvfinansierande, då det gjeld investeringar knytta opp mot VA. Difor vert ein stor del av avdrag og renter finansiert ved dette og kommunen er ikkje så sårbar som andre kommunar som har gjort investeringar som til dømes kulturbygg osv.

Fordringar

Resultatmål:	R 2014	R 2013	R 2012	R 2011
Kortsiktige fordringar	16 868 797	15 332 534	15 420 646	15 475 258

Kommunen har hatt fokus på fordringsmassen i fleire år og har god kontroll på denne.

FOKUSOMRÅDE FOLKEHELSE

Folkehelsearbeid er kommunen sin innsats for å oppretthalde, betre og fremje befolkninga si helse gjennom å svekke dei faktorar som medfører helserisiko, og styrke dei faktorar som bidreg til betre helse. Det er viktig å jobbe med ei felles forståing av eit breitt førebyggjande arbeid i kommunen

«Helse blir skapt der folk bur – i barnehagen, på skulen, i arbeidslivet, i familien og i nærmiljøet.

Lokalsamfunnet er derfor den viktigaste arena for folkehelsearbeidet»

Hemsedal kommune har utarbeidd ein planstrategi der folkehelse har eit overordna perspektiv. God tilrettelegging for å kunne gjere sunne val, god trafikktryggleik, gode sosiale møteplassar og gode høve for leik og friluftaktivitetar må det vere fokus på heile tida

For å koordinere tverrfagleg og tverretatleg samarbeid innan folkehelse har kommunen etablert ei ressursgruppe innan folkehelse. Eit av medlemmene er utpeika som folkehelsekoordinator og møter som kommunen sin representant i interkommunale fora.

Gjennom lokal kunnskap, samanstilling av informasjon og data skal kommunen identifisere, samt vurdere konsekvensar og årsaksforhold på kommunen sine folkehelseutfordringar. Det er spesielt viktig å vere merksam på trekk ved utviklinga som kan skape eller oppretthalde dei sosiale eller helsemessige problem/ forskjellar. Psykiske vanskar er sett på som folkehelseutfordring i Norge generelt, og ein ser auka tal unge med psykiske vanskar. Vidare er inaktivitet, usunt kosthald og tobakk generelle utfordring

Kommunen skal ha ein oversikt over helsetilstanden. Ein av oversiktane som blir utarbeidd frå sentralt hald er folkehelseprofilen. Den viser at Hemsedal har få eintydige folkehelseutfordringar. Det vil vere utfordringar for enkeltindivid og mindre grupper i befolkninga. Hemsedal jobbar med å lage eit godt oversiktsdokument ut frå ein felles mal i Hallingdal. I 2014 vart det gjennomført Unddataundersøking i lag med dei andre Hallingdalskommunene. Undersøkinga viser at Hemsedal har dei same utfordringane på dette området som resten av Hallingdalskommunane og landet for øvrig. Det er sett ned ei arbeidsgruppe som skal jobbe vidare med å finne strategier og forslag korleis Hemsedal skal jobbe førebyggjande for barn og unge.

FOLKEHELSEPROFIL 2014

Hemsedal

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helseutfordringene i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jmf Lov om folkehelsearbeid.

Statistikken er fra siste tilgjengelige periode per oktober 2013.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Avdeling for helseundersøkelser
Postboks 4404 Nydalen
0403 Oslo
E-post: kommunehelse@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Støttenberg (ansv. redaktør)
Elin-Karin Grøholt (fagredaktør)
I redaksjonen: Fagredaksjonen for folkehelseprofiler
Idékilde: National Health Observatorien, Storbritannia
Foto: Colourbox
Bokmål
ISBN 978-1-4028-1701-4 (2014)
978-1-4028-1701-4 (2014)
15.23

Elektronisk distribusjon:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Temaområdene er valgt med tanke på mulighetene for helsefremmende og forebyggende arbeid. Indikatorene tar høyde for kommunens alders- og kjønnsammensetning, men all statistikk må også tolkes i lys av kunnskap om lokale forhold.

Om befolkningen

- Andelen eldre over 80 år i 2020 er estimert til å være på nivå med landet som helhet.
- Andelen som bor alene er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.

Levekår

- Andelen med videregående eller høyere utdanning er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.
- Kommunen er ikke entydig forskjellig fra landet som helhet når det gjelder andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt. Lav inntekt defineres her som under 60 % av nasjonal medianinntekt.
- Andelen barn med endig førskole er lavere enn i landet som helhet.

Miljø

- Detagrønnet på temaområdet miljø er begrenset. Les mer om miljø og helse på midtsidene.
- Andelen med skader er høyere enn i landet som helhet, vurdert etter sykkestusningsløsninger.

Skole

- Andelen 10.-klassinger som trives på skolen er ikke entydig forskjellig fra andelen i landet som helhet. Kommanseveridene kan skape stor variasjon mellom skoler.
- Det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på andelen 5.-klassinger som er på laveste mestringsnivå i lesing.
- Fråfallet i videregående skole er lavere enn i landet som helhet.

Levevaner

- Det finnes lite statistikk på levevaner. Indikatorer på temaområdet helse og sykdom kan gi informasjon om befolkningens levevaner.
- Utbredelsen av overvekt er ikke entydig forskjellig fra landsnivået, vurdert etter andelen menn med KMI > 25 kg/m² på sesongen.

Helse og sykdom

- Forventet levealder for menn er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.
- Andelen med psykiske symptomer og lidelser er lavere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.
- Utbredelsen av hjerte- og karsykdommer er ikke entydig forskjellig fra landsnivået, vurdert etter sykkestusningsløsninger.
- Sykdommer og plager knyttet til muskel- og skjellettstyret ser ut til å være mer utbredt enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.
- Tykk- og endetarmskreft ser ikke ut til å være entydig forskjellig fra landsnivået, vurdert etter antall nye tilfeller.

Alle einingar i Hemsedal kommune utøver på ulike måtar eit helsefremjande, førebyggjande folkehelsearbeid. Det er fokus på tverrfagleg samhandling ikkje minst innan førebyggjande arbeid og tidleg innsats for barn og unge sin fysiske/ psykiske helse. Viktige satsingsområder og prosjekt er mellom anna Felles Løft, Ny giv, kjærleik og grenser, Barn i rusfamiliar, LEK, FUA- Fysisk aktivitet for inaktive unge. Diabetesprosjektet er eit av fleire tiltak som er sett i gong av prosjekt Hallingdal lokalmedisinske tenester. Friskliv og fysioterapi har mange tilbod om gruppetrening både i høve for å hindre muskel og skjellettlidingar og førebyggjande trening. Trening for gruppe over 65 og seniordans er blitt eit populært tiltak

I Hemsedal er det mange lag og organisasjonar som utfører eit viktig folkehelsearbeid. I Hemsedal er nesten halvparten av innbyggjarane medlemmer i idrettslaget. Det er eit aktivt kulturliv og mange uformelle og formelle sosiale møtearenaer. Det er viktig at kommunen i lag med dei frivillige legg til rette for at grupper som kan falle utanom også kan ta del i gode sosiale aktivitetstilbod.

Tilrettelegging for å gjere sunne val enkle, trygg skule-/ arbeidsveg, tilgang til sosiale møteplassar er blant ting ein må jobbe med heile tida, og som skal gjennomsyra i alt planarbeid.

I Hemsedal er det flotte naturområder og mange gode tilbod innan fritidsaktivitetar. Det er

FOKUSOMRÅDE BARN OG UNGE

Barn og unge sin oppvekst er først og fremst familien sitt ansvar, men nærmiljøet, kommunen, frivillige lag og organisasjonar har eit viktig medansvar.

Det kommunale ansvaret for å gje barn og unge ein god oppvekst er fordelt på dei fleste etatar og einingar. Barnehage, skule, helsestasjon, helsetenesta og kultur- og fritidstilbod er tenester som retter seg mot alle barn og unge. Det å skape trygge leike- og frilufsarenaer som skapar mangfald i aktivitetar og som kan samle barn, unge og vaksne i gode sosiale miljø er viktig i all arealplanlegging.

Det er eit mål at det raskt blir sett i verk tiltak når det blir avdekt eit behov for koordinerte tenester. Kommunen arbeider tverrsektorielt i ulike samanhengar som til dømes med Individuell plan (IP), ansvarsgrupper og i tverrfaglege møter i skular og barnehagar. Koordineringsgruppa for barn og unge skal utarbeide felles mål og tiltak for barn og unge, spesielt på det førebyggjande området.

Kommunal plan for overgang barnehage – skule er iverksett. Den skal sikre at alle barn i Hemsedal kommune får ein god og trygg overgang mellom barnehage til skule og tryggje føresette i at deira barn får utvikle seg vidare i samsvar med barnet sine føresetnader. Det er etablert samarbeid mellom NAV, PPT og OT, oppvekst og helse og omsorg som tek vare på elvar som har behov for støtte i overgang til vidaregåande skule og overgang til yrkesliv.

I regi av prosjekt Hallingdal lokalmedisinske tenester og vidaregåande skular er det sett i gang eit prosjekt- Ungdomslos, der miljøarbeidarar er tilstades ved dei vidaregåande skular. Vi ser og at det er ein føremon at skulehelseteneste, psykisk helseteneste, fritidsleiar og miljøarbeidarar/sosiallærer er tilstades i skuletida og fritid.

Ungdata vart gjennomført i 2014. Ung data saman med andfre undersøkingar viser at barn og unge på ulike områder har utfordringar og opplever at oppveksten ikkje er god. Kommunen har sett ned ei gruppe som skal vurdere tiltak innanfor prioriterte områder.

Barn og unges samfunnslaboratoriet gjennomførte ei samfunnsforskning saman med elevar på 7. trinn. Svara på denne undersøkinga var i tråd med resultat i Ung data.

Alle barn og unge skal oppleve ein god oppvekst, ha høve til meningsfylte aktivitetar og likeverdige moglegheiter til å oppleve meistring. Ikkje alle unge finn seg til rette innanfor

organiserte aktivitetar. Ungdomsklubben er ein viktig sosial møtearena for fleire.

Alle barn og unge skal ha utbytte av skulegangen både sosialt og fagleg. Prosjekta Ny Giv, Relasjonsskulen og Vurdering for læring har som mål å møte eleven relasjonelt og fagleg. Manifest mot mobbing vart underskrive i 2014. Det er stort fokus på dette i barnehage og skule.

Alle tenesteområda har fokus på førebygging og tidleg innsats. Det blir jobba med tverrsektoriell samhandling og det er fokus på å ha tilsette med nødvendig kompetanse slik at kommunen kan gje gode tenester.

Kjærlyhet og grenser er innført for føresette med elevar på 8. trinn. SLT og politi har opplegg med 9. klasse kvart år. Fysisk aktivitet på 1.-4. trinn er innført frå hausten 2014.

FOKUSOMRÅDE MEDARBEIDARAR

Hemsedal kommune ynskjer å gje medarbeidarane ei meiningsfull, utviklande og inspirerande kvardag. Kommunen har eit godt arbeidsmiljø med engasjerte og positive medarbeidarar.

I ein liten kommune må mange arbeide med fleire fagfelt enn medarbeidarar i større kommunar. Sårbarheita er større ved avviking av ferie eller anna fråvær frå jobben. Arbeidsmengdene og tidspresset er tidvis stort.

Hemsedal kommune må arbeide meir med desse utfordringane. Hemsedal kommune er ein dynamisk og moderne kompetansearbeidsplass. Kommunen sine tilsette er den viktigaste ressursen vi har for å kunne gje våre innbyggjarar eit fullverdig tenestetilbod.

I Hemsedal kommune arbeider 217 kvinner og 50 menn. Desse 267 medarbeidarane utgjer 205 årsverk. Dette er ei nedgang på 5 årsverk i høve til 2013.

Lønsutviklinga for fast- og timelønte hovud- og bistillingar pr. 1.12.2013 til 1.12.2014.

Kjønn	Månedsfor- tjeneste 2014	Grunn- lønn 2014	Endring i måneds- for- tjeneste 2013-2014	Endring i grunn- lønn 2013-2014	Ansatte 2014	Årsverk 2014	Endring i årsverk 2013-2014
Kvinner og menn	37.325	35.400	5,2%	5,9%	267	205	-1,4%
Kvinner	36.981	35.083	5,3%	6,2%	217	166	-1,5%
Menn	38.777	36.741	4,7%	4,9%	50	39	-1,0%

Hemsedal kommune fylgjer gjeldane lovar, forskrifter og tariffavtalar som kan bety noko for likebehandling mellom kjønna. I rådmannens leiargruppe er det like mange kvinner som menn.

**Lønsforhold justert for ulike faktorar. Fastlønte hovudstillingar i Hemsedal kommune.
Gjennomsnittleg fortjeneste pr. månadsverk og gjennomsnittleg grunnløn pr. månadsverk for
kvinner i prosent av menns løn**

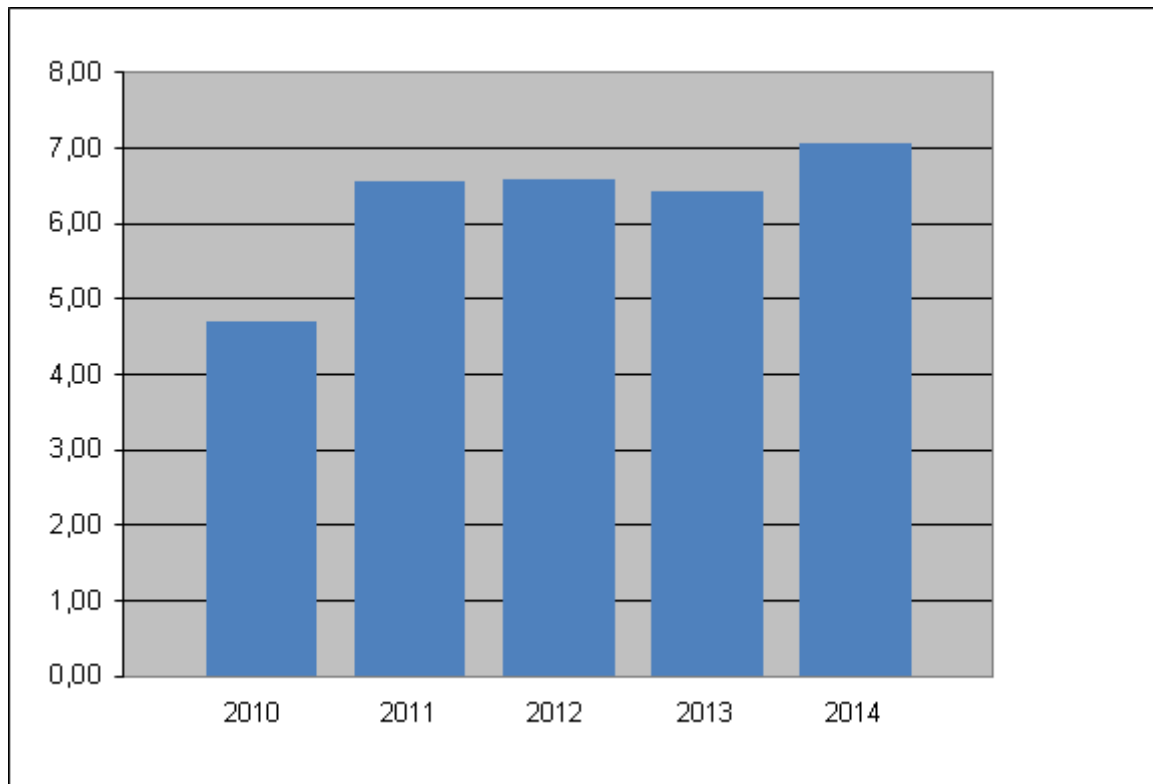
Justert for	Årstall					
	2012		2013		2014	
	Kvinner måneds- fortjen- este i % av menns	Kvinner grunn- lønn i % av menns	Kvinner måneds- fortjen- este i % av menns	Kvinner grunn- lønn i % av menns	Kvinner måneds- fortjen- este i % av menns	Kvinner grunn- lønn i % av menns
Ujustert	92,1	92,1	94,9	94,4	95,4	95,5
Alder	92,8	92,5	95,4	94,7	95,1	94,8
Ansattgruppe	95,6	97,3	95,3	97,3	97,9	99,9
Stillingskode	98,7	99,2	98,8	99,6	100,6	101,6
Utdanning	91,4	92,1	92,9	92,3	95,4	95,7

**ANSATTE FORDELT PÅ ÅRSVERK PR. ANSATT*) OG KJØNN HEMSEDAL KOMMUNE.
TALL PR. 1. DESEMBER I DET ENKELTE ÅR.**

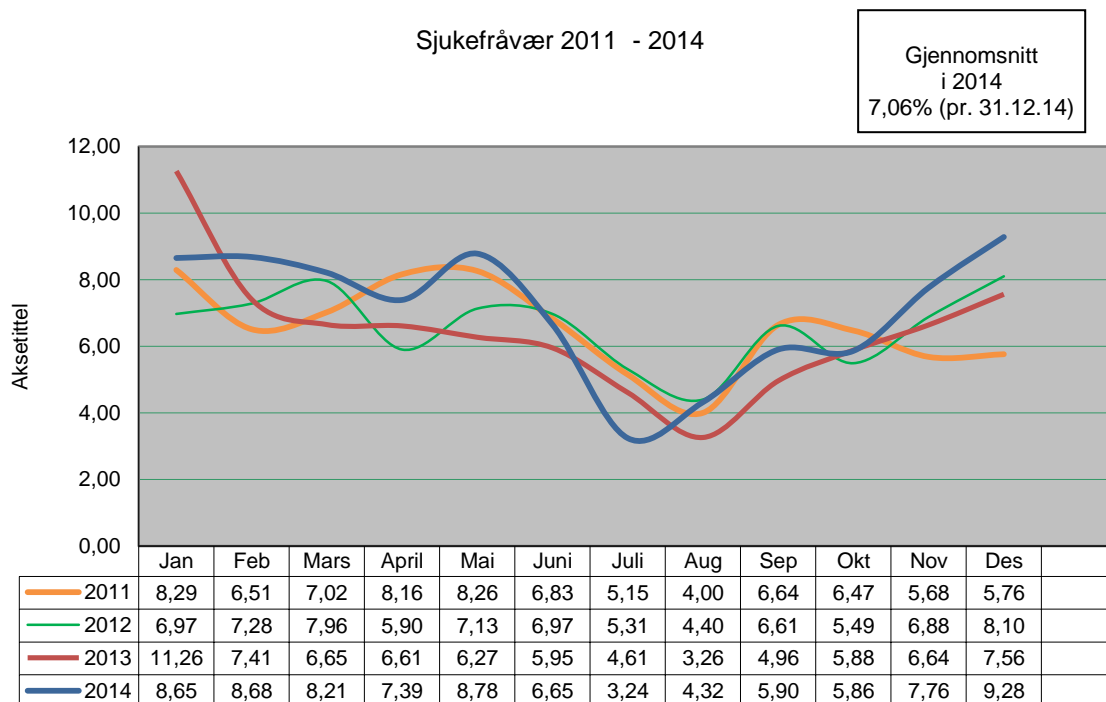
Årsverk pr. ansatt	Kjønn	2013		Årstall 2013		2014	
		Antall ansatt	Prosent	Antall ansatt	Prosent	Antall ansatt	Prosent
0 - 24,9%	Kvinner og menn	29	10,7	10	3,7	13	4,9
	Kvinner	26	11,7	8	3,6	10	4,6
	Menn	3	6,3	2	4,3	3	6,0
25 - 49,9%	Kvinner og menn	25	9,2	21	7,8	20	7,5
	Kvinner	22	9,9	17	7,7	14	6,5
	Menn	3	6,3	4	8,5	6	12,0
50 - 74,9%	Kvinner og menn	56	20,7	69	25,7	68	25,5
	Kvinner	51	22,9	65	29,3	59	27,2
	Menn	5	10,4	4	8,5	9	18,0
75 - 99,9%	Kvinner og menn	61	22,5	79	29,4	71	26,6
	Kvinner	58	26	70	31,5	64	29,5
	Menn	3	6,3	9	19,1	7	14,0
100 %	Kvinner og menn	100	36,9	90	33,5	95	35,6
	Kvinner	66	29,6	62	27,9	70	32,3
	Menn	34	70,8	28	59,6	25	50,0

I Hemsedal kommune er det ein klar overvekt av kvinner i deltidstillingar. Andelen kvinner som jobbar 100 % er gått opp frå 33,5 % i 2013 til 35,6 % i 2014. Kommunen har fokus på uønskt deltid.

Hemsedal kommune har hatt eit lågt sjukefråvær i mange år. Tabellen under viser gjennomsnittleg legemeldt og eigenmeldt sjukefråvær dei siste fem åra.

Tabellen under viser eigenmeldt og legemeldt sjukefråvær for kvar måned dei fire siste åra.

Det totale sjukefråværet gjekk opp frå 6,46 % til 7,06 i 2014. I forhold til kommunesektoren har Hemsedal kommune framleis eit lågt sjukefråvær. Kommunen arbeider systematisk med mål om redusert sjukefråvær.

Hemsedal kommune har inngått avtale om inkluderande arbeidsliv (IA-avtala). Avtalen inneheld tre nasjonale mål. Delmål ein er redusert sjukefråvær. Delmål to er fleire personar med nedsett funksjonsevne ut i arbeidslivet og delmål tre er å få fleire til å stå lengre i arbeidslivet. Kommunen arbeider saman med IA-senteret (NAV) om å nå desse måla.

Kommunen har hatt seniortiltak for tilsette mellom 62 og 67 år. Tiltaka er bonusordning eller meir fritid.

Hemsedal kommune er medlem av HAVA BHT (Hallingdal og Valdres bedriftshelse) der kommunen kjøper eit visst tal timar for gjennomføring av aktivitetar i Hemsedal.

Kommunen arbeider aktivt og systematisk med HMS (helse, miljø og sikkerheit). Arbeidsmiljøutvalet har fleire møter i året der dei går gjennom avviksrapportar. Det blir og laga ein plan for kva oppgåver som skal prioriterast.

Kommunen er oppteke av at alle skal kjenne tryggleik og arbeidsglede på arbeidsplassen. Arbeidet til hovudverneombodet saman med verneomboda har vore viktig for kommunen.

Kommunen har og hatt eit godt samarbeid med alle tillitsvalde.

Kommunestyret har vedteke etiske retningslinjer for å sikre ein høg etisk standard i kommunen. Det blir jamleg drøfta etiske problemstillingar både på verksemdsnivå og på etatsnivå for å sikre at kommunen har stor tillit i befolkninga.

Dei viktigaste internkontrollsystema for kommunen er HMS – hovudbok med digitalt avvikssystem. Vidare har kommunen Visma økonomisystem med dobbelkontroll før utbetalingar kan skje. Kommunen har innført elektronisk fråværsregistrering. Før utbetaling av lønn har kommunen innført dobbelkontroll for å minimere risikoen for feilutbetalingar.

Kommunen har fullelektronisk sak og arkivsystem med internkontroll for å redusere risikoen for feil.

Kommunen likebehandlar alle uansett rase, religion eller etnisitet. Hemsedal er ei kommune med stort mangfald og alle skal i handsamas på same måten enten det er jobbsøknad eller forvaltningsvedtak.

TENESTEOMRÅDE KULTUR OG OPPVEKST

Etaten har fleire verksemdar innanfor områda kultur og oppvekst.

Kulturområdet femner om musikk- og kulturskule, folke- og skulebibliotek, unge og fritid, lag og organisasjonar og generelle kulturaktivitetar.

Oppvekstområdet består av verksemdene barnehage, grunnskule, skulefritidsordning og vaksenopplæringa.

Oppvekst

«Hemsedal kommune vil ha eit trygt oppvekstmiljø, der kvar enkelt kan utvikle seg til eit sjølvstendig menneske, og rustast til å møte livets oppgåver og meiste utfordringar saman med andre»

Det handlar om eit livsperspektiv!

Sentrale utfordringar innan oppvekst

- Arealbehov for Tuv skule og Ulsåk barnehage må prioriterast fort. Nye avdelingar på Ulsåk må vere klare innan hausten 2016.
- Behov for utvida kontor plassar og grupperom på dei fleste skulene og barnehagane.
- Opprusting av uteområdet for begge barnehagane.
- Ta hand om auka spesialundervisning i barnehagen/grunnskulen innanfor budsjettammene.
- Redusere tal på elevar innafor nivå 1 på nasjonale prøver i engelsk.
- Behalde kvalifiserte pedagogar i barnehagen.
- Gjere om alle pedagogstillingane i barnehagane til pedagogiske leiarar.
- Få fleire menn i barnehagen.
- Pedagogar i ungdomsskulen med godkjent kompetanse i forhold til sentrale krav innanfor basisfaga.
- Vidareutvikle intranettet som sikrar at kommunen fylgjer pålegg i lov og forskrift
- Har som målsetting å ha tilstrekkeleg kvalifisert personale i barnehagane.

Sentrale utfordringar innan kultur

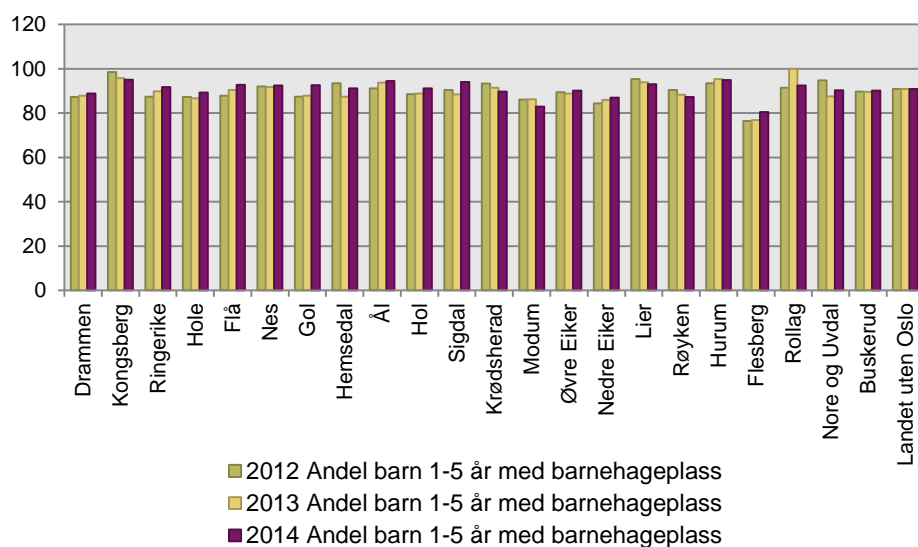
- Vidareutvikle Hemsedal folkebibliotek som ein sentral arena for kunnskap- og kulturformidling for barn, ungdom og vaksne i eit livslangt perspektiv.
- Utvikle skulebiblioteket slik at det vert ein læringsarena i alle fag og på tvers av fag, og ein arena for å formidle litteratur og digitale læringsressursar.
- Ta vare på historia, både den gamle og nye, for komande generasjonar.
- Finne gode løysingar slik at lag og organisasjonar har lokalitetar til sine aktivitetar

Barnehage

Barn i barnehage

Barnehagane i Hemsedal er samlokalisert med småskulane i oppvekstsenter. I 2014 vart avdelingane på Skadvin (inkludert modulen) lagt ned, og Ulsåk vart utvida frå fire til fem avdelingar, ved å etablere ei ny avdeling i underetasjen på Ulsåk skule. To av desse avdelingane er utvida. Det vil seie at barnehagen har utvida avdelinga frå 9 til 12 plassar for barn under 3 år med ein pedagog i tillegg.

På Tuv er det tre avdelingar, der to er utvida. I tabellen under ser vi totalt tal på barn i aldersgruppa 0-5 år i dei seks Hallingdalskommunane. Hemsedal er den kommunen i Hallingdal som har hatt merkbar vekst i denne aldersgruppa sjølv om vi ser ein liten nedgang frå 2013. Barnehagen i Hemsedal oppnådde full barnehagedekning etter departementet sin definisjon. Dei som fylte eitt år før 1. september og søkte barnehageplass ved hovudopptaket, fekk barnehageplass. I tillegg har barn som er fødd etter 1. september fått tilbud om plass.

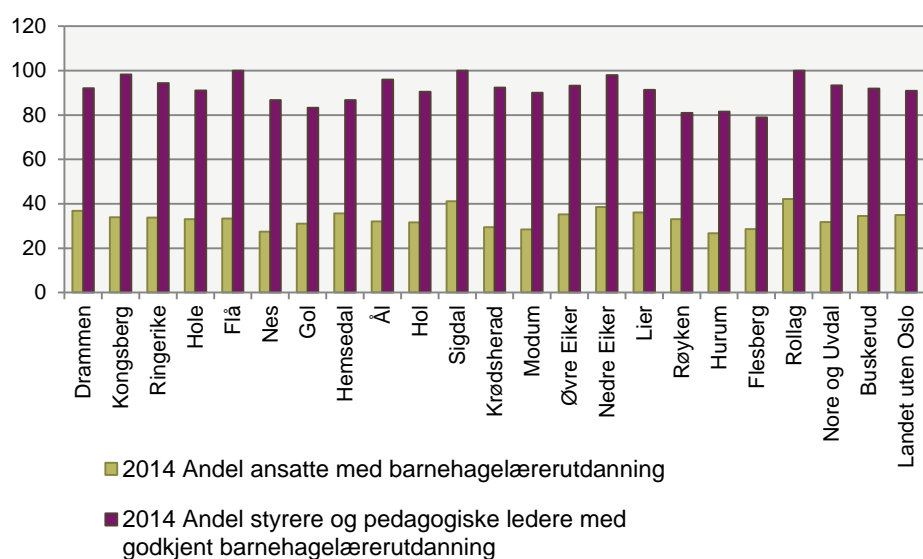
Tal på barn etter alder i barnehagen i 2013 og 2014.

I første tabell er barna under tre år og kvart barn teller to plassar.

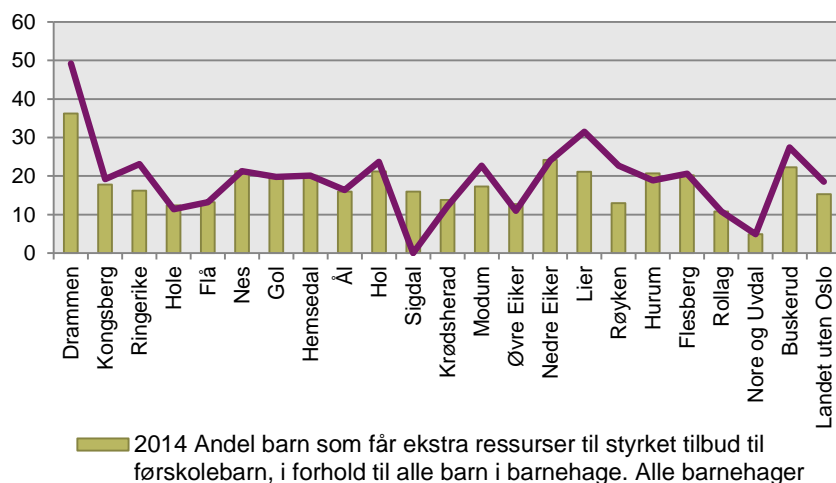
	Gol kommune (2014)	Gol kommune (2013)	Hemsedal kommune (2014)	Hemsedal kommune (2013)	Nes kommune (2014)	Nes kommune (2013)
Tal på barn 1 år	31	26	15	17	16	15
Tal på barn 2 år	40	36	21	30	22	34
Tal på barn 3 år	40	52	35	35	33	26
SUM	111	114	71	82	71	75

	Gol (2014)	Gol (2013)	Hemsedal (2014)	Hemsedal (2013)	Nes kommune (2014)	Nes kommune (2013)
Tal på barn 1 år	31	26	15	17	16	15
Tal på barn 2 år	40	36	21	30	22	34
Tal på barn 3 år	40	52	35	35	33	26
Tal på barn 4 år	54	46	39	23	29	21
Tal på barn 5 og 6 år	49	48	24	27	21	37
SUM	214	208	134	132	121	133

Tilsette med barnehageutdanning

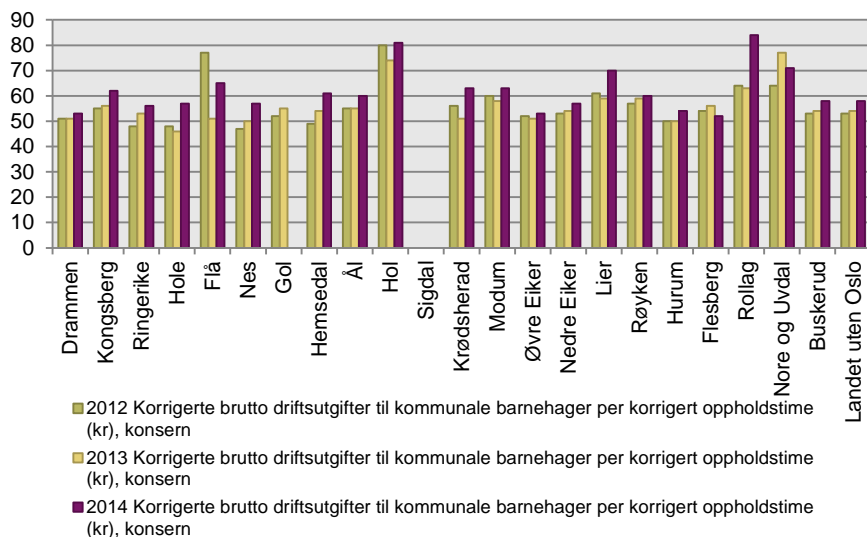
Diagrammet over syner at Hemsedal har nesten full dekning av godkjente pedagogiske leiarar og barnehagelærarar i 2014. Frå 2013 til 2014 har vi gått frå ein andel på 60 til ein andel på 87% i 2014. Det er ei svært positiv utvikling for barnehagane i Hemsedal. Det å ha godkjente

pedagogiske leiarar, er ei utfordring på landsplan. For barnehageåret 2015-2016 ser det ut til at Hemsedal fortsatt vil ha kvalifiserte tilsette i pedagogiske stillingar.

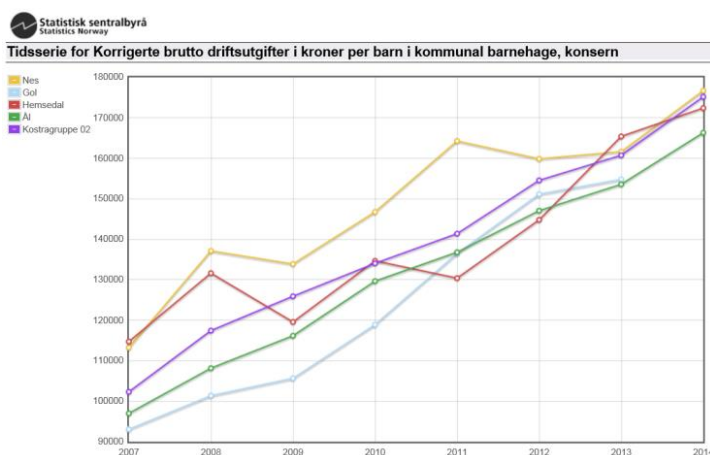
Driftsutgifter

	Hemsedal	Hemsedal	Hemsedal	Nes	Ål	Kostragruppe 02
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Prioritering						
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern Enhet: Prosent	f i d s	12,9	13,0	12,4	15,4	10,8
Netto driftsutgifter til barnehager per innbygger, konsern Enhet: Kroner	f i d s	7 943	8 094	8 406	7 191	6 735
- herav avskrivninger (i prosent), konsern Enhet: Prosent	i d s	5,0	4,7	4,4	0,2	4,5
MVA-kompensasjon drift, barnehager per innbygger (kroner), konsern Enhet: Kroner	i d s	135	177	151	16	102
MVA-kompensasjon investering, barnehager per innbygger (kroner), konsern Enhet: Kroner	i d s	9	-	-	-	-
Brutto investeringsutgifter til barnehagesektoren per innbygger, konsern Enhet: Kroner	i d s	43	-	-	35	373
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager, konsern Enhet: Kroner	i d s	113 974	123 013	134 034	126 194	133 462

I tabellane over, siste linje, ser vi utviklinga i netto driftsutgifter per innbyggjar 1-5 år. I dette talet ligg også avskrivningar som for Hemsedal utgjorde 4,4% i 2014. Vi har bygd tre avdelingar dei seinaste åra noko som gjer at driftsutgiftene per barn vert forholdsvis høgt.

Det er ikkje lagt inn korrigering for alder i dette KOSTRA-talet. Hemsedal har mange barn under tre år (jf. høgt fødselstal i 2010 og 2011) noko som også gjer at driftsutgiftene vert høgare per barn.

Søylediagrammet under syner andelen barn i barnehagen som får ekstra ressursar til styrka tilbud. Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp jf. Opplæringslova §5-7. Talet har ligge stabilt frå 2008-2014.

Grunnskule

Det er to småskular frå 1. til 4. klasse. Skulane ligg på Ulsåk og Tuv og er ein del av eit oppvekstsenter saman med barnehagen i Hemsedal. Elevtalet for småskulane er 118 fordelt med

58 elevar på Tuv skule og 60 elevar på Ulsåk skule. Mellomtrinnet og ungdomstrinnet (5. -10.) går på Hemsedal barne- og ungdomsskule og er lokalisert på Trøym. Elevtalet på Hemsedal barne- og ungdomsskule er 185 fordelt med 85 elevar på 5.-7. trinn og 86 elevar på 8.-10. trinn. Totalt er det 271 elevar ved grunnskulen i Hemsedal i skuleåret 2014 – 2015 ved GSI-registreringa.

Nytt dette skuleåret var 5-dagars skuleveke for småskulen etter vedtak i kommunestyret våren 2014. Oppvekstsentra var i mars 2014 på besøk i Sogndal med tema fysisk aktivitet i skulen. Det resulterte i at alle elevar i 1.-4 klasse fekk fysisk aktivitet 0,5 timar, 4 dagar i veka. Denne

aktiviteten er lærarstyrt og har forankring i basisfaga. Timefordelinga på 1.-10. trinn vart også endra fram til skuleåret 2014/2015.

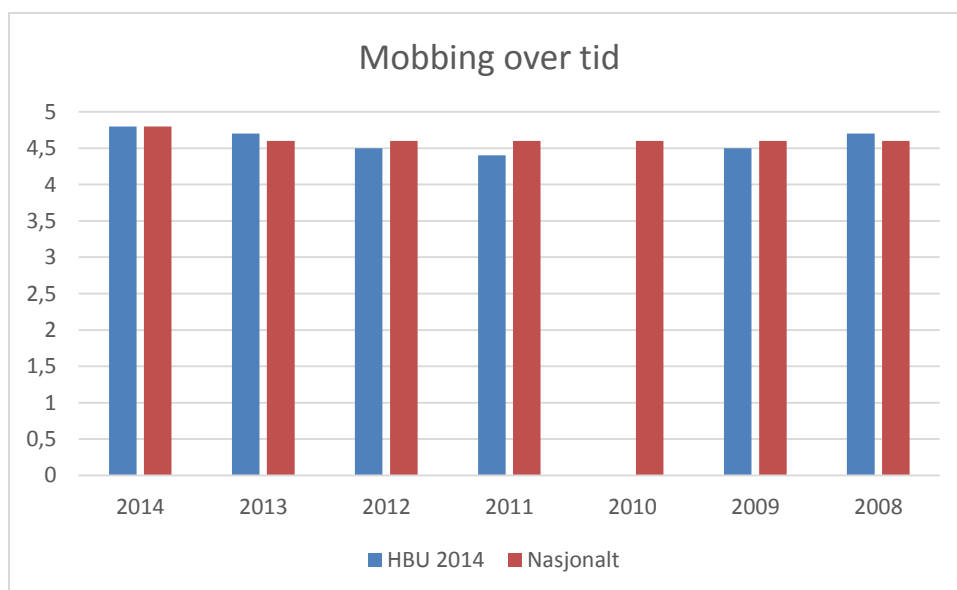
I løpet av året har både lærarar, fagarbeidarar og leiarar vore engasjert i skulestruktursaka på ulike nivå.

Elevundersøkinga, nasjonale prøver, delen av elevar med spesialundervisning, fullføring av grunnskuleopplæringa og vidaregåande opplæring og drop-out frå vidaregåande opplæring gir oss interessante indikatorar på grunnskulen sin tenesteproduksjon. Sektoren kan vise til noko varierende resultat.

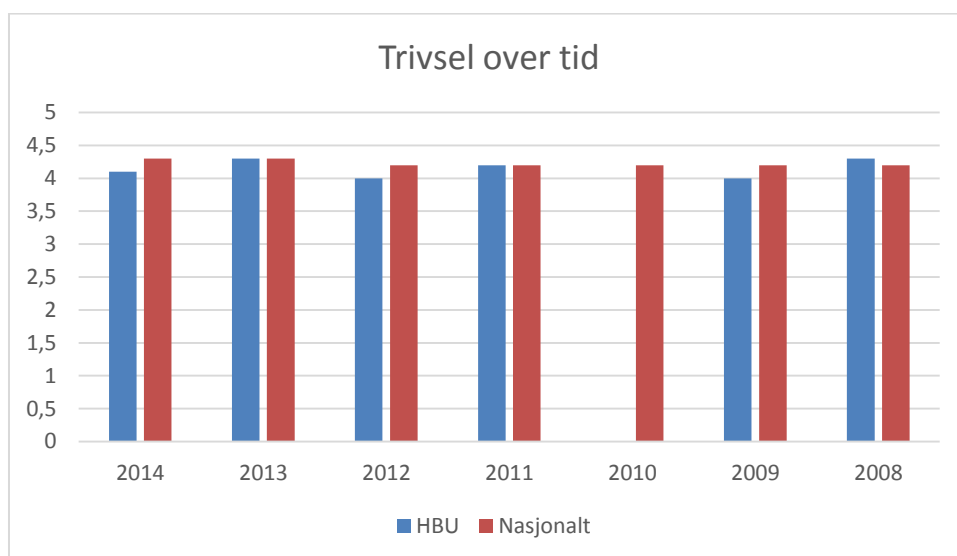
Pedagogisk utviklingsarbeid er viktig å evaluere. Skulen sin tidsressurs blir brukt mellom anna til utviklingsarbeid og dette arbeidet skal vera i samsvar med utfordringar sektoren har.

Elevundersøkinga

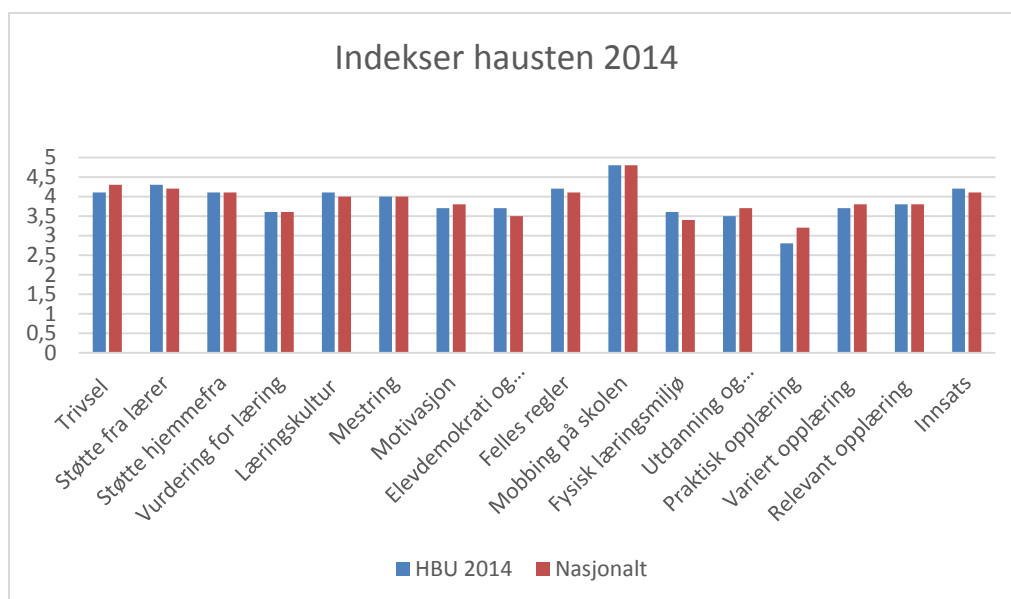
Tabellane nedanfor tar for seg sentrale spørsmål i elevundersøkinga; mobbing, sosial trivsel og fysisk læringsmiljø. I 2012 hadde skulen tal som ein ikkje kunne vere fult ut fornøyd med innanfor tema mobbing. Derimot var tal for generell trivsel svært bra. Tabellen tek for seg mobbing direkte. Tala er stabile samanlikna med tidligare år, både når det gjeld omfang og utvikling over tid. Det er eit administrativt og politisk mål at vi skal sjå resultat av langsiktig arbeid. Ved å ha større fokus på relasjonsskulen sin teori med gjennomføring samt å få ein sosiallærer, trur vi at vi vil sjå resultat. Manifest mot mobbing vart signert i 2014.

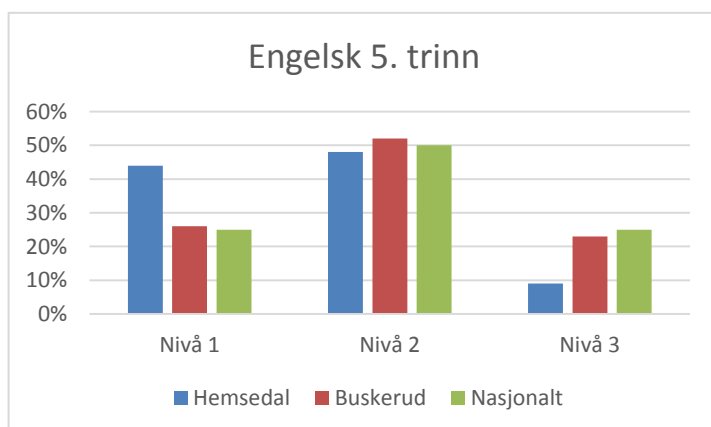
Når ein spør elevane om den generelle trivselen scorar skulen opp mot nasjonalt resultat. Når det gjeld trivsel og mobbing skal ein likevel ikkje gløyme dei enkeltelevane som svarer at dei blir mobba eller ikkje trives. Vi meiner at vi til ein viss grad har oversikt over dei elevane som svarer dette i undersøkinga.

Den nye elevundersøking samanfatar resultatata i indeksar. Tabellen nedanfor syner dei ulike områda undersøkinga tek for seg samanlikna med nasjonale resultat. Tabellen syner at elevane opplever god støtte frå lærarane, god læringsskultur, godt fysisk læringsmiljø og at elevane meiner dei har god arbeidsinnsats. Skulane bør ha eit auka fokus på trivsel, motivasjon og variert undervisning.

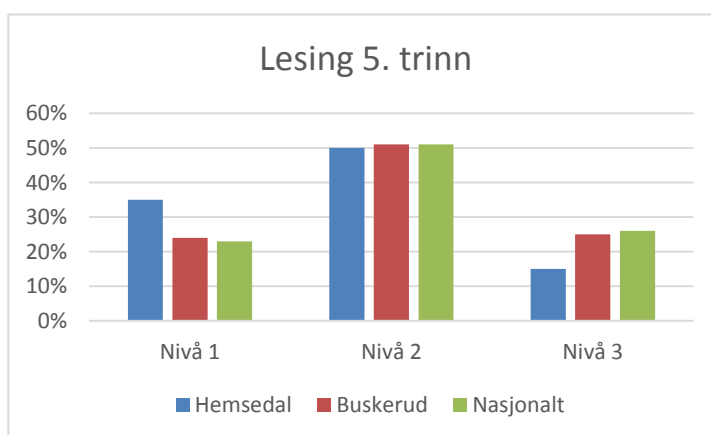

Nasjonal prøve for 5. trinn – engelsk, lesing og rekning

Resultata frå nasjonale prøver på 5. trinn er fordelt på tre meistringsnivå der nivå tre er høgaste nivå. Det er eit mål for kommunen at flest mogeleg skal vera på nivå 2 og 3.

Ut frå resultata ser vi at det er for mange på meistringsnivå 1 i samanlikna med andre. Dette er eit resultat ein ikkje kan vere nøgd med.

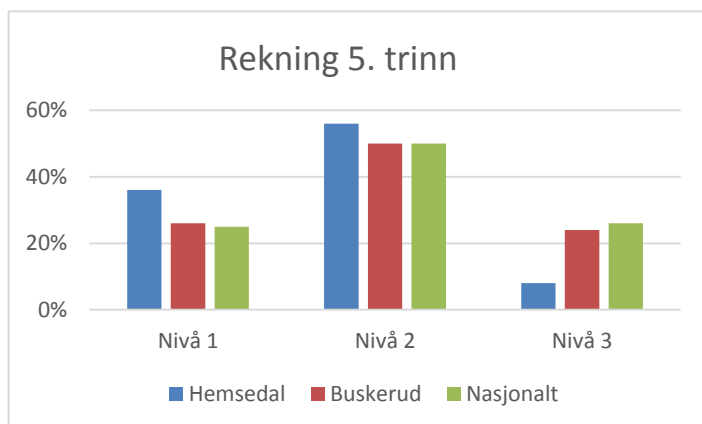
Små variasjonar kan gi store utslag når vi les statistiske resultat for grupper med få elevar. Resultata bør lesast med varsemd. Verksemdene ser på andre måleresultat i tillegg når tiltak vert sett i verk.

Vi ligg under landsgjennomsnittet i nasjonale prøver på 5. trinn i basisferdigheitene lesing og

skrivning. Dette er resultat vi må sjå nærmare på og sette inn nødvendige tiltak der det trengs. Det er behov for større fokus på engelsk på 1.-4. trinn. Grunnleggjande dugleik i basisfag er avgjerande for prestasjonar i alle fag.

Grunnskulen nyttar tilbodet direktoratet gir no med vidareutdanning med vikarkompensasjon for faga matematikk og naturfag. Andre fag direktoratet prioriterer er norsk og engelsk, men kommunen må då finansiere 15% av vikarkostnaden.

Skuleåret 2014/2015 har ein lærar gjennomført 30 STP vidareutdanning i matematikk og ein lærar har fått vidareutdanning i naturfag.

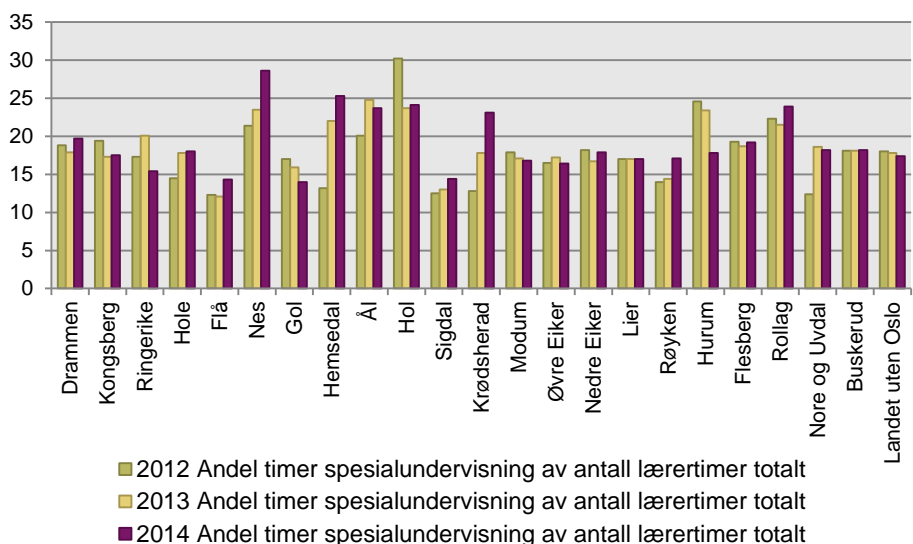
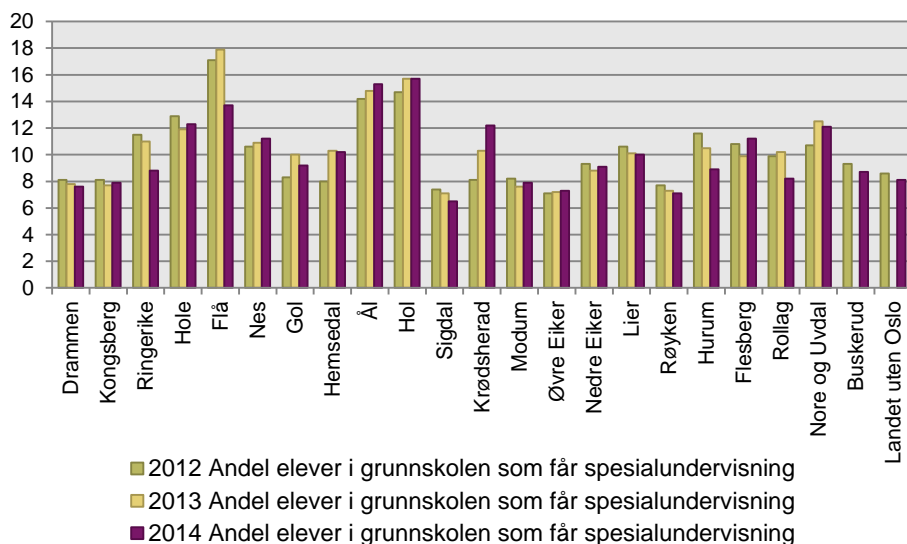
To lærarar har fått stipend gjennom vidareutdanningsprogrammet i 2014.

2015/2016 søker vi om studieplass for fire lærarar til vidareutdanning i matematikk og vonar å få innvilga dette.

Det er svært positivt at mange lærarar kan få vidareutdanning, men det er ei utfordring for verksemda som også driv skuleutvikling. Det er viktig at dei som utdannar seg også får utbytte av skuleutviklingsarbeidet. Det krev god planlegging og organisering av rektor samt fleksibilitet i lærarkollegiet.

Spesialundervisning

Når vi ser i tabellen under, som omhandlar kor mange elevar vi har med vedtak, ser vi at Hemsedal ligg lågare enn mange kommunar. Vi har mange tiltak vi kan gjennomføre innanfor tilpassa opplæring på grunn av at det er færre elevar i klassen. Tilpassa opplæring skal ha same kvalitet i innhald som spesialundervisning samt at eleven får dei nødvendige kartleggingar og vurderingar av PPT før opplegget vert sett i verk. Blir undervisningsgruppene for store vil spesialundervisningsbehovet automatisk presse seg fram. Målet er heile tida at færre skal meldast opp til PPT. Det vil gi mindre byråkrati for alle partar med papirarbeid, møter m.m. Vi ynskjer heller at PPT skal bruke meir av tida si inn i systemretta arbeid.

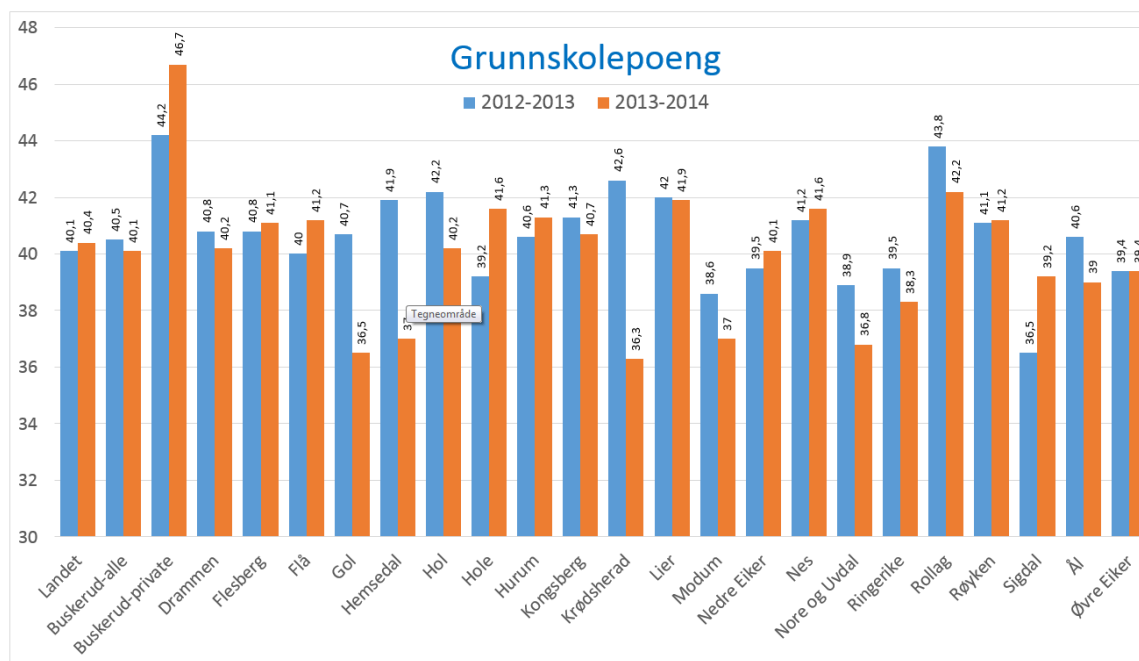
Det som skiller Hemsedal frå mange andre kommunar, at vi har høgare del av barn som treng omfattande tiltak. Delen av timar til spesialundervisning av delen lærartimar totalt ligg høgt.

Dei to tabellane over viser kor mange elevar vi har per undervisningsrelatert årsverk. Deretter andelen timar som går til spesialundervisning i % av talet på lærartimar totalt.

Desse tala må sjåast i samanheng.

Fullføring av grunnskuleopplæring og vidaregåande opplæring

Det er ein klar samanheng mellom grunnskulepoeng og andelen av elevar som fullfører og består vidaregåande opplæring. Det er elevar med høg grunnskulepoeng frå grunnskulen som oppnår studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år. Andre viktige faktorar er fråver og heimeforhold.

Kilde: Skoleporten

Grunnskolepoeng er eit mål på kunnskapsgrunnlaget elevane har med seg frå grunnskulen, og vert brukt ved opptak til vidaregåande opplæring. Grunnskulepoenga er gjennomsnittet av standpunkt- og eksamenskarakterar til elevane i ungdomsskulen, ganga med ti.

Vi hadde ein merkbar nedgang frå 2012-2013. Hemsedal har ligge høgt på grunnskulepoeng gjennom lengre tid og vi vil også ha utvikling over tid for auga. I små kommunar kan variasjonar gje større utslag.

Ungdomar frå Hemsedal som ikkje startar vidaregåande, har kontakt med OT. Indikatoren «direkte overgang frå grunnskulen til vidaregåande opplæring» gir informasjon om delen elevar som begynner i vidaregåande opplæring same år som dei avsluttar grunnskulen. Indikatoren seier ingenting om kva dei utan direkte overgang gjer, og enkelte av desse kan vera i tilbod som førebur dei på vidaregåande opplæring (grunnskule for vaksne, norskopplæring og førebuande kurs for minoritetsspråklege elevar), det kan vera personar som går på private skular, er i arbeid eller liknande.

Dei aller fleste elevane som går ut av ungdomsskulen begynner i vidaregåande opplæring i august. Det er midlertidig nokre elevar som sluttar i vidaregåande opplæring fram mot 1. oktober – det offisielle telletidspunktet for elevar i vidaregåande opplæring.

Hemsedal toppar også for 2005-2007 kulla, statistikken for gjennomføring i vidaregåande. Det er ein god måleindikator og viser god måloppnåing når vi ser på det lange opplæringsløpet frå barnehage til fullført vidaregåande skulegang.

Tabell A.1: Elever som ikke fullfører og består innen fem år, etter årskull og kommune

	2000-2002- kullene	2001-2003- kullene	2002-2004- kullene	2003-2005- kullene	2004-2006- kullene	2005-2007- kullene
Nasjonalt	25,0	25,4	25,8	25,8	25,4	25,0
Buskerud	25,8	26,0	27,1	27,2	27,5	26,8
Drammen	26,3	26,3	28,6	28,4	30,1	28,8
Kongsberg	23,6	22,5	21,2	21,2	23	25
Ringerike	23,2	23,4	22,4	25,3	26,9	27,1
Hole	21,5	17,7	18,5	16,7	18,8	18,7
Flå	:	:	:	:	:	41,3
Nes (Buskerud)	28,4	26,6	28,7	25,7	23,7	28,8
Gol	27,2	24,4	20,3	22,5	21,2	24,6
Hemsedal	13,1	16,1	15,3	15	14,8	11,1
Ål	21,7	22	23,9	26,5	25,1	22,9
Hol	26,3	30,3	30,7	28,9	24,2	27,6

Indikatoren «fråfall» gir informasjon om delen elever som er borte frå vidaregåande opplæring i Noreg i to år på rad. Forsking viser at ungdom som er borte frå utdanning to år på rad, er det mindre sannsynleg at dei kjem tilbake i utdanning enn ungdom som er borte i eitt år. Delen som er borte i to år på rad er derfor ein indikasjon på kor stor del som står i fare for aldri å oppnå kompetanse på vidaregåande nivå. Indikator for fråfall gjeld berre skuledelen av vidaregåande opplæring.

Overgangen frå Vg2 på yrkesfaglege utdanningsprogram er ein av dei mest kritiske overgangane med tanke på auka gjennomføring i vidaregåande opplæring. Det er her ungdomen skal gå frå å vera elevar til lærlingar. Tilgangen til læreplassar påverkar derfor overgangen i stor grad. Det er viktig at bedrifter og kommunale verksemdar vert oppmoda til å ta imot lærlingar.

Pedagogisk utviklingsarbeid i oppvekst

Pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagane

Begrepsopplæring: Barnehagen har innarbeidd Begrepsopplæring i sin plan. Prosjektslutt 2014 Barnehagane har no prosjektarbeid, KUPP (Kompetanseheving i pedagogiske prosessar) saman med dei andre kommunane i Hallingdal. Tema er barn sitt psykososiale miljø.

Styrarane i begge barnehagane er i gang med nasjonal leiarutdanning for styrarar, Dette styrkar kompetansen for leiarane i barnehagane og er med på å styrke fagleg utvikling av barnehagane.

Felles pedagogisk utviklingsarbeid i skule og barnehage

Felles Løft for tidleg innsats, 2012-2014, Steg 2 - overgang barnehage/skule er avslutta.

Det er utarbeida ein kommunal plan for overgangen, som no skal implementerast. Det er opparbeida ei større heilskapleg tenking på dette området, der det er lagt vekt på samarbeid mellom barn, foreldre, personalet i barnehage og skule.

Felles Løft Steg 3 Skule har starta med innleiande møter med prosjektgruppa og skuleleiarane.

Ståstadsanalyse våren 2015. Prosjektslutt 2017.

Pedagogisk utviklingsarbeid i skulen

Relasjonsskulen - pedagogisk utviklingsarbeid ved Hemsedal barne- og ungdomsskule starta hausten 2012. Alle tilsette har fått teoretisk innføring i Relasjonskompetanse. Prosjektet fell dette året saman med prosjektet *Vurdering for læring*. Vurdering for læring (2010-2014) er ei satsing i regi av Utdanningsdirektoratet der skuleeigarar, skular og lærebedrifter vidareutviklar eigen vurderingspraksis.

Klasseleiing og vurderingspraksis står i fokus. I Vurdering for læring er relasjonskompetanse basis for alt anna arbeid og tenking. HBU sitt arbeid med teoretiske innføring i relasjonspedagogikk i 2012 gav lærarane eit ekstra fortrinn i *Vurdering for læring* som kom i 2013. Implementeringa i skulen er over, men går no inn i praksisen til skulen og blir arbeidd med kontinuerlig. Prosjektet vert halde aktivt gjennom året.

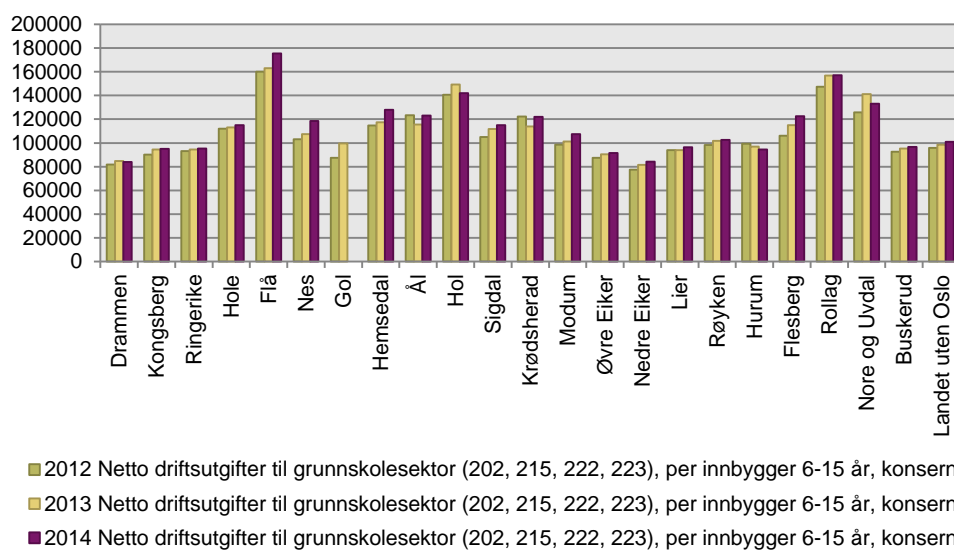
Lokalt læreplanarbeid har tatt mykje tid dette skuleåret og blir jobba med framover for å tilfredstille krava i Kunnskapsløftet og i Opplæringslova med forskrifter. Lokalt læreplanarbeid arbeider alle kommunane i Hallingdal med no. Det er også tema for tilsyn frå Fylkesmannen. Vi har enno ikkje hatt tilsyn.

Vi har fleire tiltak som vi arbeider med tverrsektorielt. Vi kan kort nemne tiltaket «Kjærlighet og grenser» på 8. trinn. Dette er omtala under området Barn og unge.

Driftsutgifter - KOSTRA-rapportering med kommentar.

Hemsedal ligg i overkant når det gjeld driftskostnader til grunnskulen.

I tabell to i oversikten under, er kvar gruppe spesifisert: 202 kostnad undervisning, 215 SFO, 222 drift skulelokalar og 223 skuleskyss

Netto driftsutgifter grunnskolesektor per innbygger 6-15 år	0618 Hemsedal	0618 Hemsedal	0618 Hemsedal	Kostragr. 02	0616 Nes	0619 Ål
	2012	2013	2014	2014	2014	2014
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år Enhet : Kroner	114570	117818	128021	117520	118464	123141
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år Enhet : Kroner	93024	96719	104258	93274	102187	97769
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år Enhet : Kroner	7480	4963	5465	4779	1336	3750
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år Enhet : Kroner	15685	15733	17131	18338	13344	20245
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år Enhet : Kroner	3297	3502	4431	4094	2403	3666

Gjennom arbeidet med analyse av skulestrukturen har vi spesielt vurdert driftskostnader. Vi kjem ugunstig ut med omsyn til talet på elevar på trinnet. Vi har for mange elevar til å slå saman i ei gruppe og for få til å drive kostnadseffektivt. Vi har større del med elevar som treng omfattande spesialpedagogiske tilbod.

Vaksenopplæring

Alle dei seks kommunane i Hallingdal samarbeider om grunnskule for vaksne. Vi har dette året ikkje hatt elevar ved Læringscenteret som har fått grunnskuleopplæring eller spesialundervisning. Vi har elevar ved Læringscenteret Gol som tek imot opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Kultur

«Hemsedal kommune vil i sin kulturpolitikk sikre mangfald innanfor kulturlivet og gjennom kultur og idrett stryke kjensla av samhold og fellesskap i bygda»

Hemsedal folkebibliotek

Bibliotek som bygning eller fysisk rom er vesentleg for oppfatninga av kva eit bibliotek er. Samspelet mellom rommet sin estetikk, innhald og funksjon er med på å gje biblioteket identitet.

Hemsedal folkebibliotek har ein svært sentral plass som kulturformidlar. Biblioteket vert nytta til ulike arrangement som Trøll i ord, minikonsertar og liknande.

Biblioteka i Hallingdal samarbeider om prosjektet «Livslang læring». Føremålet er å etablere funksjonelle studieplassar for vaksne som vel å ta utdanning som fjernstudentar. Fleire studentar nyttar allereie biblioteket, både som arbeidsplass, eksamenslokale og for å bestille pensumlitteratur, men betre praktisk tilrettelegging, møblar og teknisk utstyr er nødvendig. Samstundes må ein ta omsyn til at det fysiske biblioteklokalet har kvalitetar som ikkje utan vidare kan erstattast av digital distribusjon av informasjon. Den sosiale møtestaden for alle representerer ein kvalitet som må utviklast. Biblioteket er ein uformell møtestad for fastbuande og tilreisande. Skulebiblioteket skal vera læringsarena i alle fag og på tvers av fag, og ein arena for å formidle litteratur og digitale læringsressursar. Det vil difor vera nødvendig å følgje opp det digitale utviklingsbehovet.

Biblioteket er skulebibliotek for Hemsedal barne- og ungdomsskule og har ansvar for drifta av biblioteka ved skulane på Tuv og Ulsåk.

Biblioteket har stor aktivitet og mykje besøk, sjølv om det har vore ein nedgang i utlån og besøk dette året. Det var ikkje råd å henta tal frå KOSTRA då årsmeldinga vart skrive. Tala i tabellen nedanfor er henta frå biblioteket si eiga oversikt i tidsrommet 2013-2014. Høgt utlån over tid har medført stor slitasje og det er trong til fornying.

	2013 - utlån	2013 - fornying	2013 - totalt	2014 - utlån	2014 - fornying	2014
Besøk			8 995			8 415
Besøk barn			2 469			2 200
Besøk vaksne			6 526			6 215
Totalt utlån			29 970			24 827
Barn fag	1 458	311	1 769	1 315	178	1 493
Barn skjønn	7 612	2 352	9 964	7 092	1 211	8 303
Barn lyd	945	285	1 230	756	184	940
Barn film	1928	457	2 385	1 466	447	1 913
Vaksne fag	3 702	916	4 618	2 720	753	3 472
Vaksne skjønn	3 243	766	4 009	3 358	662	4 020
Vaksne lyd	1 315	204	1 519	1 227	189	1 416
Vaksne film	2 349	338	2 687	2 076	428	2 504
Anna	643	437	1 080	451	59	510

Dei siste åra har det kome to bibliotekaktuelle stortingsmeldingar: St.meld. nr. 23 (2008-2009) *Bibliotek Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid* og St.meld. nr. 24 (2008-2009) *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*. Meldingane utfyllar kvarandre. Båe peikar på korleis alle typar bibliotek dei komande åra vil måtte navigere i eit landskap prega av både tradisjonelle bibliotektenester og aukande bruk av digital teknologi.

Hemsedal Ungdomsklubb

Ungdomsklubben framstår som ein attraktiv plass for ungdomen, ein avslappande arena der ungdomar med ulike interesser kan møtast i eit miljø utan stress og prestasjonskrav. Besøkstalet er på mellom 20 og 30 på fredagar og 10-20 på onsdagar. Det er ungdomar som treng ein møtestad som denne og dei nyttar seg av tilbodet. Klubben er ein del av klubbkrets i Hallingdal som skal jobbe målretta med felles rusfrie ungdomsarrangement i Hallingdal.

Hemsedal vil ha attraktive **idretts- og aktivitetsanlegg**. Gravset skistadion har vore i bruk i snart 30 år. Gravsetstugu stod ferdig desember 2014 og med dette anlegget har Hemsedal fått eit komplett langrennstilbod. På grunn av grunneigarar, mange dugnadstimar, sponsorar samt kommunale midlar og tippemidlar, kunne anlegget realiserast.

Målet er å ta vare på Hemsedal sin kulturelle identitet. Det skal vere gode arbeidsvilkår for frivillige lag og rom for eldsjeler innanfor kulturtiltak. **Kulturmidlar** vert delt ut to gonger i året og

medverkar til god aktivitet i lag og organisasjonar.

Årets **kulturpris** vart utdelt 28. juni til Harald Lystad (på Ole Johans Minneturnering). Han er ein aktiv kar som har ytt stor frivillig innsats i idrettslaget, både som trenar og som arrangementsansvarleg for lokale og internasjonale renn. Han har òg vore aktiv innan NAF Hemsedal/Hallingdal med billøp, og som leiar av Hemsedal Golfklubb i 20 år. Han har vore med på å utvikle laget og er initiativtakar til Ole Johan's minneturnering som har samla inn betydelige beløp til Kreftforeininga. Han var med på etablering av «Folk i form» løypene for betre helse og som trivselstiltak til glede for både fastbuande og turistar.

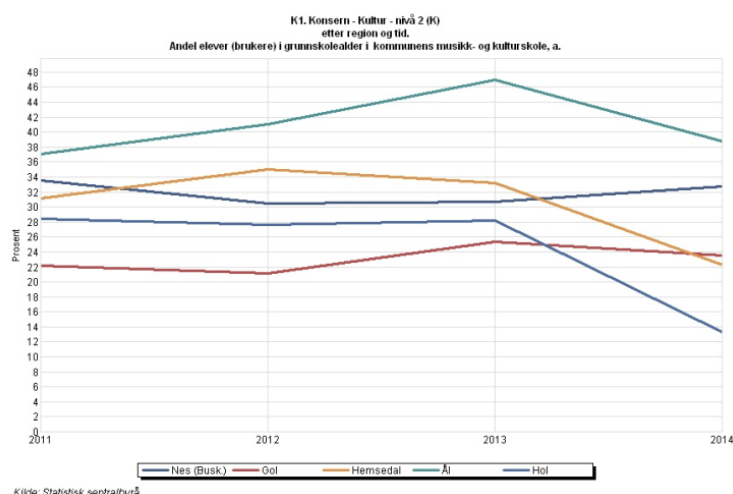
Bygdearkivet og Hemsedal historielag gjer ein kjempejobb i høve til å ta vare på kulturminner. Omlag 2000 bilete er scanna og lagt ut på internett via Digitalmuseum.no. Kwart bilete er merka med tekst, fotograf, årstal og anna informasjon om biletet. Dette er eit skattekammer som alle burde ta ein tur innom.

Mange barn og unge får høve til å utvikle song, musikk, dans og drama gjennom tilboda i

Hemsedal musikk- og kulturskule. Vi opplever gjennom året minikonsertar og større arrangement der dei unge bidreg. Dette året vart Ungdommens Kulturmonstring arrangert i Hemsedal, for 3. gong. Sal og scene vert utstyrt med proft lyd- og lysutstyr. Ungdommar melder seg på til monstringa med utstilling, film, song, dans og musikk. 18 innslag i 2014, ei flott showprega monstring. Vi ynskjer å halde den lokale monstringa i bygda for å vise at ungdomar vil og kan. Stort pluss at mange av bygdas unge òg deltek som publikum på monstringa.

Diagrammet under viser i % kor stor del av elevane i grunnskulealder som har tilbod i musikk- og kulturskulen. Tal henta frå KOSTRA viser at også i 2014 er det høg aktivitet i musikk og kulturskulen, sjølv om det er noko færre elevar i % av tal på barn i alderen 6-16 år, gjennom heile skuleåret. Men det er også slik at mange av elevane er med på

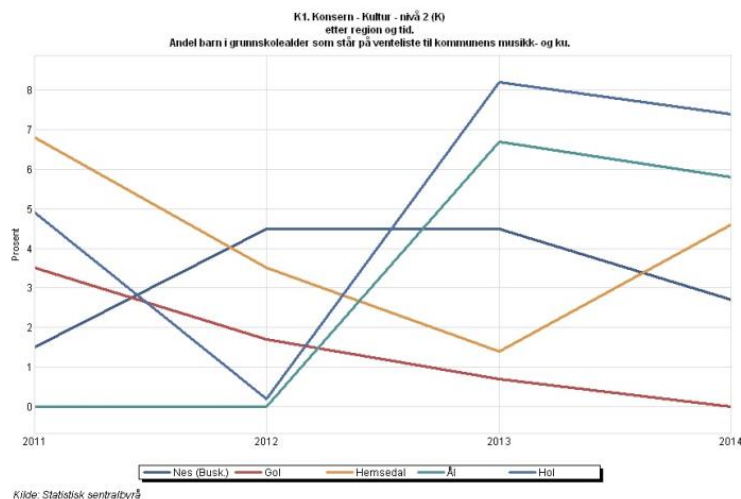
fleire tilbod, t.d. har dei kanskje undervisning på to forskjellige instrument, i tillegg til at dei er med på gruppeaktivitetar.

Musikk- og kulturskulen har i underkant av 100 elevar vårsemesteret 2014.

Ein svak nedgang i elevtalet i musikk og kulturskulen i 2014 kan forklarast med at det ikkje var danse- og dramatilbod dette året. Hausten 2015 kjem me til å

sette i gang att med både danse- og dramatilbod, i tillegg til at me skal starte opp att med

førskulegruppe. Dette vil nok gje ein oppsving i elevtalet att.

Det står elevar på venteliste kvart år. Ved å tilby gruppeundervisning har musikk- og kulturskolen klart å redusere talet for kvart år. Talet på elevar på ventelista vil verte redusert frå hausten 2015, då ein del av dei som står der no i utgangspunktet har søkt dans og drama, eit tilbud me ikkje

har hatt dei to siste åra. Samstundes er det fleire elevar som no skulle hatt tilbud for vidarekomande. Dette er ei sentral utfordring for 2014 -15. Kulturskolen skal til ei kvar tid ha tilgjengeleg kompetanse og då er ein avhengig av eit interkommunalt samarbeid. «Kulturskuletimen», eit tilbud til alle elevar i 1.-4. trinn var planlagt innført for eit par år sidan, men dette tilbudet er trekt att av regjeringa. Så det tilbudet vart borte før me fekk starta her. Hausten 2014 var det 30 år sidan Hemsedal kommunale musikk-skule vart oppretta.

Frivillige lag og organisasjonar gjer ein stor dugnadsinnsats og formidlar kulturelle tradisjonar og legg til rette for fysisk utfolding på mange område. Dette er med på å gjera Hemsedal til ein god plass å bu og å vekse opp.

Grunnlovsjubileet 1814 – 2014 vart markert med stor jubileumskonsert 17 mai i Trøimshallen, på kvelden. Hemsedalskoret stod som teknisk arrangør. På scena deltok Ordførar, Hemsedal trekkspeklubb, Hemsedal barnekor, Samhald Ungdomslag, Hemsedal hornmusikk-lag, Malin Standberg, The Fredz og Hemsedalskoret. Ein flott konsert som markerte Grunnlovsjubileet i ein fullsett Trøimshall.

I samarbeid med Helse og omsorg, har vi prosjektet «**Den kulturelle spaserstokk**». Dette er eit samarbeid mellom Frivilligsentralen, Hemsedal Pensjonistlag, Hemsedal eldreråd og Hemsedal kommune.

Det vart arrangert 2 filmdagar i vårhalvåret for godt vaksne med mellom 15 – 20 deltakarar kvar gong. Det er eit sosialt tiltak med innlagt kaffipause. Dette er eit tilbud som ikkje er tenkt vidareført.

Tidleg i september vart det arrangert stølsdag på Ulsåkstølen, med konsert/kåseri med Magne Skjævesland for 40 deltakarar - «Ferdaminne Aasmund Olavsson Vinje»

I november vart den årlege **Haustfesten** gjennomført med underhalding av Tor Henning Olsen, 3 rettars middag og dans til Trekkspeklubben etterpå. - Triveleg arrangement på Hugnadheim med 85 gjester.

Hallingdal teaterverkstad og Hallingdal museum er to samarbeidspartnarar som er i endring.

Hallingdal teaterverksted er slått saman med øvrige teaterverkstader i Buskerud til

Buskerud teater, med avdelingskontor på Gol. Hallingdal museum er i 2014 slått saman med 5 andre museum i Buskerud. Nytt namn er **Buskerudmuseet**. Begge omorganiseringane er initiert av Buskerud fylke.

Brageteatret er ein ny samarbeidspartner med opne førestellingar i 2014. Dei kjem med tilbod om profesjonelt teater til bygdefolket. Brageteatret har tidlegare kunn kome med tilbod til barn og unge i samband med «Den kulturelle skulesekken. Brageteatret ynskjer å knytte varige kontaktar å ynskjer å koma med tilbod om opne førestellingar til både barn og vaksne. Fyrste førestelling hadde vi hausten 2014 – då med førestellinga «Stille før stormen». 15 stk. såg førestellinga.

Kulturkoordinator er eit anna prosjekt der Hemsedal har delteke i samarbeid med dei andre Hallingdalskommunane. Dette er eit 3-årig prosjekt som er finansiert av bulystmidlar i perioden 2012 – 2015. Ål kommune er vertsskap. Prosjektet har gjeve mange og gode arenaer for og med ungdommar frå heile Hallingdal, bla. konsertserien Fjellklang. Fjellklang har kome ut frå samarbeidsprosjektet «De unges arena», DUA, som vart initiert av koordinatoren. Det vert arbeid med ei vidareføring av dette prosjektet.

Det har vorte arbeida med anbodsdokument for utviding av **kyrkjegarden** i 2014. Arbeidet er tenkt fullført i 2015.

Økonomi

20 Kultur og oppvekst	Rekneskap 2014	Buds(end) 2014	Avvik(per.) 0	Rekneskap 2013	Buds(end) 2013	Avvik(per.) 0
10 LØNN OG SOS. KOSTNADAR	53 013 867	49 117 139	3 896 728	51 008 668	47 670 000	3 338 668
11 KJØP AVVARER /TJ. SOM	6 376 821	5 220 140	1 156 681	6 520 578	5 176 000	1 344 578
13 KJØP AVVARER /TJ. SOM ERSTATTAR KOMM. EIGENP.	6 007 376	1 990 263	4 017 113	1 406 941	1 382 000	24 941
14 OVERFØRINGSUTGIFTER	5 307 857	3 603 100	1 704 757	2 750 006	2 016 000	734 006
15 FINANSUTGIFTER	43 505	0	43 505	210 693	0	210 693
Sum utgifter	70 749 426	59 930 642	10 818 784	61 896 887	56 244 000	5 652 887
16 SALSINNTEKTER	-5 144 532	-4 353 970	-790 562	-4 933 468	-3 929 000	-1 004 468
17 REFUSJONAR	-10 190 139	-2 716 180	-7 473 959	-6 318 381	-3 233 000	-3 085 381
18 OVERFØRINGSINNTEKTER	-1 023 225	0	-1 023 225	-382 745	0	-382 745
19 FINANSINNT/FINANSIERINGS	-1 995 257	-1 458 000	-537 257	-149 920	-558 000	408 081
Sum inntekter	-18 353 153	-8 528 150	-9 825 003	-11 784 514	-7 720 000	-4 064 514
Sum gruppeansv.: Kultur og oppvekst	52 396 274	51 402 492	993 782	50 112 373	48 524 000	1 588 373

Kultur og oppvekst hadde eit netto meirforbruk på kr 993 782 i 2014. Kr 41 000 er utbetalt frå driftsbudsjettet til analysearbeid i høve barnehage- og skulestruktursaka Jf. K-vedtak 39/13. Jf K-sak 29/14 03.04.2014 skulle det setjast av inntil 30 000 kr til framtidig drift av Gravsetstugu i 2015. På grunn av opninga av Gravset-stugu, vart det overført 20 000 kr. i 2014. Resterande 10 000 kr

vert avsett og overført i 2015. Ubetalt krav på skuleskyss totalt 370 000 kr. inkl. mva. er avslutta. Samla ikkje budsjetterte kostnader 431 000 kr påverkar overforbruket. Det var budsjettert med 755 000 kr for mykje refusjonsinntekter frå staten til elevar frå mottaket.

Gruppe:

10 Løn og sosiale kostnader - meirforbruket blir dekkja inn av auka salsinntekter og refusjonar. Barnehagen har uteståande ca. 100 000 kr i spesialpedagogiske tiltak som ikkje er tilbakebetalt frå IMDI. Dette beløpet er venta inn våren 2015.

11 Kjøp av varer og tenester

Vi har avslutta klagesaka på skuleskyss i samarbeid med Fylkesmannen. Varsla i 2. tertial. Kravet frå 2011 er utbetalt med 189 000 kr inkl. mva. Eit nytt krav på 181 000 kr for ledsager-kjøring SFO kom i desember 2014 og galdt frå 1.1.2013. Totalt for desse to krava: 370 000 kr. inkl. mva. Resterande overforbruk vert dekkja av refusjonsinntekter og salsinntekter.

13 Kjøp av tenester som erstattar kommunal eigenproduksjon. Ny praksis vedrørande føring av refusjonar frå staten og overføring til Læringscenteret. Overføring til Læringscenteret på vel 4 mill. vert ført som refusjon frå staten i gruppe 17

14 Overføringsutgifter Forutan moms kr. 700 000 er det overført 894 000 kr i spelemidlar til Idrettslaget. 894 00 kr vert refundert i gruppe 18

16 Salsinntekter Auken skuldast meirinntekt i brukarbetaling på SFO på grunn av fleire barn i SFO. Brukarbetalinga kompenserer meirforbruk på lønn i SFO

17 Refusjonar: For høgt budsjettert refusjon frå staten for grunnskule-elevar frå mottaket kr. 755 000

18 Overføringsinntekter

19 Finansinntekter: Det er brukt 595 000 kr av bundne driftsfond der største overføringa gjeld grunnskuleopplæring til asylsøkjjarar.

Kultur og oppvekst hadde eit forbruk i tråd med det som vart varsla i 2. tertial.

TENESTEOMRÅDE HELSE OG OMSORG

Omfattar psykisk helse, helsestasjon og jordmorteneste, legeteneste, fysioterapi, institusjonsbasert teneste, heimeteneste og koordinerande eining.

NAV, Hallingdal barnevern, miljøretta helsevern og Hallingdal krisesenter er ligg under helse- og omsorg sitt budsjettområde, men dei leverer eigne årsmeldingar.

Helse, velferd, omsorg

«Alle menneskjer er ressurspersonar. – I Hemsedal vil vi ved utforming av tenestetilbod og ved tilrettelegging la enkeltmenneske få bruke sine ressursar på ein best mogleg måte ut i frå sine føresetnader. Slik kan dei oppleve livskvalitet basert på meistring, mening og livsglede.»

Sentrale utfordringar

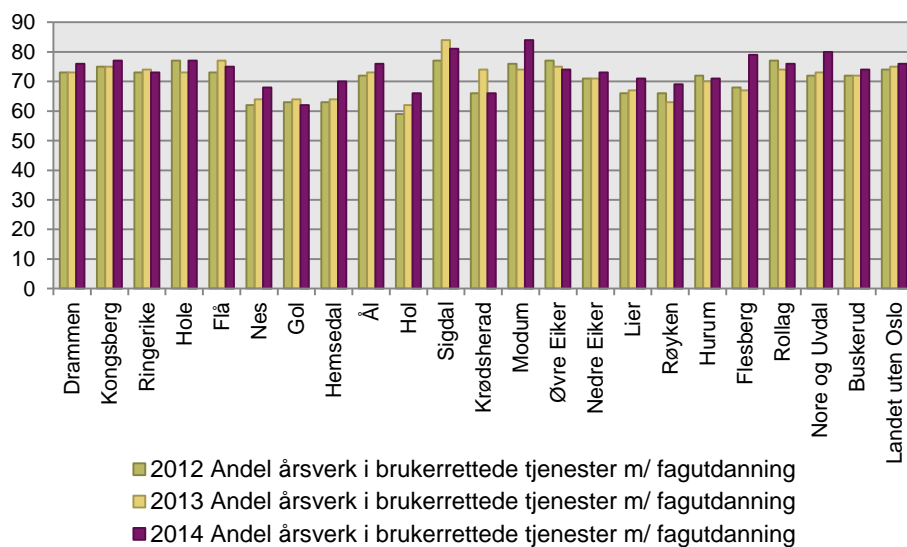
- Ha tilstrekkeleg kompetanse og ressursar for å møte nye utfordringar.
- I samarbeid med tillitsvalte finne fleksible og gode arbeidstidsordningar som tek vare på både brukarane og tilsette sine behov, og som gir ei best mogleg kvalitativ og effektiv tenesteyting.
- Jobbe systematisk med folkehelse- og førebyggjande arbeid
- Vidareutvikle kvalitetssystem, kvalitetsindikatorar, IKT og planarbeid
- Implementere kvardagsrehabilitering og velferdsteknologi
- Styrke tverrfagleg samarbeid , både kommunalt, interkommunal og med spesialisthelsetenesta, samt deltaking i prosjektarbeid for å gje ei betre tenesteyting.
- Å tilby formålstenelege aktivitetstilbod innan dei ulike brukargruppene

Personalet er vår viktigaste ressurs og føresetnad for å kunne gje gode tenester. I helse og omsorg har vi god fagdekking og stabilt personale som har engasjement i jobben og gir det vesle ekstra for å skape gode kvardagar for brukarane og deira pårørande. Det er avgjerande for brukarar et det er kontinuitet og tryggleik i tenestene.

Personalet er utviklingsorientert og samarbeider godt på tvers. Det er ein stabil personalgruppe. Innanfor enkelte områder er det stort arbeidspress. Dette gjeld spesielt psykisk helseteneste, legeteneste og fysioterapi, innan sjukepleiefagelege oppgåver og administrasjon. Det har vore vakanse innan helsestasjon og psykisk helse delar av året.

Det blir lagt vekt på kompetanseutvikling i etaten for å kunne møte nye utfordringar. Etaten søker på kompetanse- og opplæringsmidlar, der det er mogleg. Det blir også jobba interkommunalt med å få til opplæring- og kurstilbod i regionen. Det er fleire ufaglærte som har fått fagbrev som helsefagarbeidar gjennom helsefagarbeidarens ABC. Det er og nye ufaglærte som har starta på utdanning. 1 sjukepleiar er ferdig med vidareutdanning innan psykisk helse. Hemsedal kommune vil sende instruktørar på opplæring i ALERT med sikte på vidare intern opplæring i kommunen.

Del av årsverk av i brukarretta tenester med fagutdanning

Kjelde: Tilstandsrapport 2014- Fylkesmannen i Buskerud

I eit miljøarbeidarprosjekt er det godkjent døgnturnus. Dette fungerer bra både for brukar og for personalet. Det ser ut til at denne type turnusordningar sikrar stabilitet og tilgang på kvalifisert personell. Det blir i samarbeid med tillitsvalte jobba med å skape heiltidskultur med alternative fleksible turnusordningar. Det er fleire tilsette som har signalisert at dei vil ha auka stilling

Det er eit samarbeid med Vestre Viken, kommunehelsesamarbeid og Hallingdalskommunane om implementering av elektronisk meldingsutveksling mellom dei ulike fagsystema. Det er og kjøpt inn arbeidsplanverktøy for å lette arbeidet med lønnskøyring. Frå 2014 vil ein utvide systemet til elektronisk turnusplanlegging. Helse og omsorg er med i læringsnettverk for etisk refleksjon. I ein travel kvardag er det lett å skyve på arbeid med kvalitetssystem, informasjonsarbeid og plan og strategiarbeid.

Det er etablert ein god kultur for tverrfagleg samarbeid i etaten. Det er etablert fast møtearena for tildeling av tenester. Dette gjer at ein kan nytte personalressursane på tvers av tenestemråda og tilby samordna tenester for dei som har behov for det. Det er og etablert eit godt samarbeid med psykiatrisk poliklinikk i Vestre Viken, Familievernkontoret og habiliteringstenesta, der dei kjem til Hemsedal regelbunden for å samarbeide om enkeltbrukarar, men og for å rettleie personalet.

Det er fokus i kommunen på **førebyggjande arbeid og tidleg intervensjon**. Det skjer mykje førebyggjande tiltak innan dei ulike einingane, samt at etaten er med i ei rekkje samarbeidsprosjekt.

- Prosjekt barn i rusfamiliar. Samarbeidsprosjekt med oppvekstetaten
- Kjærlighet og grenser. Samarbeidsprosjekt med oppvekstetaten. Det er blitt gjennomført for 8. klasse første kvartal 2014.

- Ny Giv. Samarbeidsprosjekt med oppvekst
- Felles Løft. Samarbeidsprosjekt med oppvekst
- Lek og sommarmoro i regi av Psykisk helse
- Dagsenter og middagsgruppe i regi av psykisk helse
- ICDP og EDPS i regi av helsestasjon
- Godt samlivskurs, samarbeid mellom helsestasjon, psykisk helse og familievernkontoret
- Prosjekt FUA, fysisk aktivitet for inaktiv ungdom. Samarbeidsprosjekt med helsestasjon, psykisk helse, Friskliv og fysioterapi
- Ulike treningsgrupper i regi av fysioterapi og fysioterapeut med driftstilskott for å førebygge og behandle muskel og leddplager.
- Ulike treningsgrupper for alle i regi av Friskliv, som spinning, styrketrening, gågrupper
- Bassengtrening for personar med revmatiske plager, samarbeid med helselag, frivilligsentral og Friskliv
- Oppstart med seniordans og seniortrening i regi av Friskliv
- Fallførebyggande trening, fysisk trening for eldre heimebuande og bebuarar på sjukeheim i regi av fysioterapi
- Den kulturelle spaserstokken, samarbeid med Kultur, bibliotek, pensjonistlag, eldreråd, frivilligsentral m.fl om kulturtilbod til eldre.
- Musikkstund på sjukeheimen, samarbeid med musikk og kulturskulen
- Gubbetreff- Livslystkafe- prosjekt i Hallingdal
- Frisklivsprosjekt i samarbeid med Friskliv, fysioterapi psykisk helse og NAV er under utarbeiding med oppstart 2015.

I løpet av 2014 vart dei ulike delprosjekta i **Hallingdal lokalmedisinske tenester** avslutta og alle kommunane har bestemt gjennom politiske vedtak å vidareføre anbefalingar i gitt i prosjektrapporten. Dei ulike delprosjekta har søkt, fått prosjektmidlar og sett i gong ei rekkje ulike prosjekt, som diabetesprosjekt, Livslystkafé, Ungdomslos, kreftkoordinator, KID kurs, ernæringsprosjekt

I Hallingdal er det og ei rekkje interkommunale samarbeidsorgan innan ulike fagområder som møtast regelbunden. Det er og eit eige kompetanseutval som i samarbeid med utviklingsjukeheim og ulike utdanningsinstitusjonar har sett i verk regionale kurs og vidareutdanningar.

Institusjonsbasert teneste - Hemsedal Bygdaheim. Det er 23 sengeplassar der 4 sengeplassar er avsett til korttidsplassar, rehabiliteringsplassar, plassar for avlastningstiltak og 1 rom er lagt til rette for lindrande behandling og palliasjon.

Det er fleire som er inne på korttidsopphald og avlastningstiltak. I 2014 er det blitt registrert i 21 innleggingar ved sjukeheimen som er registrert som KAD innleggingar. Dette kjem i tillegg til KAD (kommunale akutte døgnplassar) plassar ved Hallingdal sjukestugu. Ved ledig kapasitet har andre kommunar kunne kjøpe korttidsplass på sjukeheimen.

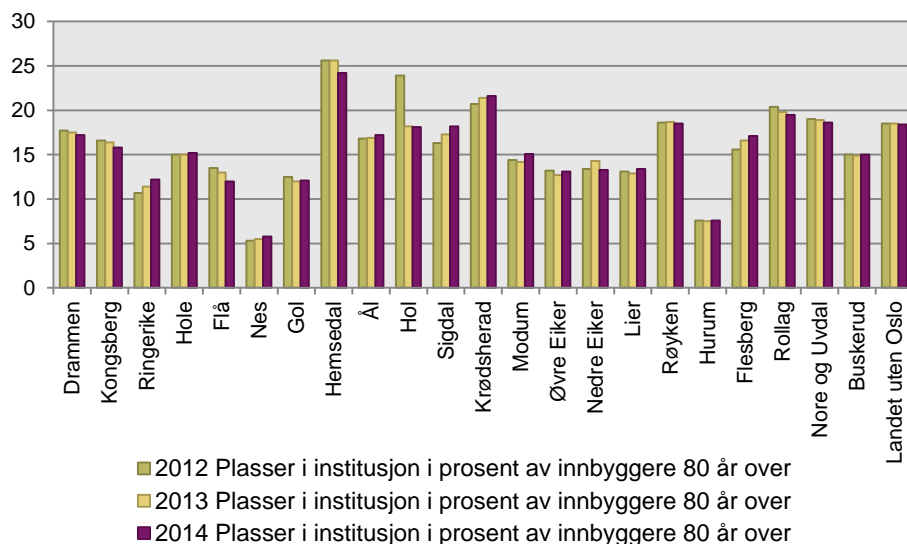
	2012	2013	2014
Liggedøgn korttidsopphald, avlastning rehabilitering, Ø-hjelp	1221	714	1029

Liggedøgn langtidsopphald	5839	6751	6035
Prosent belegg	69,6	80,4	84,0

Kommunen har god sjukeheimsdekking og vi kan ta i mot dei pasientane som har behov for plass. Målgruppa for sjukeheimsopphald er blitt meir sammensett og det er viktig at kommunen har god fagdekking og kompetanse.. Tett og godt samarbeid med lege fysioterapi, psykisk helse og spesialisthelsetenesta er viktig. Det bør satsast enno meir på målretta rehabilitering og fokus på kvardagsmeistring slik at pasientar som er inne på korttidsopphald kjem fort heim

Det er viktig å avdekke førebygge og behandle under- og feilernæring blant eldre og sjuke heimebuande. Pleie personell og kjøkken har fokus på dette området. Kjøkkenet er med i eit ernæringsnettverk i regionen.

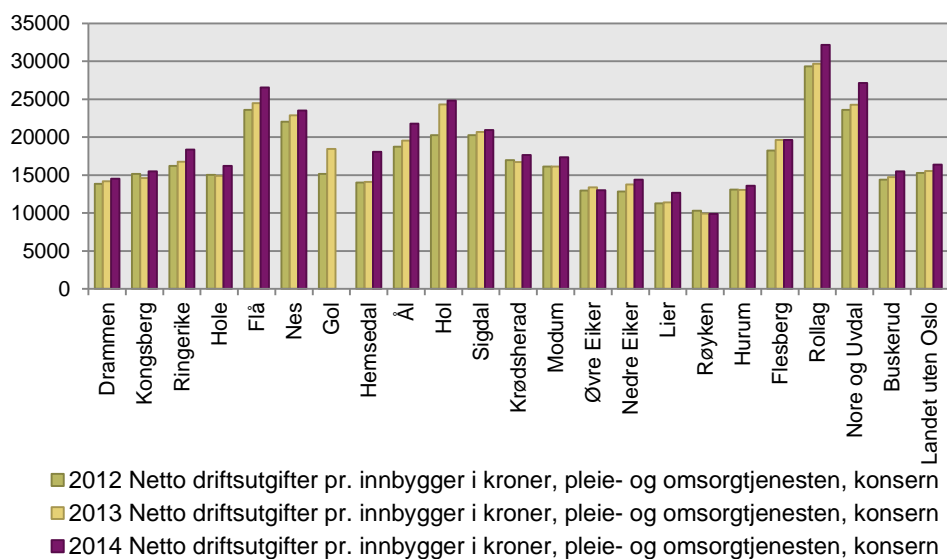
Plasser i institusjon i prosent av innbyggjarar over 80 år.

Kjelde: Tilstandsrapport 2014- Fylkesmannen i Buskerud

Heimetenestene omfattar heimesjukepleie, heimehjelp, praktisk bistand og noko miljøarbeidarteneste. Formålet med dei heimebaserte tenestene er å bidra til at personar med funksjonsvikt og omsorgsbehov kan oppretthalde eit sjølvstendig liv i eigen bustad. Å gje gode omsorgstenester og samstundes styrke tidleg innsats og det førebyggjande arbeidet krevje omstilling i tenestene. Gode hjelpemiddel og velferdsteknologiske løysingar vil kunne hjelpe til at den einkilde klarar seg sjølv i kvar dagen.

Heimesjukepleie har eit samarbeid med fysioterapitenesta med tilbod om både individuell trening og gruppetrening. Det er og eit tett samarbeid med sjukeheimen med å nytte ressursar på tvers.

Kjelde: Tilstandsrapport 2014- Fylkesmannen i Buskerud

Bråtenjordet:

Bråtenjordet yter tenester til yngre personar med behov for miljøarbeid, praktisk bistand, avlastning i institusjon. Først på året var det ein del turnover i delar av tenesta. Det vart i 2014 bestemt at «Prosjekt- 24 timarsbarnet» skulle vidareførast som ein permanent ordning. Målet med prosjektet er å gje gode tenester gjennom at det blir ei stabil personalgruppe med gode kvalifikasjonar som jobbar på tvers slik at brukarane får gode tenester.

Koordinerande eining. Eininga har ansvar for å koordinere tenester innan helse og omsorg der det er behov for samordna tenester innan rehabilitering og habilitering. Eininga har og ansvar for tildeling og oppfølging av vedtak av fritidskontakt, TT-kort, BPA, parkeringskort, miljøarbeid, omsorgsarbeid m.m. Det faglege overordna ansvaret for oppfølging av tvangsvedtak etter helse og omsorgslova kap. 4 og 9 er lagt Eininga har og ansvar for kvalitets- og fagutvikling innan etaten. KE er viktige koordinatorar for barn og unge som har behov for koordinering av tenester. Det er etablert samarbeidsrutinar og felles møtepunkt med ulike instansar ikkje minst i overgang til vidaregåande skule.

Fysioterapi og friskliv er pådrivar og i gangsetter av førebyggjande- og folkehelseiltak. Friskliv har vore sentral i partnerskapsavtale mellom kommunen, Turistforeninga, idrettslag. Visjon er Hemsedal – Noreg sprekkaste bygd. Dei har vore pådrivar for å få i gong seniordans i Hemsedal.

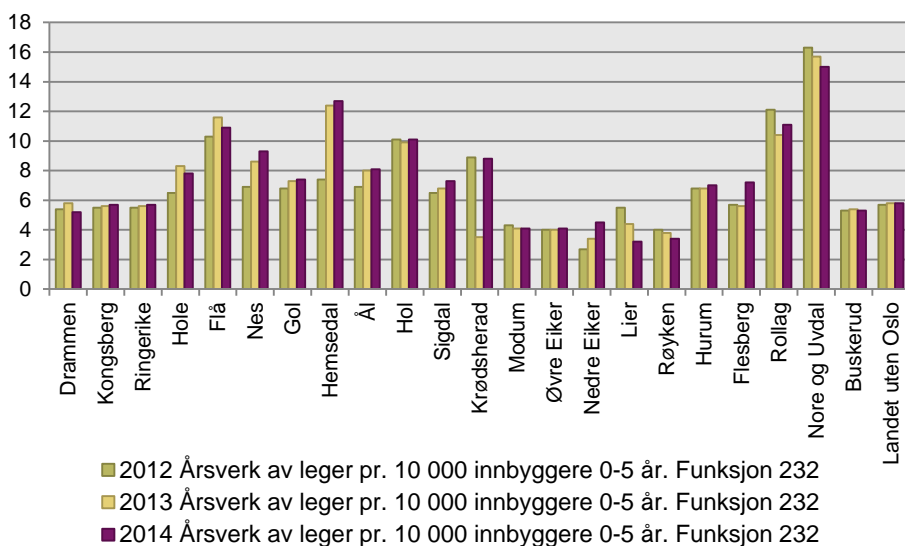
Det kjem og fram av folkehelseprofilen og styringsdata at Hemsedal har fleire muskel og skjelettplager enn gjennomsnitt for landet. Det blir jobba systematisk med å halde ventelister på behandling låg samstundes som det blir satsa mykje på førebyggjande arbeid, lågterskeltilbod og gruppetrening.

I regionen er det blitt samarbeidd med å få i gong kurs, opplæring og erfaringsutveksling innan fysioterapi i regionen.

Helsestasjon og jordmorteneste. Helsestasjon omfattar av helsestasjonsteneste, jordmorteneste, skulehelseteneste og ungdomshelseteneste. Helsestasjonen har og eit koordinerande ansvar for tenester til asylmottak. Det har vore noko vakanse i stilling som helsesøster.

Helsestasjon er viktig instans i å jobbe førebyggjande og med tidleg innsats for å sikre gode oppvekstvilkår for barn. Siste året har det kome fleire rutinemessige vaksiner som krev meir oppfølging. Skolehelsetenesten har auka i barn/ ungdom som nyttar seg av å kunne gå til samtale med helsesøster. Fleire foreldre tar også kontakt for at barnet deira skal få snakke med nokon. Det handlar mykje om familiesituasjonen og den psykiske helsa. Dei deltek i fleire prosjekt i lag med oppvekst. Det vart brukt ein god del ressursar i lag med psykisk helse for å få i gong og gjennomføre «kjærlyhet og grenser». Tenesta tilbyr ICDP kurs/ samlingar for å styrke foreldrerolla. Helsestasjonen, psykisk helse og Kirkens familievernkontor har gjennomført kurs i godt samliv. I tillegg blir EPDS (The Edinburgh Postnatal Depression scale), brukt som ei kartlegging og oppfølging i høve til psykisk helse hjå gravide og barselkvinner. Det har kome ny rettleiar som krev to heimebesøk av etter fødsel. Nyfødte reiser raskare heim og foreldra er usikre på mange ting, i praksis fører dette til fleire heimebesøk pr barn. Talet på fødselar har vore noko lågare dei siste år.

Kjelde: tilsynsrapport 2014- Fylkesmannen i Buskerud

Psykisk helse er eit lågterskeltilbod og eit behandlingstilbod for personer med psykiske vanskar og rusproblematikk. På grunn av permisjon og sjukemelding har det i periodar vore høg arbeidsbelastning for dei tilsette.

Det er fleire som har behov for tenester innan psykisk helse. Det er fleire med samansette og langvarige behov i alle aldersgrupper. Mange har behov for samtaler, miljøarbeid, gode tiltaksplassar eller aktivitetstilbod. Det er derfor viktig med tilstrekkelege ressursar, brei kompetanse, samhandling og fleksibilitet mellom tenester.

Det blir jobba med fleire førebyggjande tiltak og lågterskel gruppetilbod.

«Leik» blir gjennomført på begge oppvekstsentra som eit fast førebyggjande tiltak i alle klassar. Det er inngått eit samarbeid med andre Hallingdals kommunar om innføring og vegleiing for å innføre dette i respektive kommunar.

«Sommermor» blir arrangert for 1-7. trinn etter at skula sluttar i juni. Eit tiltak for aktiv og sosial trivsel som går over fleire dagar, fordelt på tre veker. Ungdomsklubben er base. Det er samarbeid med «Reflection Yoga» slik at dei barna som ynskjer kan starte dagen med yoga på Hugnadheim. Hemsedal kommune baserer sine tiltak på psykisk helse- og rusfeltet på nasjonale anbefalingar. Eit av dei anbefalte tiltaka er «Kjærlyhet og Grenser» som er gjennomført på 7. trinn på hbu, saman med Helsestasjonen. Tiltaket er ein førebyggjande storsatsing på relasjonen og dialogen mellom ungdom og foreldre, og foreldre i mellom. Noko som viser effekt for å førebyggje rusproblem. Ungdata-undersøkelsen viser at Hemsedal har dei same utfordringane på dette området som resten av Hallingdals kommunane og landet for øvrig.

Førebyggjande tiltak for vaksne er dagsenter og middagsgruppe. Begge tiltaka er ukentlige. I samarbeid med Friskliv, Fysioterapi og helsestasjon er det gjennomført prosjekt for barn og unge (FUA - Frisk, Ung og aktiv) Det er også gjennomført pilotprosjekt i samarbeid med NAV, Fysio og Friskliv der aktiv livsstil og god psykisk og fysisk helse står i sentrum. Tiltaket baserer seg på individuell- og gruppetilnærming i form av trening, samtaler og møter med ulike tema.

Psykisk helse har fått statlege midlar til prosjekt som er todelt. Det eine er å kjøpe tiltaksplassar gjennom inn på Tunet. Den andre halvdelan skal gå til å få i gong eit aktivitetshus. Målet er at brukarar sjølv kan sette i gong og drive aktivitet, der kommunen gjennom oppdragsavtaler løner personer som bidreg i prosjektet.

Psykisk helsetenesten har ein samfunnspsykologisk intensjon med å arrangere ulike arrangement ifb Verdensdagen for psykisk helse, i samarbeid med folkebiblioteket og HBU. Dette er årvisse arrangement med ulike tema og inviterte ressurspersoner.

Hemsedal har underteikna ei samarbeidsavtale med dei andre Hallingdalskommunane og Vestre Viken der psykisk helse kan stille med ressursar ved behov for pasientar som er innlagt på KAD-plassar. Gjennom interkommunalt samarbeid er det sett i gong prosjekt med Ungdomslos ved vidaregåande skuler.

Legekontor: Det er 3 legar med fastlegeavtale. Kommuneoverlege har distriktslegeavtale. I tillegg er det kommunelegerressurs til helsestasjon, asylmottak og tilsynslege for sjukeheim.

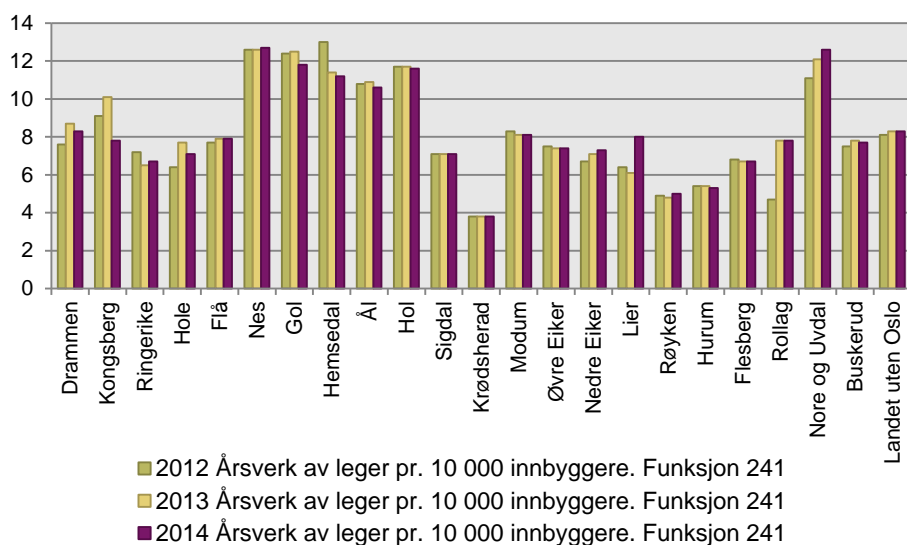
Arbeidsbelastinga for legetenesta er sesongbetont. Skisesongen er spesiell med stor aktivitet, og det er behov for utvida legevakt i vintersesongen og det er behov for ekstrapersonell for å få gjennomført legevakt. Det er eit samarbeid med eigen legevaktsentral (LV-sentralen), legevaktsamarbeid med Gol om legevakt og nattevaktsentralen på Ål for heile Hallingdal. Kommuneoverlegane i Hallingdal møtast regelbunden og det er eit allmennlegeutval i Hallingdal.

I 2014 tok legetenesta i bruk nytt nødnett. Dei har også fått digital bildeplatelesar, og det er kjøpt

inn ein legevaktsbil. På grunn av auka legevaktsaktivitet er det til tider trøgt både på venterom, men og undersøking og observasjonsrom. Det er ein del akuttmedisinsk og utstyr til diagnostikk som bør fornyast/ anskaffast dei næraste åra. Nye akuttmedisinske forskrifter kan påverke organisering og bemanning av legevakt.

Det er innleia drøftingar for å vurdere om 2- eller fleire kommunar skal samarbeide om felles kommuneoverlege. Det vil og bli inngått ny avtale om legevaktsentral/nattlegevakt med samarbeidande kommunar. Dette vil gje noko auka kostnader som er innarbeid i budsjett 2015.

Samla tal legeårsverk i kommunehelsetenesta pr. 10 000 innbyggjar

Kjelde Tilstandsrapport – Fylkesmannen i Buskerud

Økonomi

30 Helse og omsorg	Regnskap 2014	Buds(end) 2014	Avvik(per.) 0	Regnskap 2013	Buds(end) 2013	Avvik(per.) 0
10 LØNN OG SOSIALE KOSTNADER	45 263 787	43 085 100	2 178 687	43 972 268	39 422 000	4 550 268
11 KJØP AV VARER/TJENESTER SOM INNGÅR I KO	4 072 261	3 938 871	133 390	4 053 572	4 072 000	-18 428
13 KJØP AV TJENESTER SOM ERSTATTER KOMMUN	15 028 516	15 032 940	-4 424	15 236 206	14 655 000	581 206
14 OVERFØRINGSUTGIFTER	3 252 023	2 629 820	622 203	3 421 274	2 473 000	948 274
15 FINANSUTGIFTER	928 063	0	928 063	548 688	0	548 688
Sum utgifter	68 544 649	64 686 731	3 857 918	67 232 008	60 622 000	6 610 008
16 SALGSINNTEKTER	-3 976 689	-3 944 610	-32 079	-3 897 579	-3 762 000	-135 579
17 REFUSJONER	-12 429 984	-6 427 790	-6 002 194	-11 381 803	-7 066 000	-4 315 803
18 OVERFØRINGSINNTEKTER	-12 500	0	-12 500	-1 245 755	0	-1 245 755
19 FINANSINNTEKTER OG FINANSIERINGSTRANS	-407 137	-680 000	272 863	-822 761	-910 000	87 239
Sum inntekter	-16 826 310	-11 052 400	-5 773 910	-17 347 898	-11 738 000	-5 609 898
Sum gruppeansv.: 30 Helse og omsorg	51 718 339	53 634 331	-1 915 992	49 884 109	48 884 000	1 000 109

Helse og omsorg har år 2014 hatt eit netto mindreforbruk på kr 1,9 mill. Det har for fleire områder vore meir refusjonsinntekter enn det som vart budsjettert. Det har vore eit

meirforbruk på utgiftsida, men dette er i hovudsak dekt inn med auka inntekter, refusjonar og overføringsinntekter.

Kostragruppe 10. Løn og sosiale kostnader har eit avvik på mindre enn 200 000 når ein tek omsyn til refusjon sjukeløn, fødselspermisjon . Når ein tek omsyn til at vi har hatt ei auke i timetal på vedtak spesielt på miljøarbeidarområdet og auke i statleg refusjon er avviket for 2014 liten. Det er ei stor reduksjon i utbetaling av overtid. Helse og omsorg har oppgradert arbeidsplanverktøy og samt hatt prøveordning med eigne turnusansvarlege som har gitt ein enno betre styring på bruk av personell. Ved vakanse har det vore vurdert om det skal nyttast vikar.

Kostragruppe 11-12. Overforbruket gjeld spesielt på kjøp av tenester som erstattar eigne tenester. Det er vanskeleg å få etablert gode aktivitetstiltak og dagsentertilbod for yngre personar med demens, nedsett funksjonsevne og rus. Kommunen har derfor inngått avtale med inn på tunet tilbydarar om kjøp av plass. Det har vore eit auka behov , spesielt siste del av året. Det er ei auke i kostnader til medisin og medisinske forbruksvarer som må sjåast i samanheng med at pasientar blir skrivne ut tidlegare frå sjukehus og at kommunen behandlar fleire .

Kostragruppe 13. Gjeld i hovudsak, kjøp frå andre interkommunalt samarbeid og kjøp frå andre kommunar og er totalt sett om lag på budsjett.

Barnevern har hatt eit mindreforbruk på 46 000. Det er ei auke i administrative kostnader (teneste 244) , og eit mindreforbruk på tiltak (teneste 251 og 252).

NAV er det eit meirforbruk på kr 833 000. Administrative kostnader er om lag på budsjett. Meirforbruket er i hovudsak kostnader knytt til utbetaling av integreringstilskott og etableringskostnar/ økonomisk stønad busette flyktingar. Kostnadene må sjåast i samanheng med integreringstilskott og talet på busettingar. Integreringstilskottet skal i tillegg til dekke kostnader til introduksjonsstønad, etablering dekke kommunens auka utgifter til helse, sosial og omsorg.

Kostragruppe 14 er i tillegg til meirverdiavgift, meirkostnader til medfinansiering av somatiske spesialisthelseteneste og utskrivingsklare pasientar kr 50 000 i forhold til budsjett. Hallingdal Krisesenter er kostnadene som budsjettert.

Kostragruppe 15: Hemsedal fekk mellom anna prosjektmidlar innan kommunalt rusarbeid for året 2014-2015. der mesteparten er satt på bunde fond for bruk i 2015 og må sjåast i samanheng med kostragruppe 17.

Kostragruppe 16: Salsinntekter er om lag som budsjettert.

Kostragruppe 17: I tillegg til refusjon for sjukepengar og fødselspermisjon er det ei auke i statlege refusjonar til ressurskrevjande brukarar samt prosjektmidlar på om lag 1 mill .

Kostragruppe 19 gjeld i hovudsak gjennomføring av prosjekt innan psykisk helse der delar av midlar har vore sett på bunde fond

TENESTEOMRÅDE TEKNISK

Teknisk etat er ein samfunnsetat som utfører næringsutvikling, planlegging, drift av kommunal eigedom, investeringar, og drift av kommunal infrastruktur.

Sentrale utfordringar

Etaten sine 3 hovudutfordringar gjennom året har vore

- Balansere etaten sitt forvaltnings- og tenestetilbodet ifht nasjonale og lokale forventingar med eigenkompetanse og ressursar i ei tid med auke innbyggjartal og kundekontakt
- Halde på,- rekruttere og vidareutvikle eit godt fagmiljø innan etaten sine kjerneområder
- Følgje opp kommunale investeringsplaner frå prosjektering, anbod til gjennomføring i forhold til bemanning og ressurstilgang

Status og resultat

- **Overordna areal- og samfunnsplanlegging**
  - Førebuing til ny 2. gongs utlegging av Kommunedelplan Lykkja/ Markegardslia, etter gjennomgang av innspel, synfaring, og ny pri. av kommuneplannemnda
  - Etter motsegn frå NVE og Statens Vegvesen, ny gjennomgang av «områdeplan for Trøym sentrum Vest», samt politisk prioritering av nye heislokasjonar
  - Vedtak av planprogram for «Områdeplan for Trøym sentrum aust»
  - Vedtatt områdeplan for Ulsåk,- med unnatak av Fossheim hotell og camping
  - Planprosess inkl vedtak av Stig- og Løypeplan
  - Prosessdeltaking «Regional forvaltningsplan for Hallingdalsvassdraget»
- **Gjennomført prosjektering og investeringar i tråd med overordna utbyggingsstrategi**
  - Etablert gang/-sykkelveg, og frittstående bru parallelt med Skogstad bru, frå Bruhaugen fram til RV 52
  - Ferdig opparbeida nytt bustadfelt – Fiskum, sals klare bustadtomter Trøym Sør
  - Ferdigstilt MPG- tiltak,- utvida parkeringsareal ved kommunehus og Legekantor
  - I samarbeid med Innovasjon Norge gjennomført forprosjekt «trebruprosjekt» - identifisert framtidig arkitektur for brubygging i sentrum til fremme for «øyhopping»
  - Oppgradering av ungdomsklubben og fleire kommunale bustadbygg.
  - Tilrettelagt for barnehagedrift i underetasje Ulsåk skule.
  - Miljøstasjon/inngangsparti/uteområde kommune og samfunnshus.
- **Samfunns- og næringsutvikling**
  - Aktiv formidling, og forvaltar av ulike statleg produksjons stønad og kulturlandskapsmidlar til landbruket på ca. kr. 23 mill
  - Vegleie og hjelpe fram søknadar om investeringsmidlar til landbruket med tilleggsnæring, - planlagt investeringar for ca. kr. 2 mill.- inv.tilskot kr. 635.000,-
  - Etablert ei rekkje møteplassar mellom næringsliv, org. og kommune i form av frukostmøter, hytteeigarmøter og oppfølging av nyetablerarar
  - Bistått ei rekkje nyetableringar, herunder reetablering av Spis Grillstad
  - Sekretærbistand og finansiell bidragsyter for ski- og løypeprodukt på kr. 425.000,-
  - Som eigar av Båstø, vore aktiv deltakar i å utvikle Strupa Gravset hyttefelt AS
  - Stønad til reiselivet lokalt og regionalt på ca. kr. 1,1 mill
  - Prosessdriving arbeid med ny næringsplan – ferdig underlagsdokument
  - Kommunen har ca. 3600 adresseverdige bygg der alle bustadhus, hytter og næringsbygg skal tildelast gateadresser. Ved årsskifte er vi på ein dekningsgrad på 40% vegadresser, og 60% matrikkeladresser (bygg), med ein ressursbruk på om lag 1 årsverk
- **Miljø og forureining**

- Beste miljøfyrtårnkommune nasjonalt i høve innbyggjartalet
- Registrert 97 avvik på private avløpsanlegg/ tankar i samband med full tømning
- Prosessdrivar for å utvikle eit auke regionalt samarbeid innan vatn- og avlaufsforvaltning i spreidd busette områder. Eit langsiktig mål er å sikre kompetanse, fagmiljø og ressursar i høve kommunen sine forvaltningsoppgåver
- Aktiv deltakar i arbeid med regional forvaltningsplan for vatn, EU's rammedirektiv
- Forvaltning i form av søknadshandsaming av 15 søknader, og 27 tiltak om kommunalt tilskot til ENØK
-
- **Tilsyn**
  - Statens Kartverk har gjennomført matrikkellovtilsyn. Det vart påvist 4 avvik, i hovudsak mangelfull dokumentasjon, samt rutinar. Alle avvik er følgt opp, og sjekka ut av Kartverket
  - Mattilsynet har gjennomført revisjon/tilsyn ved Krikken Vassverk. Det vart avdekket 1 mindre avvik som no er retta opp.

Status og resultat - driftsavdelinga.

- **Kommunale eigedomsavgifter**
  - Gebyrnivået i Hemsedal er ligg ca. 100 kr. over snittet i Hallingdal. Hemsedal skil seg særleg ut i høve når det gjeld avløpsgebyr som ligg i øvste siktet. Samanlikna med Trysil, som kanskje er den kommunen som er mest samanliknbar med Hemsedal, er forskjellen i gebyra mindre.

Tabellen under syner kva ein må betale i kommunale gebyr for ein standard einebustad på 120 m².

Tjeneste	Trysil	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol
Årsgebyr for avfallstjenesten	2670	1874	2440	2073	2350	2242	2725
Årsgebyr for septiktømming	1976	1905	885	1670	1810	1545	1120
Årsgebyr for feiing og tilsyn	386	594	680	471	471	471	302
Gebyrsats ved målt forbruk avløp (kr/m ³)	22,2	18	21,5	18,3	23,91	16	16,1
Fastledd ved todelt gebyrordning avløp	1340	2000	700	1070	1677	1958	1276
Gebyrsats ved målt forbruk vann (kr/m ³)	33	21,82	12	16,9	12,27	12,82	16,31
Fastledd ved todelt gebyrordning vann	1490	2150	500	880	795	1712	1308

Tek vi utgangspunkt i ein standard einebustad i Hemsedal med eit vassforbruk på 120 m³ måtte denne i 2014 betale 9 735 kr ekskl. mva. i kommunale gebyr. Dette er ein nedgang på ca. 2,8 % frå 2013.

Tabellen under syner ei samanlikning mellom Hallingdalskommunane og Trysil kommune m.o.t. kommunale gebyr for einebustad med eit vassforbruk på 120 m³.

TJENESTE	Trysil	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol
Renovasjon	2 670	1 874	2 440	2 073	2 350	2 242	2 725
Feiing og tilsyn	386	594	680	471	471	471	302
Vann (inkl. vannmålerleie)	5 650	4 768	1 940	2 948	2 367	3 250	3 415
Avløp	4 004	4 160	3 280	3 266	4 546	3 878	3 208
SUM GEBYRER 2014	12 710	11 396	8 340	8 758	9 735	9 841	9 650

- **Vassforsyning**

- Hemsedal kommune har oppfylt hovudmålet for den kommunale vassforsyning ved at det til ein kvar tid er levert nok vatn,- med særskilt god kvalitet og vassforsyninga er sikker og effektiv. lekkasjeprosenten held seg stabil på ca 23-26%, ca 4-7 % under landsgjennomsnittet.
- Produsert mengde vatn på Krikken ligg ca. 15 % over mengde innløp på Trøim og Ulsåk RA. Dette gir ein svært god indikasjon på at lekkasjeprosenten er låg. Det har vore tre mindre stans i vassforsyninga, totalt 150 kundetimer (250 t i 2013) uvarsla avbrot noko som er ein vesentleg nedgang frå tidlegare år.
- Alt vatn levert ut til kundane har vore 100% hygienisk trygt.
- På landsbasis bør fornyingstakten for ledningsnettligge på minimum 2 %. Sett over ein treårsperiode (2012-2014) ligg utskiftingstakten i Hemsedal på ca. 0,6 %. Låg utskiftingstakt i Hemsedal heng saman med at ledningsnettligge i Hemsedal er relativt nytt. Gjennom året er det skifta ut 2 viktige kryss/kummer

Temna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Produsert mengde vatn (1000 m ³)	392	400	353	349	369	303
Antall lekkasjereparasjonar utført	3	2	1	6	1	3
Berekna lekkasjeprosent (%)	34	25	25	25	25	24
Tot. driftskostn (inndir + dir. x1000)	4 253	4 331	4 602	4 598	4 486	4 925
Inntekter (ekskl. rente x1000)	4 405	3 575	4 746	4 558	4 607	4 893
Kostnader energi (x1000 kr)	234	229	229	239	256	242
Kostnader kjemikaljar (x1000 kr)	28	38	32	36	2	59
Økonomisk dekningsgrad (%)	104	83	103	99	103	99

- **Avlaupshandtering**

- Eit hovudmål når det gjeld avløpshandtering er og overhalde reinsekrav gitt i utsleppløyver. Dei kommunale anlegga Trøim og Ulsåk kan som det framkjem av tabellane syne til svært gode resultat i 2014.

TRØIM RENSEANLEGG			Rensekrav overholdt	
Paramenter	Krav	Resultat	Ja	Nei
Renseeffekt fosfor (%)	93	99	X	
Totalutslipp fosfor (kg)	164	17	X	
Krav til rensing av organisk stoff	-	-	X	
Vannmengde i overløp	<5 %	<1%	X	

ULSÅK RENSEANLEGG			Rensekrav overholdt	
Paramenter	Krav	Resultat	Ja	Nei
Middel restkonsentrasjon fosfor pr liter	0,40	0,17	X	
Høyeste restkonsentrasjon fosfor pr liter	0,80	0,73	X	
Renseeffekt fosfor (%)	90	97	X	
Totalutslipp fosfor (kg)	21,9	9	X	
Krav til rensing av organisk stoff	-	-	X	
Vannmengde i overløp	<5 %	<1 %	X	

GRØNDALEN RENSEANLEGG			Rensekrav overholdt	
Paramenter	Krav	Resultat	Ja	Nei
Middel restkonsentrasjon fosfor pr liter	0,32	0,53		X
Høyeste restkonsentrasjon fosfor pr liter	2,30	1,40	X	
Renseeffekt fosfor (%)	90	94	X	
Totalutslipp fosfor (kg)	53	3	X	

- **Resipient overvåking gjennom året - resultat**

- Resipientovervåking i Hemsil er justert for å tilfredsstille krav i vassforskrifta – fokus utslipp frå Trøim reinseanlegg og inneheld målingar av næringsaltar- og tarmbakterieinnhald, totalt organisk karbon, suspendert stoff og begroingsalgar.
- Verdiane for totalt nitrogen var generelt noko høgare nedstrøms enn oppstrøms, men ikkje i tilstrekkelig grad til at dette påverka den endelige klassifiseringa
- Det er ingen markante forskjellar i fosforkonsentrasjon nedstrøms og oppstrøms reinseanlegget. Gjennomsnittet indikerar svært god tilstand nedstrøms anlegget og god tilstand oppstrøms anlegget

Den samla tilstanden ble satt til god både oppstrøms og nedstrøms reinseanlegget.

	Total fosfor	Total nitrogen	Tilstand næringsalter	Tilstand begroingsalger	Samlet tilstand
Prøvepunkt	nEQR*	nEQR	Gjennomsnitt nEQR	nEQR	
Oppstrøms	0,71	0,71	0,71	1	God
Nedstrøms	0,76	0,55	0,66	1	God

*nEQR = Normalisert økologisk kvalitetsratio, varierer frå 0-1 der 1 er best (nærmast naturlig tilstand/referansetilstand)

Tabellen viser nøkkeltal for avløpshandtering 2009 – 2014

Temna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Reinsa avløpsvatn (m3) Trøym	192 430	208 955	202 800	196 069	213 788	192 111
Reinsa avløpsvatn (m3) Ulså	84 369	82 824	67 715	77 762	59 646	45 751
Trøym ra renseeffekt (fosfor) (%)	98	96	96	91	93	99
Ulså ra renseeffekt (fosfor) (%)	94	94	89	77	90	97
Trøym ra forsforutslepp i kg	32,5	137,9	63	114	111	17
Ulså ra forsforutslepp i kg	27,2	20,4	33	94	43	9
Tot. driftskostn. (m.dir.+dir. x1000)	7 145	8 187	7 502	7 979	8 500	8 816
Inntekter (x1000)	7 314	7 728	8 006	7 794	7 871	9 078
Kostnader energi- rensing (x1000 kr)	326	294	289	366	469	404
Kostnader kjemikaliar (x1000 kr)	277	305	229	261	305	366
Økonomisk dekningsgrad (%)	102	94	106	98	93	103

Status og resultat – eigedomsavdelinga

Nokon nøkkeltall - Kostra

	Hemsedal	Flå	Nes	Ål	Hol	Buskerud	Kostragr 2	Landet
Brutto inv.utg. i kommunal eiged.forv./ innbygger (i kr 1.000)	239	16892	1092	1961	8522	2426	3282	3256
Brutto inv.utg. i kommunal eiged.forv. i % av samlede brutto innv. utgifter	2,5	80,6	24,3	21,0	31,8	36,1	38,2	38,5
Utgifter til vedlikehald i kommunal eiged.forv./ m2	75	167	65	155	270	80	60	82
Areal formålsbygg m2/ innbygger	8,5	12,9	7,4	6,4	8,4	3,6	6,4	4,2

- Hemsedal har også i 2014 investert lite på byggsida. Langt mindre enn dei andre Hallingdalskommunane og landet generelt.
- Hemsedal er også i nedre sjiktet når det gjeld midlar til vedlikehald, men har mykje areal formålsbygg pr innbygger.
- Effektiv og god forvaltning av avdelinga sine ressursar.
- Registrert avvik frå tilsynsorgan – manglande risikovurdering FDV (Forvaltning, Drift og Vedlikehald), og lyd/ støyutfordringar på fleire bygg
- 10 fast tilsette reinhaldarar, og 8 med 100 % stilling. Utfordring i høve lågt antall personar og reinhaldsynskje frå etatane om morgonen, samt ved fråvær.
- Organiseringa av vaktmeistertenestene fungerer godt, men det er behov for meir vedlikehaldsressursar og personell
- For lite lager/garasjeplass/verkstad for eigedom. Noverande lager/verkstad eigedom er og tiltenkt musikk og kulturskulen
- Kraftig auke av hærverk og utgifter i høve dette, noko som medfører mykje ekstraarbeid
- Hemsedal kommune har svært få kommunale bustadar pr innbygger, samanlikna med dei andre Hallingdalskommunane.
- Hemsedal kommune kjem prosentvis dårlegast ut i høve andel bustadar tilrettelagt for rullestolbrukarar.
- Det er fleire avslag og venteliste på trygd- og omsorgbustadar. Ingen venteliste på andre kommunale bustadar

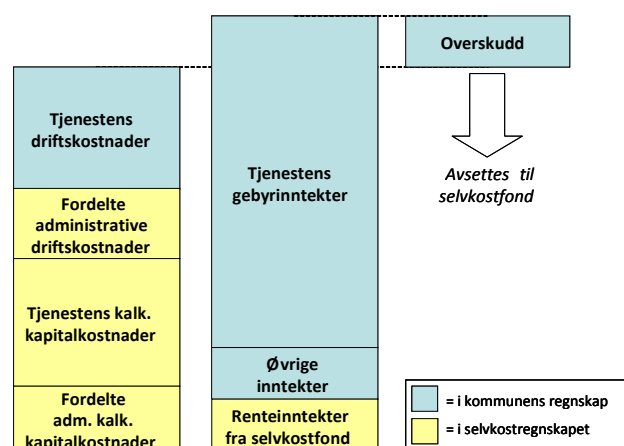
Resultat - sjølvkostområda knytt til kommunale tenester

Etterkalkyle for dei kommunale betalingstenestene vatn, avløp, renovasjon, slam, byggesak, plan, kart og oppmåling samt feiing i Hemsedal kommune er utført i samsvar til Retningslinjer for

beregning av sjølvkost for kommunale betalingstenester.

Sjølvkost inneberer at kommunens kostnader med å frambringe tenestene skal dekkast inn gjennom dei gebyra som abonnentane eller brukarane betaler. Kommunen har dermed ikkje anledning til å tene pengar på tenestene. For å sikre dette så må kommunen etterskottsvis utarbeide et sjølvkostrekneskap som viser resultatet for det enkelte gebyrområdet. Sjølvkostrekneskapet opererer med enkelte prinsipp som er forskjellig frå kommunens ordinære driftsregnskap og vil såleis ikkje være direkte samanliknbare.

I grunnlaget for sjølvkost inngår driftsutgifter, kalkulatoriske kapitalkostnader (avskrivningar og rentekostnader), samt fordelte administrasjonsutgifter (både drift og kapital). Figuren til høyre illustrerer dette. Alle driftsutgiftene for tenesta med unntak av finansielle (KOSTRA-) avskrivningar er med i grunnlaget. Retningslinjene beskriver egne regler for berekning av sjølvkostavskrivningar så desse må bereknast utanfor kommunens regnskap og vil som oftast avvike noko i forhold til dei finansielle avskrivningane. Retningslinjene fastsetter vidare kva administrative oppgåver og funksjoner som er relevant å fordele til sjølvkostrekneskapet, samt dei fordelingsnøklar som bør nyttast. Desse utgiftene blir ikkje fordelt regnskapsmessig og vi vil derfor også her oppleve et avvik mellom kommunens regnskap og sjølvkostrekneskapet.

Skjematisk framstilling av sjølvkostelementa

Av figuren ser man at tenestas resultat i kommunens driftsregnskap aldri vil tilsvare tenesta si sjølvkostresultat og at det i kommunens regnskap såleis alltid vil framstå som om kommunen tener pengar på tenesta sjølv om dette ikkje er tilfelle. I tillegg til de ovanfor nemnte ulikskapane så er kalkulatoriske renter, også kalla alternativkostnad, den størrelsesmessig sett viktigaste årsaka til dette. Desse rentene, som ikkje har en parallell i kommunens driftsrekneskap, skal reflektere alternativavkastninga kommunen går glipp av ved at kapital er bunde i anleggsmidlar.

Ein viktig avgrensing i kommunens handlingsrom i forhold til å fastsette gebyra er at avsett overskot frå det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentane i form av lågare gebyr i løpet av en femårsperiode (analogt for underskot). Dette betyr at viss kommunen har fondsmidlar som er eldre enn fire år så må desse i sin heilskap gå til reduksjon av gebyra i det kommande budsjettåret. Eksempelvis må et overskot som stammer frå 2010 i sin heilskap være disponert innan 2015. Det er vidare en rekke faktorar som kommunen ikkje rår over i forhold til kva sjølvkostresultatet for det enkelte år vil bli. Dei viktigaste faktorane er budsjettårets kalkylerente (3-årige statsobligasjonsrenter + 1 prosentpoeng, fastsettes etterskottsvis av Norges Bank), gjennomføringsevne på planlagde prosjekter (kapasitetsbegrensingar intern og eksternt), samt (uventa) inntekter frå nye abonnentar eller brukarar). Dette fører til at det ikkje alltid er like problemfritt å treffe med budsjettet.

Resultat etterkalkyle 2014

Nedanfor vises årets etterkalkyle for dei betalingstenestene vatn, avløp, renovasjon og slam:

2014	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Etterkalkyle selvkost					
Gebyrinntekter	4 844 038	8 984 804	5 144 192	999 744	19 972 778
Øvrige driftsinntekter	49 390	33 972	0	0	143 362
Driftsinntekter	4 893 428	9 078 776	5 144 192	999 744	20 116 140
Direkte driftsutgifter	2 361 343	4 996 649	5 001 901	2 056 313	15 016 806
Avskrivningskostnad	1 083 717	2 567 724	19 914	0	3 671 355
Kalkulatorisk rente (2,52 %)	533 893	939 789	24 840	0	1 498 522
Indirekte netto driftsutgifter	344 236	310 732	202 520	139 137	996 624
Indirekte avskrivningskostnad	1 162	1 162	377	249	2 949
Indirekte kalkulatorisk rente (2,52 %)	196	196	63	42	497
Driftskostnader	4 924 546	8 816 251	5 249 615	2 196 341	21 186 753
+/- Kalkulert renteinntekt/kostnad selvkostfond (2,52 %)	22 436	-42 404	-25 129	-12 737	-78 696
Resultat	-8 682	220 121	-130 552	-1 209 354	-1 128 467
Kostnadsdekning i %	99,4 %	103,0 %	98,0 %	45,5 %	94,9 %
Selvkostfond 01.01	894 647	0	0	98 452	993 099
- Bruk av selvkostfond	-8 682	0	0	-98 452	-107 134
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	885 965	0	0	0	885 965
Fremførbart underskudd 01.01	0	-1 792 755	-931 889	0	-2 724 644
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	220 121	0	0	220 121
- Underskudd til fremføring	0	0	-130 552	-1 110 901	-1 241 453
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	-1 572 634	-1 062 441	-1 110 901	-3 745 976
Gebyrinntekter	4 844 038	8 984 804	5 144 192	999 744	19 972 778
Gebyrgrunnlag	4 875 156	8 722 279	5 249 615	2 196 341	21 043 391
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	99,4 %	103,0 %	98,0 %	45,5 %	94,9 %
Regnskapsføringsforlag balanse	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
+/- 2.51xxxx Selvkostfond	-8 682	0	0	-98 452	-107 134
+/- 2.52xxxx Memorialkonto selvkostfond	0	-220 121	130 552	1 110 901	1 021 332
Regnskapsføringsforlag driftsregnskap	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
1550 Avsetninger til bundne fond	0	0	0	0	0
1850 Bruk av bundne fond	-8 682	0	0	-98 452	-107 134
Normalgebyr	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Normalgebyr eksklusiv mva.	2 513	5 264	2 350	1 564	11 690
Normalgebyr inklusiv mva.	3 141	6 579	2 938	1 955	14 613

Rekneskap for teknisk

40 Teknisk	Regnskap 2014	Buds(end) 2014	Avvik(per.) 0	Regnskap 2013	Buds(end) 2013	Avvik(per.) 0
10 LØNN OG SOSIALE KOSTNADER	19 192 673	18 944 000	248 673	18 381 557	18 624 000	-242 443
11 KJØP AV VARER/TJENESTER SOM INNGÅR I KOMMUNAL EGEN	13 736 256	14 129 940	-393 684	13 548 492	12 934 000	614 492
13 KJØP AV TJENESTER SOM ERSTATTER KOMMUNALE EGENPROD	10 157 037	9 402 338	754 699	7 922 924	7 042 000	880 924
14 OVERFØRINGSUTGIFTER	5 074 247	2 332 120	2 742 127	4 997 637	2 646 000	2 351 637
15 FINANSUTGIFTER	3 732 439	3 554 000	178 439	3 696 107	3 984 000	-287 893
Sum utgifter	51 892 653	48 362 398	3 530 255	48 546 716	45 230 000	3 316 716
16 SALGSINNTEKTER	-26 004 902	-24 037 072	-1 967 830	-23 308 728	-21 086 000	-2 222 728
17 REFUSJONER	-2 142 180	-734 450	-1 407 730	-1 611 073	-669 000	-942 073
18 OVERFØRINGSINNTEKTER	-2 739 772	-2 778 000	38 228	-2 513 435	-2 508 000	-5 435
19 FINANSINNTEKTER OG FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-5 127 372	-4 960 600	-166 772	-4 618 822	-4 151 000	-467 822
Sum inntekter	-36 014 226	-32 510 122	-3 504 104	-32 052 058	-28 414 000	-3 638 058
Sum gruppeansv.: 40 Teknisk	15 878 427	15 852 276	26 151	16 494 659	16 816 000	-321 341

Dei største avvika kjem på sjølvkostområda for slam som skuldast at abonnentsregistrert frå Hallingdal Renovasjon var feil, med negativ resultatverknad for kommunen. Samstundes ligg kommunale årsgebyr for vatn, avløp noko over budsjett, men dette vert balansert med noko lågare tilknytingsavgifter grunna mindre byggeaktivitet. Det er noko høgare inntekter på byggsak og oppmåling. Rekneskap er elles er om lag i balanse samla for etaten.

Andre KOSTRA tall for etaten

J. Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø - nivå 2

	0618 Hemsedal 2014	0618 Hemsedal 2013	0618 Hemsedal 2012	0615 Flå 2014	0616 Nes 2014	0617 Gol 2014	0619 Ål 2014	EKG02 Kostragu ppe 02 2014	EKA06 Buskerud 2014
Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø (funksjon 301, 302, 303, 304, 305, 335, 360 og 365)									
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø i prosent av kommunens samlede driftsutgifter	2,19	2,79	2,66	2,95	1,14	..	1,73	1,25	1,36
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger.	1482	1744	1635	2161	670	..	1085	746	685
Brutto investeringsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger.	0	10	200	0	1	..	821	138	227
Fysisk tilrettelegging og planlegging (funksjon 301, 302, 303, 304 og 305)									
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	1,63	2,16	1,93	2,49	0,66	..	0,84	0,9	0,76
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging per innbygger.	1103	1347	1187	1828	386	..	527	535	385
Brutto investeringsutgifter til fysisk planlegging per innbygger.	0	10	200	0	0	..	28	54	38
Plansaksbehandling (funksjon 301)									
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling som andel av kommunens samlede netto driftsutgifter	1,09	1,72	1,54	1,4	0,38	..	0,27	0,49	0,53
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger	740	1074	947	1029	226	..	169	291	266
Alder for kommuneplanens areal	3	2	1	14	..	3	4	7	5
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	4	3	2	3	..	3	0	49	5
Antall kommunedelplaner for areal vedtatt i rapporteringsåret	0	0	0	0	..	0	0	..	..
Antall tematiske kommunedelplaner vedtatt i rapporteringsåret	2	2	1	0	..	0	0	..	..
Område- og detaljreguleringsplaner vedtatt av kommunen siste år	5	7	6	1	..	10	0	..	..
Netto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering per innbygger.	86	22	47	330	35	..	66	81	-15
Kart og oppmåling (funksjon 303)									
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger.	277	251	193	469	126	..	292	163	134
Rekreasjon i tettsteder, naturforvaltning, friluftsliv og kulturminnevern (funksjon 335, 360 og 365)									
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger.	352	323	379	96	-13	..	311	106	101
Produktivitet/enhetspris									
Brutto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminnevern, natur og nærmiljø per innb.	2854	3129	3171	5121	1974	..	2123	1432	1218
Plansaksbehandling (funksjon 301), økonomitall									
Brutto driftsutg. til plansaksbehandling (funk. 301), per innb.	831	1158	1043	1148	634	..	298	363	326
Brutto driftsinntekter plansaksbehandling som andel av kommunens samlede brutto driftsinntekter	0,15	0,23	0,22	0,13	0,58	..	0,11	0,12	0,12
Brutto driftsinntekter til plansaksbehandling, per innbygger	131	200	177	139	515	..	126	99	83
Andel driftsutg. til plansaksbehandling av totale driftsutg. til fysisk tilrettelegging og planlegging.	38	49	43	25	40	..	22	33	38
Andel driftsinntekter fra plansaksbehandling av totale driftsinntekter fra fysisk tilrettelegging og planlegging.	11	17	13	5	37	..	14	16	16
Bygge-, delesaksbeh. og seksjonering (funksjon 302), økonomitall									
Brutto driftsutgifter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering per innb. Kr.	727	621	674	1637	549	..	426	359	261
Andel brutto driftsinnt. ialt til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering. Prosent	0,76	0,71	0,8	1,21	0,58	..	0,33	0,35	0,42
Brutto driftsinntekter til bygge-, delesaksbeh. og seksjonering pr innbygger. Kr	662	623	652	1321	521	..	380	294	288
Gebyrinnt. ialt byggesaksbehandling og seksjonering pr m2 godkj. bruksareal. Kr	128	124	120	79	169	..	115	110	113
Andel driftsutg til byggesaksbeh av driftsutg til byggesak, kart og plan. Prosent	33	26	28	36	34	..	31	33	30
Andel driftsinnt til byggesaksbeh av driftsinnt.byggesak, kart og plan. Prosent	57	53	48	47	38	..	43	47	54
Kart og oppmåling (funksjon 303), økonomitall									
Korrigerte brutto driftsutgifter kart og oppmåling, per årsinnbygger	181	167	187	194	95	..	238	159	173
Andel driftsinnt fra kart/oppm av driftsinnt fra byggesak, kart og pl. Prosent	32	30	40	48	25	..	42	37	31
Andel driftsutg kart/oppmåling av driftsutg til byggesak, kart og plan. Prosent	29	25	28	38	26	..	47	34	32
Fysisk tilrettelegging og planlegging (funksjon 301, 302 og 303), tjenesteindikatorer									
Saksbeh.gebyr, privat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1.	64800	43200	39270	54600	..	38500	60000	..	..
Saksbeh.gebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL-08 §20-1 a	11130	8900	8085	11000	..	9300	9780	8497	17426
Standardgebyr for oppmålingsforetning for areal tilsvarende en boligtomt 750 m2.	16750	15250	13860	13840	..	16770	17600	14245	18304
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for private forslag til detaljreg. Kalenderdager	425	190	120	..	..	75	0	..	..
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	10	8	5	12	..	5	15	..	..
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager	10	10	..	16	..	5	20	..	..
Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	..	30	80	20	..	..	90	..	..
Antall utstedte målebrev siste år per 1000 eiendommer i kommunen	15	9	24	15	11	19	23	10	9
Energibruk. Kommunale kostnader									
Kommunale energikostnader	2399	2509	2459	1636	5258	..	4449	215966	148261
Kommunale energikostnader, per innbygger	1023	1093	1106	1584	1540	..	943	1100	540
Andel energikostnader i prosent av kommunens samlede brutto driftsutgifter	1,1	1,2	1,3	1,4	1,8	..	0,8	1,3	0,8

Noen kommentar til KOSTRA- tabellen over:

Hemsedal kommune er ein typisk utbyggings- og vekstkommune. Dette slår jamt over ut i større aktivitetsnivå ifht innbyggjartal. Administrasjonen har på plan- og byggesak brukt aukande ressursar på dispensasjonssaker,- ei utvikling som reduserer plan- og byggesaksproduksjon. Det er registrert ei positiv utvikling i høve energibruken i kommunale.

TENESTEOMRÅDE ADMINISTRASJON

Sentraladministrasjonen består i hovudsak av einingar som utfører interne støttefunksjonar. Etaten blir leia av rådmannen i kommunen.

Økonomikontoret har 2,5 årsverk fordelt på tre medarbeidarar. Økonomikontoret er ansvarleg for fakturering og innfordring av kommunale krav, betaling av rekingar og bokføring og avstemming av kommunens rekneskap. Økonomikontoret har også eit overordna ansvar for budsjett og økonomiplan for kommunen.

Felles innkrevjingskontor for Hallingdal står for den tyngre innfordringa for kommunane i Hallingdal der dette er naudsynt. Det same kontoret er også skatteoppkrevjer. Dette samarbeidet er organisert som vertskommuneansvar med politisk nemnd.

Hemsedal kommune vedtok nytt **finansreglement** i 2012. Kommunen har plassert sine midlar som bankinnskot i Sparebank 1 Hallingdal.

Hemsedal kommune har eitt årsverk på **personalkontoret**. Personalsjefen sine oppgåver er å støtte og gi råd til alle etatar på fagfeltet personal. Ved nyttilsetjingar kan dette vere skriftleg dialog med søkjarar, utarbeide søkjarliste, delta på intervju og lage arbeidsavtalar. Personalsjefen er systemansvarleg for HMS (helse, miljø, sikkerheit), medlem i nærversgruppa, sekretær i AMU (arbeidmiljøutvalet) og IA - kontaktperson(inkluderende arbeidsliv). Personalsjefen er medlem i forhandlingsutvalet ved lokale lønsforhandlinger og er kontaktperson for kommunen på pensjon og personforsikring. Personalsjefen inngår i Rådmannens leiargruppe.

Lønskontoret, som er eitt årsverk, har ansvaret for fast og varaiabel løn i Hemsedal kommune og å ajourføre grunnlagsdata med bakgrunn i endringar i regelverk og satser. Kontoret har ansvaret for rapportering til offentleg organ og for avstemming av løn mot rekneskap. Løn har også ansvar for fråversregistrering og refusjon frå NAV og rettleie etatane om regelverket for løn og fråvær.

Post – og arkivtenesta har 1,5 årsverk. All post som blir levert på papir til kommunen blir sortert, journalført og fordelt frå sentralt postmottak. Det er også felles postmottak for elektronisk post som blir stila til postmottak@hemsedal.kommune.no. Hemsedal kommune har fullelektronisk arkiv. Arkivtenesta har som oppgåve å kontrollere dei registreringar som sakahandsamarane gjer i kommunen sitt sak/arkivsystem.

Det er krav om at dokumentjournalen blir offentleggjort elektronisk. Denne blir lagt ut på kommunen si heimeside. Publikum kan kome med krav om innsyn.

Under sentraladministrasjonen høyrer også **konsulent** som utfører ei rekke oppgåver mot politikarane, slik som sakshandsaming, ansvar for saksdokument og politiske møter, løn til folkevalde, beredskapskoordinator og forsikringskoordinar.

Målet for desse støttefunksjonane er at dei andre etatane skal vera så godt nøgd som mogeleg med dei tenestene som blir utført. Det er ikkje utført brukarundersøkingar om kor nøgd

brukarane er med dei tenestane som blir ytt, men det er ei klar oppfatning av at tenesten som blir levert held høg kvalitet

Tenestetorget har ansvar for eit vidt spekter av tenester retta mot publikum. Tenestetorget utfører oppgåver på vegne av andre kommunale etatar og fagområde. Samla bemanning for verksemda er 3,50 årsverk. 2,7 årsverk er knytt til operativt arbeid i Tenestetorget, 0,6 årsverk til leiaroppgåver og webarbeid og 0,2 årsverk er knytt til sals-, skjenke og serveringsløyve; sakshandsaming og oppfølging. Tenestetorget sin viktigaste funksjon er å vera primærkontakt til kundane. For å oppnå dette er god kunnskap innan mange områder naudsynt, samtidig som det er viktig med god informasjonsflyt internt i kommunen. Tenestetorget har også ansvar for gjennomføring av kommune- og fylkestingval og stortingsval.

Tenestetorget har ansvaret for telefonisystema i Hemsedal kommune. Hemsedal er regional kontakt for telefonisystemet Trio. Tenestetorget deltek i regionale faggrupper innan web, Trio, telefoni og servicetorg.

Rekneskap totalt for sentraladministrasjon

10 Sentraladm		Regnskap 2014	Buds(end) 2014	Avvik(per.) 0	Regnskap 2013	Buds(end) 2013	Avvik(per.) 0
10	LØNN OG SOSIALE KOSTNADER	13 712 857	9 329 000	4 383 857	12 481 013	9 456 000	3 025 013
11	KJØP AV VARER/TJENESTER SOM INNGÅR I KOMMUNAL EGENPRODUKSJON	6 063 353	2 996 805	3 066 548	2 967 136	3 519 000	-551 864
13	KJØP AV TJENESTER SOM ERSTATTER KOMMUNAL EGENPRODUKSJON	1 678 602	5 336 300	-3 657 698	5 201 395	5 353 000	-151 605
14	OVERFØRINGSUTGIFTER	364 154	7 093 006	-6 728 852	550 885	9 724 000	-9 173 115
15	FINANSUTGIFTER	31 959 876	24 578 631	7 381 245	32 105 668	23 357 586	8 748 082
	Sum utgifter	53 778 842	49 333 742	4 445 100	53 306 097	51 409 586	1 896 511
16	SALGSINNEKTER	-356 509	-357 410	901	-363 378	-327 000	-36 378
17	REFUSJONER	-3 975 127	-3 323 000	-652 127	-7 060 726	-6 035 000	-1 025 726
18	OVERFØRINGSINNEKTER	-144 249 706	-142 940 840	-1 308 866	-139 091 274	-138 166 000	-925 274
19	FINANSINNEKTER OG FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-25 190 539	-23 601 591	-1 588 948	-23 281 860	-21 105 586	-2 176 274
	Sum inntekter	-173 771 882	-170 222 841	-3 549 041	-169 797 238	-165 633 586	-4 163 652
	Sum 10 Sentraladm.	-119 993 039	-120 889 099	896 060	-116 491 141	-114 224 000	-2 267 141

Rekneskapen for sentraladministrasjonen består av eit kapitalområde(1080 området) i tillegg til tenestemråde sentraladministrasjon. Kostnadar som er budsjettert og belasta dette området blir ikkje fordelt ut til andre ansvar. Dei største felleskostnaden som blir ført på sentraladministrasjonen er IKT-Hallingdal med ca. kr 3,6 mill. og reguleringspremien for pensjonsforpliktingane på ca. kr. 6,9 mill.

Målt mot budsjett har rekneskapen til sentraladministrasjonen styrka totalrekneskapen med kr.

3.127.233. Årets rekneskapsmessige overskot er teknisk sett ført i kostnadsgruppe 15. Ved å justere sum gruppeansvar med differansen mellom budsjettert overskot på kr. 1.231.131 og oppnådd overskot på kr. 5.254.425 finn ein denne summen.

På inntektssida er det største avviket andre statlege overføringar som er kr. 2,1 mill. over budsjett. Totalt er inntektene ca. 1,5 mill. betre enn budsjett.

Utgiftene er ca. 1.6 mill. mindre enn budsjettert. Det største avviket er mindre pensjonskostand enn budsjett. Det skuldast i hovudsak netto premieavvik.

INVESTERINGAR

Generelle kommentarar:

Tabellen under syner status for dei ulike investeringsprosjekta. Kolona «*Budsjett 2014*» angir vedteken budsjett for 2014 inkludert overførte midlar frå 2013 jf. K-sak 73/13. I tillegg er vedtak gjort i K-sak 41/4, i samband med auke av budsjetttramman frå 3,125 mill. til 9,400 mill., i prosjekt 162 innarbeida i budsjettet.

Oversyn over investeringar pr. 31.12.2014

- Gjennomføres som planlagt innanfor vedteken ramme
- Usikkerheit i forhold til gjennomføring og/eller kostnader (sjå kommentar)
- Avvik (sjå kommentar)

P nr.	Prosjektnavn	Regnskap14	Budsjett 2014	Avvik
018	Det digitale Hallingdal	392 964,00	370 000	
033	Kjøp av biler	279 500,00	350 000	
049	Tiltak trafikktryggleiksplan	103 505,00	100 000	
095	Miljøprioritert gjennomkjøring RV52	1 099 943,00	1 098 000	
096	Industriområde Svøo	89 090,40	100 000	
122	Kultursal	191 036,58	250 000	
132	Sikring av Krikken vannverk	271 347,20	300 000	
143	Utbygging Trøim Sør (Fiskum)	10 313 373,81	10 268 000	
151	VA ledning Bruhaug-Trøim	44 671,91	100 000	
153	NyVA-ledning Alstveit HB-Svøo	22 480,00	300 000	
154	Utbyggingsavtale Tinden	0,00	1 962 000	
160	Rehabilitering av ledningsnett (Ulsåk)	136 275,20	500 000	
162	Ny bru Torsetvegen	8 478 453,00	9 400 000	
164	Energimerking av bygg over 1.000 m2	31 272,75	350 000	
201	Etablering av Kyrkjegarden	0,00	400 000	
220	Nytt røntgenutstyr/pasientsignal - legesenteret	341 875,00	450 000	
221	Oppgradering Øynevegen 10	95 825,34	242 000	
224	Hugnadheim - toalett/nye vindaugar	299 615,51	300 000	
227	Tineapparat	278 625,00	300 000	
228	Utbygging va nett tinden	24 452,80	250 000	

Investeringar - inntekter

Av tabellen under framkjem budsjetterte inntekter for 2014 samt rekneskap pr. 31.12.2014. Som det framkjem er inntektene frå sal av tomter er vesentleg høgare enn budsjettert.

Art		Regnskap14	Budsjett 14
06600	Salg av driftsmidler	-1 500,00	0
06700	Salg av fast eiendom	-6 190 295,00	-3 800 000
07009	Andre statstilskudd	0	-60 000
07300	Tilskudd fra fylkeskommuner	-45 000,00	
07700	Tilskudd fra private	-1 402 600,00	-1 372 600
07701	Refusjon fra private	-237 861	0
	Totalt	-7 877 256	-5 232 600

DRIFTSREKNESKAPEN 2014

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2014	Reg. budsjett	Oppr.budsjet	Regnskap 2013
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	8 084 969	7 355 540	7 355 540	7 774 405
Andre salgs- og leieinntekter	27 331 889	25 337 522	25 337 522	24 638 085
Overføringer med krav til motytelse	28 737 429	13 201 420	13 201 420	26 371 984
Rammetilskudd	66 512 544	69 900 000	69 900 000	66 669 349
Andre statlige overføringer	7 335 725	5 040 840	5 040 840	6 632 328
Andre overføringer	934 619	24 000	24 000	322 889
Skatt på inntekt og formue	60 491 695	58 000 000	58 000 000	57 290 019
Eiendomsskatt	10 038 968	10 000 000	10 000 000	9 831 258
Andre direkte og indirekte skatter	2 711 653	2 754 000	2 754 000	2 487 366
Sum driftsinntekter	212 179 491	191 613 322	191 613 322	202 017 682
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	105 645 128	100 076 953	99 826 953	102 186 974
Sosiale utgifter	26 044 820	20 923 857	20 873 857	24 232 926
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	29 741 926	25 760 185	25 669 310	26 513 383
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	32 871 531	31 761 841	31 761 841	29 767 467
Overføringer	13 998 282	15 658 046	14 848 921	11 719 802
Avskrivninger	10 078 304	8 647 560	8 647 560	9 963 008
Fordelte utgifter	-65 775	0	0	-90 664
Sum driftsutgifter	218 314 216	202 828 442	201 628 442	204 292 896
Brutto driftsresultat	-6 134 725	-11 215 120	-10 015 120	-2 275 214
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte	9 811 204	9 463 000	9 463 000	10 104 835
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	0	3 225
Sum eksterne finansinntekter	9 811 204	9 463 000	9 463 000	10 108 060
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkostninger	3 427 861	3 983 040	3 983 040	3 534 834
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	6 550 019	5 307 000	5 307 000	5 290 709
Utlån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	9 977 880	9 290 040	9 290 040	8 825 543
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-166 677	172 960	172 960	1 282 517
Motpost avskrivninger	10 078 304	8 647 560	8 647 560	9 963 008
Netto driftsresultat	3 776 902	-2 394 600	-1 194 600	8 970 311
Interne finanstransaksjoner				
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	6 291 031	6 291 031	0	4 214 586
Bruk av disposisjonsfond	1 400 000	1 400 000	0	0
Bruk av bundne fond	5 139 766	4 898 600	4 898 600	4 587 708
Sum bruk av avsetninger	12 830 797	12 589 631	4 898 600	8 802 294
Overført til investeringsregnskapet	254 914	200 000	0	2 175 320
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 291 031	6 291 031	0	4 214 586
Avsatt til bundne fond	4 807 329	3 704 000	3 704 000	5 091 668
Sum avsetninger	11 353 274	10 195 031	3 704 000	11 481 574
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	5 254 425	0	0	6 291 031

INVESTERINGSREKNESKAPEN 2014

Økonomisk oversikt - investering	Regnskap 2014	Reg. budsjett	Oppr.budsjet	Regnskap 2013
Inntekter				
Salg av driftsmidler og fast eiendom	6 191 795	3 800 000	3 800 000	1 574 864
Andre salgsinntekter	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	1 685 461	1 432 600	1 432 600	586 880
Kompensasjon for merverdiavgift	3 179 193	2 745 000	2 745 000	0
Statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Sum inntekter	11 056 449	7 977 600	7 977 600	2 161 744
Utgifter				
Lønnsutgifter	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	19 315 113	28 331 000	24 033 000	21 091 175
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	370 000	370 000	0
Overføringer	3 179 193	0	0	2 516 683
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	1 526
Fordelte utgifter	0	0	0	0
Sum utgifter	22 494 307	28 701 000	24 403 000	23 609 385
Finanstransaksjoner				
Avdrag på lån	266 377	0	0	225 834
Utlån	2 149 879	0	0	900 121
Kjøp av aksjer og andeler	872 648	830 000	330 000	1 449 552
Dekning av tidligere års udekket	407 755	0	0	170 669
Avsatt til ubundne investeringsfond	7 015 174	7 917 600	7 917 600	3 077 939
Avsatt til bundne investeringsfond	1 941 242	60 000	60 000	668 970
Sum finansieringstransaksjoner	12 653 075	8 807 600	8 307 600	6 493 085
Finansieringsbehov	24 090 932	29 531 000	24 733 000	27 940 726
Dekket slik:				
Bruk av lån	16 036 550	20 702 000	16 446 000	18 376 396
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	19 193
Mottatte avdrag på utlån	892 705	0	0	667 830
Overført fra driftsregnskapet	254 914	200 000	0	2 175 320
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	2 262 000	2 262 000	0
Bruk av bundne driftsfond	200 000	200 000	0	100 000
Bruk av ubundne investeringsfond	6 107 000	6 107 000	5 965 000	6 194 232
Bruk av bundne investeringsfond	0	60 000	60 000	0
Sum finansiering	23 491 169	29 531 000	24 733 000	27 532 971
Udekket/udisponert	-599 763	0	0	-407 755

BALANSEN 2014

EIENDELER	Regnskap 2014	Regnskap 2013
Anleggsmidler	473 283 630	449 344 781
Herav:		
Faste eiendommer og anlegg	270 310 452	260 546 261
Utstyr, maskiner og transportmidler	4 980 413	4 601 231
Utlån	7 078 689	5 821 515
Konserninterne langsiktige fordringer	0	0
Aksjer og andeler	4 950 638	4 077 990
Pensjonsmidler	185 963 438	174 297 784
Omløpsmidler	77 891 009	75 725 830
Herav:		
Kortsiktige fordringer	16 868 797	15 332 534
Konterninterne kortsiktige fordringer	0	0
Premieavvik	11 746 830	10 735 905
Aksjer og andeler	0	0
Sertifikater	0	0
Obligasjoner	0	0
Derivater	0	0
Kasse, postgiro, bankinnskudd	49 275 383	49 657 390
SUM EIENDELER	551 174 639	525 070 611
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	118 689 997	108 363 612
Herav:		
Disposisjonsfond	21 209 855	16 318 824
Bundne driftsfond	8 241 315	8 773 751
Ubundne investeringsfond	997 943	89 769
Bundne investeringsfond	5 281 676	3 340 434
Regnskapsmessig mindreforbruk	5 254 425	6 291 031
Regnskapsmessig merforbruk	0	0
Udisponert i inv.regnskap	0	0
Udekket i inv.regnskap	-599 763	-407 755
Kapitalkonto	80 790 666	76 443 677
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	-2 486 119	-2 486 119
Langsiktig gjeld	392 723 891	382 168 582
Herav:		
Pensjonsforpliktelse	240 079 969	229 708 263
Ihendehaverobligasjonslån	0	0
Sertifikatlån	0	0
Andre lån	152 643 922	152 460 318
Konsernintern langsiktig gjeld	0	0
Kortsiktig gjeld	39 760 750	34 538 418
Herav:		
Kassekredittlån	0	0
Annen kortsiktig gjeld	38 183 095	32 825 413
Derivater	0	0
Konsernintern kortsiktig gjeld	0	0
Premieavvik	1 577 656	1 713 005
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	551 174 639	525 070 611
MEMORIAKONTI		
Memoriakonto	-2 629 085	7 535 933
Herav:		
Ubrukte lånemidler	230 927	9 267 478
Ubrukte konserninterne lånemidler	0	0
Andre memoriakonti	-2 860 012	-1 731 545
Motkonto for memoriakonti	2 629 085	-7 535 933

KOSTRA 2014

KOSTRA - Utvalde nøkkeltal	0618	0618	0618	Gruppe				
	Hemsedal	Hemsedal	Hemsedal	02	0615 Flå	0616 Nes	0619 Åi	0620 Hol
	2014	2013	2012	2014	2014	2014	2014	2014
Finansielle nøkkeltal								
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-7,2	-0,9	-4,5	0,2	-0,8	2,3	-0,4	-5,6
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-2	4,7	1,7	0,6	1,3	2,3	1,7	-4,3
Frie inntekter i kroner per innbygger	54183	54013	49654	55597	67269	51774	54297	51468
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	187,5	188,7	182,8	214,3	178,4	163,8	157,8	217,5
Arbeidskapital ex. premieavik i prosent av brutto driftsinntekter	10,4	16,2	16,6	7,8	20,2	10,1	28,7	33,4
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	55596	59421	56089	57144	48405	28906	36431	64396
Prioritering								
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	134034	123013	113974	127271	157854	125809	133462	194453
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	128021	117818	114570	117520	175490	118464	123141	142068
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	4599	5173	4512	3111	4931	3069	3838	5657
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	18077	14089	14013	20143	26559	23515	21793	24838
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	2584	2066	2447	2413	3163	2273	3534	1380
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	7765	5868	8917	9479	12927	12642	9652	13924
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	9667	9546	10108	6227	10527	6975	7637	10137
Dekningsgrad								
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	91,2	87,4	93,5	90,2	92,7	92,4	94,5	91,2
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	10,2	10,3	8	9,1	13,7	11,2	15,3	15,7
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	12,8	13,1	14	12,7	9,7	14,6	14,7	15,3
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	13,5	15,4	14,4	10,1	19	8,8	17,8	12,7
Andel mottakere av hjemmetjenester over 67 år	..	..	..	..	..	..	..	..
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	91,3	91,3	91,3	96,8	100	100	92,3	67,3
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	16,8	16,7	20	14,2	9,6	3,3	15,5	12,6
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	3,5	4,5	2,5	:	5,9	4,1	4,8	1,8
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,7	4,2	5,4	:	5,6	6,6	4,7	5,3
Syssel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	17	17	:	..	29	44	452	1145
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	11	11	12	24	33	33	31	30
Årsverk i brann- og ulykkesvern pr. 1000 innbyggere	0,52	0,48	0,48	..	0	0,29	0,52	2,24
Produktivitet/enhetskostnader								
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	172425	165421	144815	175074	189105	162459	166336	246229
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss (202, 222, 223), per elev	124817	116816	110023	117248	162748	130190	132234	145463
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	10,4	12,2	13,5	12,8	8,9	9,4	13,3	11,4
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	262324	292492	262058	211028	150975	373617	272643	229012
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1016522	887542	894739	989340	1391400	1071500	993250	1419620
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	2556	2636	2892	3682	5423	2300	3443	4762
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	5564	5264	5388	4014	5476	3925	4554	4720
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2530	2350	2148	2360	2248	2640	2354	3075
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for private forslag til detaljreg. Kalenderdager	425	190	120	..	..	..	0	347
Gj.snittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	..	30	80	..	20	..	90	60
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	133667	114033	99400	69855	91190	72492	145393	297904

ÅRSRAPPORT IKT - HALLINGDAL

IKT-samarbeidet i Hallingdal ble etablert gjennom prosjektet Hallingdalsmagnetten (2001 – 2003) og senere formalisert gjennom vertskommuneavtaler og avtaler om felles disponering av IKT-personell. Samarbeidet er fortløpende utviklet siden 2003, og omfatter nå det meste av IKT-bruk i kommunene.

I 2014 ble det opprettet vertskommuneavtale og tjenestenivåavtale for IKT-avdelingen (IKT Hallingdal) mellom Gol og de øvrige kommunene. Avtalen ble politisk behandlet høsten 2014, og Gol kommune overtok ansvaret for IKT-driften fra 1.1.2015.

Regionalt IKT-samarbeid

1. Regionale prosjekter

E-handel

Nes kommune har vært pilot for e-handelsprosjektet. Arbeidet startet i januar, og systemet ble satt i drift i Nes i juni. Driftsstart for de øvrige kommunene var 10. desember, og det er planlagt en kontrollert oppstart for alle kommuner i løpet av 2015. Det gjenstår mye arbeid med import av varekataloger, kontering, avklaring av rutiner, mm.

Intranett

Det ble gjennomført pilotprosjekt med nytt intranett i Hol kommune i januar. Evalueringsrapporten og oppstartsplan er godkjent av rådmannsgruppa, og opplæring ble startet. Ål. Opplærings og oppstart i de øvrige kommunene skjer i 2015.

Oppgradering til SP 6 - Public 360

Oppgraderingen ble gjennomført etter planen.

Ekspedering - Public 360

Modulen ble installert på kommunenes testserver, men ble ikke tatt i bruk i 2014. Oppstart for alle kommuner er planlagt i 2015.

INFO-torget (Folkeregisteret)

Gjennomført etter planen.

Forprosjekt felles pleie-/omsorgssystem

Det ble gjennomført et forprosjekt for å vurdere samordning av pleie-omsorgssystemene som regionalt IKT-prosjekt i 2015. IKT-koordinator fikk i oppdrag å organisere visninger av aktuelle programmer for helselederne og andre fra kommunene. Visningene skulle fokusere på arbeidsomfanget ved bytte av IKT-systemet og skulle gi helselederne grunnlag for å lage en anbefaling til styringsgruppa. Visningene ble gjennomført i mai.

Etter anmodning fra Helseledergruppa ble saken behandlet i Regional faggruppe for omsorg. Faggruppa konkluderte med at de ikke ønsket å bytte system. Styringsgruppe IKT vedtok i august at anskaffelse av felles pleie-omsorgssystem ikke skal gjennomføres i 2015.

Oppgradering til O2 - Oppad

Oppgraderingen ble gjennomført på starten av året og opplæring ble gjennomført. Pga. mye feil i programmet ble prosjektet stoppet. Ny oppstart er planlagt til skolestart i 2015.

Oppgradering skoleportal

Oppgraderingen ble gjennomført etter planen.

GISLINE QMS-synkronisering – Norkart

Oppgraderingen ble gjennomført etter planen.

Kvalitets- og avvikssystem

Bruk og videreutvikling av kvalitetssystemet fortsatte i 2014. PPT i Nedre Hallingdal la alle sine prosedyrer over i systemet. I oktober oppstod det feil på disker/datalagringsenheter for avviks-/kvalitetssystemet. Det var feil på sikkerhetskopien og ett års data gikk tapt. Arbeidet med å rekonstruere prosedyrer er i gang i kommunene.

Legekontorer

Arbeidet med oppgraderinger av legekantorene fortsatte i 2014. Journalsystem og serverkapasitet er oppgradert i Hol, Ål og Nes, og det er anskaffet nytt system i Gol. Oppgradering/oppstart i Hemsedal og Flå er planlagt i 2015.

2. Regionale faggrupper

IKT-samarbeidet blir løpende videreutviklet gjennom 13 regionale faggrupper. Faggruppene har ansvar for at IKT-systemene blir utnyttet på best mulig måte, både i den enkelte kommune og ved samarbeid og samordning mellom kommunene. Faggruppene rapporterer til Styringsgruppe IKT gjennom IKT-koordinator.

Styringsgruppe IKT har arbeidet med nye retningslinjer for faggrupper i 2014. Arbeidet blir videreført av Rådmannsutvalget i 2015.

3. Lisenser

Lisensavtaler med Microsoft og øvrige leverandører er fulgt opp etter gjeldende rutiner. Det er gjennomført en omfattende lisensgjennomgang av kommunenes Microsoft-lisenser i 2014.

4. Felles innkjøpsavtaler

Følgende innkjøpsprosjekter er gjennomført i 2014:

Multifunksjonsmaskiner

IKT Hallingdal gjennomførte anbudsrunder for multifunksjonsmaskiner i juni/juli.

Ikke gjennomførte tiltak i 2014

Send regning (Visma): Ikke lenger relevant
Sikret sone (sak/arkiv): Utsatt til 2015 pga. manglende kapasitet
Forprosjekt PDA (Hjemmetjenesten): Utsatt til 2015
Oppad sikker sone - Integrasjon mot sak/arkiv: Utsatt til 2015 pga. manglende kapasitet
Oppgradering av portalløsning og endring av design på nettsider: Utsatt til 2015

Avvik i 2014

Ett års arbeid med kvalitets- og avvikssystemet gikk tapt pga. feil på lagringsenhet og sikkerhetskopier.

Dato: 22.1.2015
Halgrim Merødningen

SOSIALTENESTA (NAV)

1. HOVUDTAL DRIFT

2. MERKNADER TIL DRIFTSRESULTATET ØKONOMI

Regnskapet totalt for 2014 viser eit overforbruk på om lag 525 000 kroner. Forbruket når det gjeld økonomisk sosialhjelp er om lag 880 000 kroner over budsjett. I løpet av året tok 60 personar imot økonomisk sosialhjelp. Dette er 6 færre enn i 2013. Samanlikna med 2013 er meirforbruket til sosialhjelp på om 120 000 kroner.

3. STILLINGAR LIKESTILLING/INTEGRERING

Det er tilsett ein mann og 5 kvinner. Av dette er utgiftene til 1,5 stillingar dekkja av Hemsedal kommune. Det er ikkje tilsett personar med nedsett funksjonsevne eller minoritetsbakgrunn.

4. SJUKEFRÅVERE/ARBEIDSMILJØ

Avdelinga har eit godt arbeidsmiljø. Sjukefråværet for 2014 var på 12,7 %. Det høge sjukefråværet kan ikkje relaterast til dårleg arbeidsmiljø, men har årsak i alvorleg sjukdom.

5. OPPGÅVER, MÅL OG AKTIVITETAR 2012.

Hovudmålet er å bidra til at brukarane av økonomisk sosialhjelp blir sjølvhjelpne, primært gjennom inntektsgivande arbeid. I tillegg til oppgåver etter lov om sosiale tenester i NAV, er

flyktingtenesta lagt inn. Med verknad frå 01.01.14 er NAV Gol og NAV Hemsedal slått saman til NAV Gol og Hemsedal med Gol kommune som vertskommune.

Flyktingar

Resultata frå introduksjonsprogrammet er framleis gode. Mange kjem ut i arbeid eller utdanning etter å ha fullført programmet.

Hemsedal kommune har i 2014 teke imot 7 flyktingar.

6. DELTAKING I REGIONALT SAMARBEID

Gjennom NAV er det mykje regionalt samarbeid på mange områder og plan.

I flyktingarbeidet er det mykje samarbeid mellom kommunane i Hallingdal.

7. PLANLAGDE OPPGÅVER 2015 INNAFOR VEDTEKE BUDSJETT

Hovudfokus i 2015 vil vere å redusere forbruket av økonomisk sosialhjelp. Dersom det blir vedteke lovendring som pålegg kommunane å ha eit tilbod om aktivitetsplikt for brukarar av sosialhjelp må dette etablerast i Hemsedal.

Vi skal ha stort fokus på arbeid som det viktigaste verkemiddel for å førebyggje fattigdom. Vi skal derfor arbeide målretta for at dei som tek imot økonomisk sosialhjelp og flykningar kjem ut i inntektsgivande arbeid.

Det er ei målsetting med samanslåinga med NAV Gol at det skal frigjerast ressursar til oppfølging av brukarar mot arbeid.

ÅRSMELDING 2014 FOR HALLINGDAL BARNEVERNTENESTE

1. INNLEDING

Årsmeldingen belyser virksomheten i Hallingdal barnevernteneste hvor det sees på målsettinger, økonomi, antall saker og bemanning samt andre faktorer som har påvirket virksomheten i 2014.

2. MÅL

Lovens målsetting:

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barneverntjenesten skal også bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Målsettingene i samarbeidsavtalen for Hallingdal barnevernteneste:

Sitat fra samarbeidsavtalen:

«Målsettinga med oppretting av eit felles barnevern er todelt:

1. Bidra til trygging av eit breitt fag- og kompetansemiljø innan tenesta og dermed syte for god rekruttering.
2. Endra organisering som på sikt fører til kostnadseffektivisering.»

Statens mål for satsing på barnevernet gjennom øremerkede tilskudd:

Målsettingen med satsingen er å styrke barneverntjenester i de mest utsatte kommunene.

Mer detaljerte målsettinger er å få ned andelen fristoverskridelser, øke andelen av barn i barnevernet med tiltaksplan og omsorgsplan samt øke andelen barn i fosterhjem med tilsynsfører. Disse målene er satt fordi svært mange kommuner har hatt avvik på disse lovhjemlede områdene.

I tillegg skal øremerkede midler til barnevernet bidra til økt kompetanse hos de ansatte.

Utfordringer/mål for 2014

I årsmeldingen for 2013 står det at barneverntjenesten i 2014 og årene framover fortsatt har disse utfordringene:

- Videreutvikle et trygt og bredt kompetansemiljø som sørger for god rekruttering.
- Fortsatt fokus på kostnadseffektivisering.
- Opprettholde fokus på lovkrav og unngå fristoverskridelser og andre avvik.
- Forbedre rutiner og implementere og følge opp internkontrollsystemet i barneverntjenesten.
- Fortsatt fokus på å redusere sykefravær og turnover som bidrag til økt stabilitet i personalgruppen.
- Videreutvikle det forebyggende barnevernsarbeidet (i.h.h.t. §4-4 i barnevernloven). Utvikle de kommunale hjemmebaserte tjenestene. Se ellers sak i Ål kommunestyre om styrking av Hallingdal barnevernteneste gjennom oppretting av 2 nye tiltaksstillinger.

Kommunale forskjeller

Det er store kommunale forskjeller i hvordan utviklingen har vært i de ulike kommunene som er med i Hallingdal barnevernteneste. Variasjonene er store både på økonomi og på antall saker. I selve årsmeldingen blir helheten i tjenesten kommentert, men det er også utarbeidet et vedlegg med kommunevise oversikter og tabeller.

Måloppnåelse kommenteres i årsmeldingens konklusjon.

3. ØKONOMI

Budsjett og regnskap 2014. Avvik.

Tjeneste	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
244 Administrasjon / fellesutgifter	14 775 000	15 260 935	3,29 %
244 Advokat / psykolog	1 455 000	1 836 001	26,19 %
251 Barneverntiltak i hjemmet	4 873 300	3 705 053	-23,97 %
252 Barneverntiltak utenfor hjemmet	22 810 000	24 169 543	5,96 %
	43 913 300	44 971 532	2,41 %

Kommentarer til budsjett og regnskap 2014 og kommentar vedrørende avvik.

Prinsippene for utgiftsfordelingen mellom kommunene er slik: Utgiftene til administrasjon/fellesutgifter (tjeneste 244) betales etter avtalt fordelingsnøkkel kommunene i mellom. Unntak er utgifter til advokat og psykologisk sakkyndig som dekkes av den kommunen hvor barnet hører hjemme.

Lønn til tiltakskonsulenter blir kostnadsført under tjeneste 251, og fordelt etter samme fordelingsnøkkel som øvrige lønnsutgifter.

Utgifter som går på det enkelte barn, enten i hjemmet (tjeneste 251) eller utenfor hjemmet (tjeneste 252), betales av den kommunen hvor barnet er hjemmehørende.

Hallingdal barnevernteneste hadde i 2014 totalt et overforbruk på 2,41% prosent i forhold til budsjett.

Overforbruket utgjør ca kr 1.000.000. Dette overforbruket skyldes i all hovedsak økte utgifter til barneverntiltak utenfor hjemmet og økte advokatutgifter. Disse to utgiftspostene henger sammen, da omsorgsovertakelser avgjøres i rettssystemet, og forutsetter advokatbistand.

Totalt på tjeneste «244 Administrasjon/fellesutgifter» har vi et merforbruk på ca kr 860.000.

Merforbruk på advokat- og psykolog har sammenheng med økte utgifter under tjeneste 252, «Barnevernstiltak utenfor hjemmet». I tillegg er det flere ankesaker i fylkesnemnd og tingrett enn tidligere, noe som innebærer flere runder i rettssystemet pr barn. For 2014 var det budsjettert med kr 0 til kjøp av konsulenttjenester. Sykefraværet i løpet av året

har gjort det nødvendig å leie inn ekstern bistand for å kunne overholde gitte frister. Størstedelen av kostnaden til dette er dekt inn ved ledige lønnsmidler og refusjon av sykelønn.

På tjeneste «251 Barneverntiltak i hjemmet» har vi et mindreforbruk på ca. 24 prosent i forhold til budsjett.

Størstedelen av mindreforbruket kan forklares med vakanse i to stillinger gjennom mesteparten av året. I tillegg til mindre innleid konsulenthjelp til hjemmebaserte tiltak og mindre kjøp av tjenester. Det har vært en økning av barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet de siste to år. Barnevernet har i løpet av 2014 etablert et eget familieteam, iverksatt fra 01.10.2014. Dette for å kunne ha spesiell kompetanse innad i tjenesten, fremfor å kjøpe bistand fra eksterne. Dette innebærer i praksis at økt innsats på tiltak i hjemmet ikke nødvendigvis gir økte utgifter i regnskapet, da det handler om hvordan man organiserer og prioriterer bruk av ressurser innad.

På tjeneste «252 barneverntiltak utenfor hjemmet» har vi et overforbruk på 5,96% sammenlignet med budsjettet.

Til sammenligning hadde vi i 2013 et overforbruk på 19%. Merforbruk på ca.kr 1.350.000.- i 2014, skyldes i hovedsak økte utgifter til kjøp av tjenester fra Bufetat (Statlig barnevern). Den kommunale egenandelen for kjøp av institusjonsplasser fra Bufetat ble betraktelig økt i 2014.

For flere detaljer vedrørende avvik mellom regnskap og budsjett; se økonomirapport fra Hallingdal barnevernteneste pr. 31/12-2014.

Den økonomiske utviklingen de siste 5 årene: perioden 2010 – 2014.

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 244 Administrasjon / fellesutgifter	13 948 836	14 426 727	17 031 849	15 876 675	17 096 936	22,57 %
Tjeneste 251 Barneverntiltak i hjemmet	4 254 219	3 968 992	3 994 377	3 494 578	3 705 053	-12,91 %
Tjeneste 252 Barneverntiltak utenfor hjemmet	17 881 230	16 175 915	19 679 915	23 571 632	24 169 543	35,17 %
	36 084 285	34 571 634	40 706 141	42 942 885	44 971 532	24,63 %

Tabellen viser tall for barneverntjenestene i hele Hallingdal. Regnskapstallene for 2010 er tall fra den enkelte kommune før sammenslåing, mens 2011, 2012, 2013 og 2014 er tall for Hallingdal barnevernteneste.

Kommentarer til den økonomiske utviklingen i perioden 2010 – 2014.

Tabellen over viser at utgiftene til administrasjon/fellesutgifter (tjeneste 244) har økt med 22,57% siden 2010. Hallingdal barneverntjeneste ble etablert 01.01.2011. Det kan ligge feilkilder i 2010-tallene, bl.a. som følge av noe ulike praksis i regnskapsføringen. På samme måte kan det være noe ulikt hvilke utgifter de ulike kommunene har ført på de ulike tjenestene i 2010.

Sammenligningstall for landet for øvrig viser en økning på 30,15% på samme tjeneste.

På tjeneste «251 Barneverntiltak i hjemmet» har det vært en reduksjon på 12,91% i

perioden
2010 – 2014.

Det er imidlertid en økning fra året før på ca kr 200.000,-. Parallelt ser man en økning i antall barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet.

Sammenligningstall for landet for øvrig er en økning på 2,54% på denne tjenesten.

Tjeneste «252 Barneverntiltak utenfor hjemmet» har hatt en økning på 35,17% de siste fem år. Det er en økning på ca kr 600.000,- sammenlignet med tall fra i fjor.

Sammenligningstall for landet for øvrig viser en økning på 49,6% på denne tjenesten.

4. ANTALL BARN MED TILTAK, ANTALL MELDINGER OG UNDERSØKELSER

Antall meldinger: 2011 og 2014:

	Gjennomgatte meldinger 2011	Henlagte meldinger 2011	Gjennomgatte meldinger 2014	Henlagte meldinger 2014
Flå	8	1	7	1
Gol	87	6	56	7
Hemsedal	32	2	34	7
Hol	37	4	28	6
Nes	34	3	31	6
Ål	35	6	53	6
Totalt	233	22	209	33

Kommentar til tabellen: Tabellen viser tall fra oppstart 2011 og for utgangen av 2014. For ytterlig tallmateriale, gå inn på regjeringen.no -> rapporteringsbank barnevern.

Antall undersøkelser: 2011 og 2014:

	Ant. Undersøkelser i alt 2011	Vedtak om tiltak fra bv.tjenesten 2011	Ant undersøkelser i alt 2014	Vedtak om tiltak fra bvtjenesten 2014
Flå	5	3	6	1
Gol	81	30	49	24
Hemsedal	37	16	27	18
Hol	35	13	22	7
Nes	35	16	25	11
Ål	41	16	44	17
Totalt	234	94	173	78

For ytterligere tallmateriale, gå inn på regjeringen.no -> rapporteringsbank barnevern.

Antall barn med tiltak etter lov om barneverntjenester: 2011 og 2014:

	Antall barn i hjelpetiltak 2011	Antall barn under omsorg 2011	Antall barn i hjelpetiltak 2014	Antall barn under omsorg 2014
Flå	2	2	6	1
Gol	36	4	29	15
Hemsedal	15	3	14	3
Hol	25	12	17	12
Nes (Buskerud)	17	5	24	5
Ål	36	8	29	6
Totalt	131	34	119	42

Kommentar til tabellen: Tall for hele året og tall ved utgangen av året, vil ikke harmonere. Det er på grunn av at saker blir avsluttet underveis og nye kommer til i løpet av året. Tallene i tabellen viser antall ved årets slutt

Kommentar til antall meldinger og undersøkelser.

Det har vært en økning i antall nye meldinger de tre siste år.

2011: 233 nye meldinger

2012: 184 nye meldinger

2013: 185 nye meldinger

2014: 208 nye meldinger

Vi har også sett at flere av de sakene som blir meldt fra andre instanser er mer komplekse og alvorlige. Dermed også mer ressurskrevende å håndtere. Det har gjennom flere år vært sterkt fokus fra statlige myndigheter på kompetanseheving innenfor området vold i nære relasjoner. Dette gjelder alle instanser og det har gitt resultater. Tjenesten mottar flere meldinger fra øvrig hjelpeapparat med mistanke om vold og seksuelle overgrep.

Vi ser også en økning i saker som omhandler høyt konfliktnivå mellom foreldre, der barna blir skadelidende. Dette er saker som er tidkrevende og krever utstrakt samarbeid med andre instanser.

De ansatte har gjennom året gjort en formidabel jobb med å gjennomgå meldinger og gjennomføre undersøkelser innenfor gitte frister, til tross for stor pågang og høyt sykefravær.

5. TILSYN MED HALLINGDAL BARNEVERNTENESTE

Fylkesmannen gjennomførte to ulike tilsyn med Hallingdal barnevernteneste i 2013:

1. Tilsyn med kommunenes arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem
2. Tilsyn med Hallingdal barnevernteneste og arbeid med voldssaker.

I 2014 har det ikke vært gjennomført tilsyn fra Fylkesmannen.

Etter tilsynet i 2013 har det vært lagt ned mye tid og ressurser på å utvikle system for

internkontroll for å forebygge avvik i forhold til frister og lovpålagte krav. I 2014 har det vært stort fokus på å videreføre og implementere dette for å forebygge avvik.

Tall fra fylkesmannen etter rapportering for virksomheten for 2014 viser at dette arbeidet har gitt svært positive resultater.

Tabell vedrørende avvik i forhold til lovpålagte krav:

Pr. 31.12.	Barn uten tiltaksplan		Barn uten omsorgsplan		Barn uten tilsynsfører		Tilsynsbesøk ikke oppfylt (4 pr.år)		Oppfølgingsbesøk ikke oppfylt (2/4 pr. år)	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Hol	2	0	0	0	0	0	0	0	4	0
Ål	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0
Gol	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Hemsedal	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0
Nes	0	0	0	0	0	0	2	4	0	1
Flå	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Sum	5	0	0	0	0	0	9	7	5	1

Tabell antall avslutta undersøkelser og fristoversittelser 2013 og 2014:

	Avslutta u.s. 1.H 2013	Ant. over frist 1H.2013	Avslutta u.s 2H.2013	Ant over frist 2H 2013	Avslutta u.s. 1.H 2014	Ant. over frist 1H 2014	Avslutta u.s 2H 2014	Ant. over frist 2H 2014
Flå	6	5	3	2	7	0	0	0
Gol	18	5	28	6	22	0	14	0
Hemsedal	10	2	7	0	12	0	18	0
Hol	19	11	15	0	11	0	6	0
Nes (Buskerud)	26	9	11	2	17	0	6	0
Ål	8	5	28	1	19	1	20	0

6. BARNEVERNSTJENESTEN SINE LOKALER I FAMILIENS HUS

Tjenesten har flotte og nye lokaler i Familiens Hus på Ål.

I byggeprosessen ble det ikke tatt høyde for fremtidig utvikling av Hallingdal barneverntjeneste, selv om dette ble poengtert. Allerede i dag har tjenesten vokst ut av lokalene og mangler areal.

Dette har resultert i at man i 2014 har funnet en midlertidig løsning der man «låner» lokaler fra helsestasjonen. Dette er ikke tilfredsstillende i lengden, hverken for barnevern eller helsestasjon.

Det vil fremover bli ytterligere behov for å utvide areal. Det går mot en nedbygging av

tiltaksapparatet i det statlige barnevernet, og ansvar og oppgaver vil sannsynligvis bli overført til kommunalt nivå. Noe som sannsynligvis innebærer at antall ansatte vil øke.

Fellesarealer er heller ikke store nok, og det fins ikke møtelokaler som er store nok for fellesmøter med alle ansatte.
Dette gjelder også kantinen.

7. BARNEVERN SVAKTA FOR HALLINGDAL

Barneverntjenesten har akuttvakt utenom ordinær arbeidstid. Vaktordningen betjenes av de ansatte, som har dette som en del av sitt ansettelsesforhold. De ansatte har en uke vakt om gangen, frem til kl. 23. i ukedager og hele døgnet i helger og en del høytider.

Denne ordningen skal dekke behovet for akutt bistand fra barneverntjenesten utenom ordinær kontortid.

I tillegg til barnevernet selv er det kun politi, legevakt, ambulanse og krisesenter som har telefonnummeret til barnevernsvakta. De kan tilkalle barnevernet i situasjoner der de selv er ute på utrykning og der det er barn involvert.

I løpet av 2014 hadde barnevernsvakta 38 henvendelser. Av disse ble det utrykning i 27 av tilfellene, mens 11 av henvendelsene ble løst med råd og veiledning pr telefon.

Det å skulle ha vakt i tillegg til full jobb kan være en utfordring i de periodene der det er stor pågang. Vaktjobbing som fører til utrykning medfører oftest arbeid på kveld og natt. Det har flere ganger i løpet av 2014 vist seg at det å ha vakt ut fra dagens ordning, i tillegg til full jobb, blir for stor belastning på ansatte.

Dersom pågangen fortsetter å øke, vil vi måtte se på alternative måter å organisere denne ordningen på.

8. FRA SAMMENSLÅING OG FREM TIL I DAG

Årene 2011 og 2012 kan karakteriseres som to omstillingsår med sammenslåings- og oppryddingsarbeid på ulike områder.

2013 ble et år preget av oppbygging og utvikling av tjenesten. Også i 2014 har kompetanseheving og utvikling av organisasjonskultur vært viktig.

Organisasjonskulturen er preget av et mål om å utføre godt kvalitativt arbeid og utvikle gode relasjoner internt og utad.

Barneverntjenesten er i dag en velfungerende organisasjon. Det er fortsatt fokus på å utvikle tjenesten ytterligere, samtidig som man har fokus på å opprettholde den organisasjonskulturen som er blitt bygd opp siden sammenslåingen i 2011.

Det er et meget godt arbeidsmiljø i Hallingdal barneverntjeneste. Et godt arbeidsmiljø er en viktig forutsetning i et arbeidsfelt som er svært krevende for de ansatte, både faglig og menneskelig.

Det ble i 2014 gjennomført en medarbeiderundersøkelse for alle ansatte i Ål kommune. Resultatet av denne viste svært høyt score på trivsel og arbeidsmiljø, også sett i sammenheng med landet for øvrig.

9. FAMILIETEAMET

Ved sammenslåingen i 2011 lovte Bufetat å etablere 2 stillinger i tilknytning til Hallingdal barneverntjeneste. Disse ble senere trukket tilbake, og det tiltaksapparat som var tenkt ble derfor betydelig redusert.

I løpet av 2014 er det etablert to nye tiltaksstillinger i tjenesten, og det er opprettet et eget familieteam. Den ene stillingen er finansiert gjennom øremerkede tilskudd fra staten mens den andre er finansiert ved innsparinger på kjøp av tjenester samt omdisponering av ressurser innad i tjenesten. Teamet var operativt fra oktober 2014, og har fire ansatte som ikke skal ha saksbehandlingsansvar, men kun jobbe tiltaksrettet i familier. De ansatte i teamet har høy kompetanse innenfor familierapi, Circle of security, Marte-Meoutdanning, psykiatri og gestaltterapi.

På denne måten ønsker Hallingdal barneverntjeneste å sørge for høy kompetanse innenfor egen tjeneste på tiltak. Dette vil kunne føre til redusert kjøp av slik kompetanse utenfra.

Satsing på høy kompetanse innenfor egen tjeneste innebærer å kunne jobbe intensivt med de familiene som trenger det. Målet er å tilby høyt kvalifiserte tiltak som vil kunne jobbe kvalitativt godt med endring i familier.

Barnevernet i Hallingdal har hatt en økning i tiltak utenfor hjemmet, på lik linje med resten av landet.

I tillegg har det blitt brukt mye ressurser på å leie inn ekstern hjelp og kompetanse utenfra i krevende saker. Familieteamet vil forhåpentligvis styrke vårt eget tiltaksapparat slik at vi kan gi familier som trenger det god hjelp til rett tid.

10. PERSONALSITUASJONEN OG KOMPETANSE/OPPLÆRING

I 2012 var sykefraværet ved Hallingdal barneverntjeneste på årsbasis hele 12,9 prosent. I 2013 var det på årsbasis 8,2 prosent. For 2014 var sykefraværsprosenten på 11% . Dette er høyt, og gjenspeiler at dette er et krevende fagfelt å arbeide i.

I 2014 har sykemeldingsprosenten vært høy på ledernivå, blant teamledere og barnevernleder. Dette har selvsagt preget organisasjonen og gitt ekstra utfordringer i forhold til drift.

Det som imidlertid preger personalgruppen er en utrolig stå-på-vilje, ønske om å gjøre en god jobb, arbeidsglede og evne til å ivareta og stille opp for hverandre.

I løpet av 2014 har det vært bytte av barnevernleder. Lars Even Olsen har vært barnevernleder siden sammenslåingen, og har mye av æren for utviklingen av Hallingdal barneverntjeneste til det den er i dag, sammen med sine medarbeidere. Helene Sagabråten begynte for fullt i stillingen som barnevernleder fra 1. november, men var allerede ansatt før det og kjenner tjenesten godt.

Utvikling av tjenesten, stadig nye satsingsområder og nye ansatte stiller krav til kontinuerlig opplæring.

Kurs og opplæring er kostbart. Det er fokus på å finne og søke statlige midler til opplæring.

I tillegg prioriterer tjenesten å arrangere fagdager selv hvor man leier inn foredragsholdere til Hallingdal, fremfor å sende mange ansatte på kurs langt av gårde. Dette er svært kostnadsbesparende i tillegg til at vi i større grad kan forme kursoppleggene selv, slik at faglig innhold blir mest mulig relevant i forhold til det behov vi har.

Det er en utfordring å finne gode systemer for å ivareta og utvikle de ansatte i en krevende jobb. Alle ansatte har tilbud om veiledning, og det er etablert veiledningsgrupper med veiledning en gang pr måned med ekstern og intern veileder. I tillegg må det jobbes med å finne fast ordning på stresshåndtering og debriefing for å kunne forebygge sykefravær.

Det er mye god kompetanse i Hallingdal barnevernteneste. Imidlertid er det behov for å utvikle kompetanse for å dekke behovene i de mest utfordrende og vanskelige sakene. Videreutvikling av kompetansen skjer gjennom målrettet opplæring i henhold til opplæringsplaner. Nesten alle tiltakene i «Opplæringsplanen for 2014» har blitt gjennomført. Unntaket er et par tiltak som er forskjøvet til gjennomføring i 2015.

11. SAMARBEID OG SAMHANDLING MED ANDRE INSTANSER

Samarbeid med andre kommunale instanser

For at barn og familier skal få et godt og helhetlig tilbud er det viktig å ha gode samarbeidsrutiner og samarbeidsrelasjoner til bl.a. barnehager, skoler, helsestasjoner, PP-tjenester, avdelinger for psykisk helse, BUP, VOP, NAV, legetjenesten og pleie- og omsorgsavdelingene.

Hallingdal barneverntjeneste skal dekke alle seks kommuner i Hallingdal.

Man har kommet til en erkjennelse av at det ikke er mulig å være så tilstedeværende i ulike samarbeidsfora som mange hadde ønsket.

Eksempelvis kan nevnes at det hver høst er et ønske at barneverntjenesten skal delta på foreldremøter ved oppstart av nytt skoleår.

Hallingdal har totalt 19 skoler og 27 barnehager. Bare disse utgjør 46 ulike arenaer, og det krever store ressurser å få dette til.

I tillegg kommer alle andre samarbeidsinstanser.

Allikevel har barnevernet et utstrakt samarbeid med andre instanser i forhold til de enkelte barn man samarbeider om. Hvert barn har kontakt med flere instanser og det forutsettes samarbeid for å finne frem til gode tiltak for disse familiene.

I 2014 ble det etablert et konsultasjonsteam mot vold og seksuelle overgrep. Dette har vært aktivt fra april 2014, med faste møter en gang pr måned. Teamet er bredt faglig sammensatt av representant fra helsestasjon, PPT, BUP, familievern, psykisk helse og barnevern. Dette er et tilbud til alle som kommer i kontakt med barn og unge, både offentlig ansatte, fra frivillige lag og organisasjoner og private. Her kan man legge frem sin bekymring anonymt og få råd til hva man bør gjøre videre.

Målet er at dette teamet kan bidra til bedre tverrfaglig samarbeid og høy kompetanse i de mest utfordrende og vanskelige sakene.

Barnevernleder/ teamleder deltar i de overordnede tverrfaglige team som skal samordne arbeid blant barn og unge i alle 6 kommuner.

Samarbeid med Bufetat

Noen av Bufetats viktigste oppgaver er å bistå kommunene med fosterhjems plasser, beredskapshjem, institusjons plasser og akutt plasser. Samarbeids relasjonene til Bufetat er rimelig gode, men det er fortsatt behov for å videre utvikle og forbedre samarbeidet. Hallingdal barnevernteneste mener at tiltaks apparatet til Bufetat ikke er tilstrekkelig utbygget øverst i regionen hvor vi bor, og at innbyggere i Hallingdal ikke har et likeverdig tilbud fra Bufetat som andre deler av landet.

Bufetat skal også til en viss grad bistå kommunene med evidens baserte hjelpetiltak i hjemmet. Bufetat lovde 2 statlige stillinger i Hallingdal ved sammenslåingen i 2011. Ved utgangen av 2013 hadde Bufetat trukket tilbake begge stillingene. Begrunnelsene har delvis vært dårlig økonomi i Bufetat, delvis henvisning til endringene i ansvarsfordelingen mellom stat kommune og delvis med likebehandling av alle kommuner. Rådmannen i Ål og barnevernleder gav både skriftlig og i møte tydelig uttrykk for at dette var avtalebrudd.

Akuttilbudet til barn og unge i Hallingdal er ikke godt nok. I akuttsaker der det er behov for plasseringssted, ofte på nattestid, må man kjøre lange avstander til beredskapshjem. Dette kan ofte være med på å forsterke en situasjon som i utgangspunktet allerede er svært vanskelig og traumatisk for barna.

Samarbeid med familievern

Familievernkontoret i Hallingdal og Hallingdal barneverntjeneste har utviklet et godt og utstrakt samarbeid. I 2012 ble det startet et samarbeid rundt de aller vanskeligste sakene. Dette gikk over til et prosjekt hvor familievernkontoret bl.a. fikk lønnsstilskudd fra Bufetat på kr. 150.000 for å samarbeide bl.a. med barnevernet om høykonfliktsaker og voldssaker. Det arbeides med ulike løsninger for å søke økonomiske tilskudd for å videreføre prosjektet.

Prosjektet har også vært videreført i 2014, og målet er at dette skal bli en permanent ordning med fast stilling ved familievernkontoret som skal dekke dette formålet.

Hallingdal barneverntjeneste fikk i 2014 tildelt kr 150.000,- i øremerkede tilskudd til dette samhandlingstiltaket.

Leder av familievernkantoret har utarbeidet egen rapport om prosjektet og dets resultater. For flere detaljer; se rapporten.

Samarbeid med BUP

Hallingdal barnevernteneste har tidligere hatt et mindre godt samarbeid med BUP. I løpet av 2014 har BUP fått flere ansatte og videreutviklet tjenesten. Dette har ført til tettere og bedre samarbeid mellom BUP og barnevernet.

Samarbeid med asylmottakene

Kommunene Ål, Hemsedal og Nes har asylmottak. Barnevernloven gjelder også for de barna som lever i mottakene. De siste årene har barnevernet hatt flere saker i mottakene. Barneverntjenesten har også utrykninger på barnevernvakta i akuttsaker til mottak. Det er viktig å ha et godt samarbeid med mottakene der det er klare linjer for hva barnevernet skal bidra med og hva det forventes at mottakene selv skal håndtere. Omfang og kvalitet på samarbeidet med de ulike mottakene varierer i stor grad og barneverntjenesten ser at det er stor ulikhet i forhold til samarbeid og ivaretagelse av beboerne på det enkelte mottak.

Samarbeid med politiet

Samarbeidet med politiet er godt og i stadig utvikling. Utviklingen viser at nødvendigheten av samarbeid med politiet er økende. Politiet stiller med bistand i enkelte saker for å ivareta de barnevernsansattes sikkerhet. Politiet er en viktig samarbeidspartner når det skal foretas trussel- og sikkerhetsvurderinger i saker. Barnevernet må selv bli bedre på å sette fokus på sikkerhetstenking.

Vi samarbeider også i saker med mistanke om vold og seksuelle overgrep. Rolleavklaring i disse sakene er viktig blant annet for å tydeliggjøre skillet mellom barnevernssak og straffesak.

12. KONKLUSJON, MÅLOPPNÅELSE OG UTFORDRINGER VIDERE

Lovens målsetting:

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Barneverntjenesten skal også bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Måloppnåelse: Statistikken viser at de tre siste årene har vi arbeidet mer enn tidligere med de barna som er mest utsatt. Det vises ved at vi har gitt flere barn et tilbud utenfor opprinnelig familie (fosterhjem og institusjonsplass) og vi har fortsatt gitt mange barn tiltak i opprinnelig familie. Tilbudet til barn i opprinnelig familie kan styrkes og utvikles gjennom vårt eget tiltaksapparat og familieteamet.

Målsettingene i samarbeidsavtalen for Hallingdal barnevernteneste:

Mål: Bidra til trygging av et bredt fag og kompetansemiljø i tjenesten og dermed sørge for god rekruttering.

Måloppnåelse:

- Det er utviklet et godt arbeidsmiljø og en god organisasjonskultur det siste året. 2014 har vært preget av mye pågangsmot og høy arbeidsmoral, til tross for høyt sykefravær. Dette er et viktig grunnlag for å beholde og rekruttere fagpersoner og for å videreutvikle et bredt fag- og kompetansemiljø.
- Fokus på opplæring og kompetanseheving i egen tjeneste er et viktig ledd i forhold til å rekruttere og beholde personalet. Alle ansatte har tilbud om veiledning som et ledd i ivaretagelse og utvikling som fagperson.
- Stabiliteten og kontinuiteten kan fortsatt bli bedre. Høyt sykefravær er fortsatt en utfordring
- Ved utlysning av stillinger har man sett en positiv utvikling. Det er mange søkere med relevant kompetanse på stillinger som lyses ut. Barneverntjenesten har rekruttert flere fra andre instanser som f.eks. lærer, sykepleier, førskolelærer, gestaltterapeut. Dette bidrar til en bred kompetanse i tjenesten. Det må også påpekes at det da stilles ekstra krav til opplæring på det barnevernsfaglige og saksbehandlerrollen.

Mål: Endret organisering som på sikt fører til kostnadseffektivisering.

Måloppnåelse: Økonomitabellen over de siste 5 årene (s.3) viser en økning på 24,63% i løpet av de siste 5 år. Utfordringene ligger i utgiftene som går til tiltakene på barna og som føres på den enkelte kommune. Kostnadene til tiltak i og utenfor hjemmet varierer veldig fra kommune til kommune. Etter sammenslåing har man fått en felles tjeneste med lik vurdering og behandling av alle saker, uavhengig av hvor barnet bor. Ulikhetene fra kommune til kommune skyldes i stor grad tilfeldigheter og er avhengig av hvor den enkelte familie er bosatt og kompleksiteten i den enkelte sak.

Kostnadseffektivisering må også sees opp i mot barnevernlovens prinsipp og målsetting om barnets beste.

Statens mål for satsing på barnevernet gjennom øremerkede tilskudd:

Målsettingen med satsingen er å styrke barneverntjenester i de mest utsatte kommunene. Mer detaljerte målsettinger er å få andelen fristoverskridelser på meldinger og undersøkelser ned.

Måloppnåelse: Tall fra rapportering til fylkesmannen viser at tjenesten sitt store fokus på interne rutiner og målet om å få ned antall avvik har gitt resultater. Tall fra 2014 viser at barneverntjenesten i Hallingdal ligger på et tilfredsstillende nivå.

Måloppnåelse: Tjenesten har i 2014 etablert et eget familieteam med tiltakskonsulenter med høy kompetanse for å jobbe med tiltak i familiene. Dette er i henhold til målet om å styrke barnevernet i utsatte kommuner. Geografisk ligger vi i utkant i vår region og har ikke samme tilgang til spesialiserte tiltak og tjenester som kommuner i mer sentrale strøk.

Mål i fjorårets årsmelding: Få ned sykefraværet og redusere turnover. Jobbe videre med tiltak som får ansatte til å stå i den utfordrende barnevernsjobben.

Måloppnåelse: Sykefraværsprosenten var i 2013 8,2 prosent på årsbasis. For 2014 har tjenesten en sykefraværsprosent på 11%. Dette er en økning fra året før og viser at det fortsatt er utfordring å skape gode systemer for å ivareta ansatte i en utfordrende jobb.

Utfordringer framover:

I 2015 og årene framover har tjeneste fortsatt disse utfordringene:

- Videreutvikle et trygt, bredt og stabilt kompetansemiljø som sørger for god rekruttering.
- Sikre rett og høy kompetanse i tjenesten gjennom opplæring og kompetanseheving, i tråd med vedtatt budsjett og kompetansekrav, samt stadig nye satsingsområder
- Fortsatt fokus på kostnadseffektivisering
- Opprettholde fokus på interne rutiner, lovkrav og unngå fristoverskridelser og andre avvik
- Fokus på å effektivisere tjenesten i forhold til de geografiske utfordringene man har i Hallingdal og i region sør forøvrig. Herunder effektivisering med tanke på oppfølging av fosterhjem som er spredt over store geografiske områder i regionen
- Bygge opp et system rundt veiledning, stressmestring og debriefing . Dette for å sikre ivaretagelse av de ansatte i spesielt krevende saker og situasjoner og for å unngå sykemeldinger og oppsigelser
- Fortsatt fokus på å redusere sykefravær og turnover som bidrag til økt stabilitet i personalgruppen.
- Redusere sykefravær og dermed redusere bruk av eksterne konsulenter
- Videreutvikle det forebyggende barnevernsarbeidet og eget tiltaksapparat, herunder også familieteamet.
- Fortsatt fokus på å utvikle gode samarbeidsrelasjoner til samarbeidsparter i alle kommuner
- Fokus på å utvikle og bedre barnevernets ansikt og rennomme utad. Det er viktig for at familier, barn, ungdom og andre som trenger det kan ta kontakt tidligere. Dette gjelder også ifht andre samarbeidsparter.
- Fokus på å bidra til et bedre akutttilbud for barn i Hallingdal.

13. VEDLEGG: KOMMUNEVISE OVERSIKTER

Vedlagt følger en oversikt for hver av kommunene. For hver kommune er det laget følgende tabeller:

- Økonomitabell: Utviklingen de siste 5 årene
- Økonomitabell: Budsjett og regnskap 2014 med avvik
- Antall barn med tiltak
- Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

De kommunevise tabellene er tatt med fordi det er store variasjoner fra kommune til

kommune både når det gjelder økonomi, antall barn med tiltak og antall meldinger og undersøkelser.

I den kommunevise oversikten for Flå og Hemsedal 2014 mangler enkelte tall. Dette er på grunn av personvern i små kommuner, så disse tallene blir ikke gjort kjent i offentlig statistikk.

Hol kommune

Utviklingen de siste 5 årene

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	3 517 581	3 544 115	3 746 683	3 323 024	3 446 355	-2,02 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	1 168 614	1 036 109	792 903	727 293	467 481	-60,00 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	4 333 749	4 722 553	5 242 974	6 110 683	5 640 370	30,15 %
	9 019 944	9 302 777	9 782 560	10 161 000	9 554 206	5,92 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	3 202 000	3 307 045	3,28 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	295 000	139 310	-52,78 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	1 126 800	467 481	-58,51 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	5 650 000	5 640 370	-0,17 %
	10 273 800	9 554 206	-7,00 %

Antall barn med tiltak

Ant. Barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)
2010	14	39	31	22	11	30	26	15
2011	12	45	37	20	11	26	21	16
2012	12	34	24	22	10	26	18	18
2013	12	28	19	21	12	19	16	15
2014	13	30	18	25	12	20	15	17

a) Barn med tiltak i hjemmet

b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	41	4	35	34	22	2
2011	37	4	35	22	13	3
2012	32	2	38	33	15	10
2013	32	4	40	35	10	15
2014	28	6	22	17	7	1

Ål kommune

Utviklingen de siste 5 årene

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	3 566 745	3 563 713	4 321 125	3 928 109	4 295 397	20,43 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	847 105	1 151 387	1 030 696	598 220	684 471	-19,20 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	4 802 072	3 808 874	3 446 957	2 953 342	3 333 514	-30,58 %
	9 215 922	8 523 974	8 798 778	7 479 671	8 313 382	-9,79 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	3 860 000	3 987 681	3,31 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	400 000	307 716	-23,07 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	1 176 000	684 471	-41,80 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	3 600 000	3 333 514	-7,40 %
	9 036 000	8 313 382	-8,00 %

Antall barn med tiltak

Ant. barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)
2010	11	57	51	17	11	36	32	15
2011	10	51	46	15	7	36	32	11
2012	8	42	33	17	8	25	17	16
2013	8	36	28	16	5	20	16	9
2014	7	41	32	16	6	33	24	15

- a) Barn med tiltak i hjemmet
b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	48	2	47	40	23	13
2011	35	6	41	32	16	10
2012	30	6	27	22	12	12
2013	43	9	43	36	17	26
2014	53	6	44	39	17	14*

- 14 av 14 undersøkelser over 3 mnd er besluttet utvidet til 6 mnd-undersøkellesfrist

Gol kommune

Utviklingen de siste 5 årene

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	2 431 752	2 985 522	3 965 716	3 910 470	3 964 771	63,04 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	697 043	929 135	1 090 029	921 749	1 470 962	111,03 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	3 363 358	2 557 573	3 802 874	6 266 559	7 355 722	118,70 %
	6 492 153	6 472 230	8 858 619	11 098 778	12 791 455	97,03 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	3 202 000	3 307 045	3,28 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	410 000	657 726	60,42 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	1 196 500	1 470 962	22,94 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	6 450 000	7 355 722	14,04 %
	11 258 500	12 791 455	13,62 %

Antall barn med tiltak

Ant. barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)
2010	4	68	61	11	3	43	38	8
2011	4	53	48	9	4	36	33	7
2012	10	48	42	16	10	35	31	14
2013	12	55	44	23	12	32	28	16
2014	15	45	40	20	15	29	29	15

- a) Barn med tiltak i hjemmet

b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	57	6	61	48	36	17
2011	87	6	81	56	30	18
2012	42	8	65	60	24	27
2013	46	5	52	46	18	12
2014	56	7	49	36	24	2*

- 1 av 2 undersøkelser over 3 mnd er besluttet utvidet til 6 mnd-undersøkellesfrist

Hemsedal kommune**Utviklingen de siste 5 årene**

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	2 017 247	1 609 916	1 761 431	1 603 661	1 747 527	-13,37 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	831 513	728 230	385 321	296 041	275 700	-66,84 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	1 788 961	1 644 531	2 349 563	1 985 509	2 021 141	12,98 %
	4 637 721	3 982 677	4 496 315	3 885 211	4 044 368	-12,79 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	1 684 000	1 739 747	3,31 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	60 000	7 780	-87,03 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	488 000	275 700	-43,50 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	1 980 000	2 021 141	2,08 %
	4 212 000	4 044 368	-3,98 %

Antall barn med tiltak

Ant. barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)
2010	3	34	28	9	3	13	11	5
2011	3	27	23	7	3	15	12	6
2012	3	25	20	8	2	16	11	7
2013	3	19	13	9	3	10	9	4
2014			23	7			14	5

- a) Barn med tiltak i hjemmet
- b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	41	10	35	26	13	3
2011	32	2	37	33	16	6
2012	32	5	22	19	9	6
2013	20	5	21	17	7	4
2014	34	7	27	30	18	3*

- 3 av 3 undersøkelser over 3 mnd er besluttet utvidet til 6 mnd-undersøkesfrist

Nes kommune

Utviklingen de siste 5 årene

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	1 832 054	2 084 408	2 575 811	2 448 493	2 878 683	57,13 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	474 933	112 450	596 851	756 899	726 946	53,06 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	2 940 817	2 420 004	3 606 534	4 969 249	4 339 161	47,55 %
	5 247 804	4 616 862	6 779 196	8 174 641	7 944 790	51,39 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	2 206 000	2 278 458	3,28 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	250 000	600 225	140,09 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	726 500	726 946	0,06 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	3 880 000	4 339 161	11,83 %
	7 062 500	7 944 790	12,49 %

Antall barn med tiltak

Ant. barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj. tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj. tiltak	251 a)	252 b)
2010	6	13	10	9	4	5	3	6
2011	6	19	14	11	5	17	12	10
2012	7	29	17	19	6	24	15	15
2013	7	34	24	17	5	31	22	14
2014	6	36	27	15	5	24	19	10

a) Barn med tiltak i hjemmet

b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	18	1	15	6	0	0
2011	34	3	35	28	16	10
2012	31	5	26	21	15	5
2013	39	8	43	34	14	11
2014	31	6	25	23	11	1*

- 1 av 1 undersøkelser over 3 mnd er besluttet utvidet til 6 mnd-undersøkellesfrist

Flå kommune**Utviklingen de siste 5 årene**

	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	% endring 2010-2014
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	583 457	639 053	661 083	662 918	764 203	30,98 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	235 011	11 682	98 578	194 376	79 493	-66,17 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	652 273	1 022 379	1 231 014	1 286 290	1 479 635	126,84 %
	1 470 741	1 673 114	1 990 675	2 143 584	2 323 331	57,97 %

Budsjett og regnskap 2014 med avvik

	Budsjett 2014	Regnskap 2014	% avvik
Tjeneste 2441 Administrasjon / fellesutgifter	621 000	640 959	3,21 %
Tjeneste 2441 Advokat / psykolog	40 000	123 244	208,11 %
Tjeneste 2511 Barneverntiltak i hjemmet	159 500	79 493	-50,16 %
Tjeneste 2521 Barneverntiltak utenfor hjemmet	1 250 000	1 479 635	18,37 %
	2 070 500	2 323 331	12,21 %

Antall barn med tiltak

Ant. barn	I løpet av året				Slutten av året			
	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)	Omsorg	Hj.tiltak	251 a)	252 b)
2010	1	4	2	3	1	5	3	2
2011	2	3	2	3	2	2	1	3
2012	2	9	7	4	2	6	4	4
2013	2	7	4	5	2	6	3	5
2014			5	5				

a) Barn med tiltak i hjemmet

b) Barn med tiltak utenfor hjemmet

Oversikt over antall meldinger og antall undersøkelsessaker

Antall meldinger og undersøkelser						
	Antall meldinger	Henlagte meldinger	Undersøkelser i alt	Avslutta undersøkelser i alt	Vedtak etter BVL	Undersøkelser over 3 mnd
2010	9	4	6	5	0	2
2011	8	1	5	4	3	0
2012	17	3	14	8	5	4
2013	5	0	12	9	2	7
2014	7	1	6	7	1	1*

- 1 av 1 undersøkelser over 3 mnd er besluttet utvidet til 6 mnd-undersøkellesfrist